JUGOSLAVIJO OBTOŽUJEJO REVIZIONIZMA

da bi prikrili lastne revizionistične spletke

Vidali je v listu «Il Lavoratore» napisal članek «Baratto infame», v katerem ponovno meče blato na novo Jugoslavijo. V članku se je poslužil vseh klevet, obrekovanja, laži in izzivanj iz ropotarnice reakcionarnih časopisov, da bi dokazal, kako sta De Gasperi in Tito sklenila tajni sporazum za razdelitev Tržaškega ozemlja. Kot zadnji dokaz mu služita De Gasperijev govor v Trstu in govori jugoslovanskih ministrov v Kopru.

Ni nam treba poudarjati, kakšno je stališče Jugoslavije do Tržaškega ozemlja, saj je prav dobro znano že vsemu svetu. Jugoslavija je sprejela kompromisno rešitev tržaškega vprašanja samo zato, da se ohrani mir. Sprejela je to veliko žrtev, pri tem pa tudi izjavila, da se ne bo nikoli odpovedala krajem, v katerih žive Slovenci. Kljub temu pa ni Jugoslavija niti v enem primeru te pogodbe kršila ter je vedno bila zvesta svojim obveznostim.

Mirovna pogodba pa kljub vsem podpisom še ni stopila v veljavo in tri zapadne velesile so s svojo znano izjavo 20. marca 1948 jasno povedale, da nimajo namena spoštovati prevzetih obveznosti. Okupacijska oblast se ni zmenila za določbe te pogodbe in njenih prilog in kažejo se tendence, da se mirovna pogodba popolnoma razveljavi. Spričo teh tendenc pa mora Jugoslavija braniti svoje interese, ki so hkrati interesi protiimperialistične fronte. Zato Jugoslavija odločno vztraja pri zahtevi, da se mirovna pogodba glede Tržaškega ozemlja uveljavi, po drugi strani pa je odločno povedala, da ne more pristati na nove žrtve, na nove krivice v škodo našega ljudstva.

Ustanovitev Tržaškega ozemlja je bila kompromis, s katerim se je ohranil mir, poleg tega pa je bilo ozemlje ustanovljeno v funkciji mostu, ki bi vezal italijansko in jugoslovansko ljudstvo ter služil njunemu zbliževanju. Nikoli pa ni jugoslovansko ljudstvo videlo v Tržaškem ozemlju začasen kompromis, kateremu naj bi sledila priključitev k Italiji. To je tudi smisel izjav jugoslovanskih ministrov v Kopru.

Ker poznamo vidalijevske metode, smo vedeli, da bodo vidalijevci ti šovinisti in revizionisti mirovne pogodbe, izkoristili govore v Kopru za svoje sramotno potvarjanje dejstev in resnice, za novo obrekovanje Jugoslavije. Vse to njih pisanje pa ni podprto z nobenim dokazom in samo ljudje, ki imajo slabo vest, ki skrivajo za bregom druge načrte, so lahko potegnili iz govorov tov. Marinka in Diminiča take zaključke. Zato upravičeno sumimo, da se ravno za njihovimi spletkami skrivajo priprave za resničen «baratto infame» tudi za Trst, kakor se je ravno te dni zgodilo s Slovenško Koroško.

Za ta «baratto infame» nista našla «Il Lavoratore» in Vidali nobene besede obsodbe, šla sta v zadregi molče preko njega. Nasprotno, ravno isti dan, ko je «Il Lavoratore» objavil vest o umazani kupčiji s Koroško, je hotel s svojim člankom odvrniti pozornost svojih bralcev od te kupčije, ki je razočarala vse borce za svobodo narodov in resnične internacionaliste. S tem člankom pa je hotel skriti tudi druge nesramne kupčije, ki jih morda za kulisami že pripravljajo. Vse to je seveda v skladu z «načelno» kominformistično gonjo proti Jugoslaviji in je v popolnem nasprotju z vsemi načeli pravičnega reševanja nacionalnega vprašanja in mednarodnih zadev sploh, je prehajanje na imperialistične pozicije in metode v mednarodnih odnosih.

Toda naše ljudstvo skupno z narodi Jugoslavije ne sprejme takih kupčij, takih imperialističnih rešitev in se bo proti njim vztrajno borilo. Naše ljudstvo je namreč na svoji lastni koži občutilo, kaj pomenijo obljube o spoštovanju narodnostnih pravic, kakršne sotedni dali glede koroških Slovencev v Avstriji in ne bo nikoli Vidalijevemu revizionizmu na ljubo pripravljeno verjeti tem obljubam, ki bi

(Nadaljevanje na str. 2)

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lir, 12 jugolir, 6 din | TRST 24. junija 1949 | LETO ČETRTO številka 171

PROTI SV. NIKOLAJU

Foto Bubnič A.

PO ŠIROKEM SVETU

KRONIKA

OB OSMI OBLETNICI hitlerjevskega napada na SZ so predstavniki vlade FLRJ, jugoslovanske vojske in drugih ustanov položili v sredo zjutraj vence ob spomeniku padlih borcev Rdeče armade na trgu Republike v Beogradu. V imenu JA je položil venec general Danilo Lekič, o katerem sta ali Lavoratoren in «Delo» pisala, da so ga aretirali.

Varnostni svet OZN je ponovno preučeval prošnje Albanije, Mongolije, Transjordanije, Irske, Portugalske, Madžarske, Italije, Romunije, Bolgarije, Finske, Avstrije in Ceilona za sprejem v OZN.

Grčiji grozi inflacija in težka finančna kriza. Vlada je naznanila, da načrt za bodoče stroške predvideva 1 milijon in pol dolarjev deficita. Prošnja grške vlade za izredno pomoč Marshallovega plana je bila odbita.

Na novo postavljeni angleški zaupnik v Cirenaiki Idris El Senusi bo prve dni julija odpotoval v London na razgovor z Bevinom.

Delovni odbor atomske komisije v OZN je prekinil svoje delovanje vse dokler ne bodo štiri velesile dosegle sporazum o nadzorstvu nad atomsko energijo.

Na otoku Javi so partizani pojačali svojo aktivnost proti holandskim okupatorjem. Holandsko poveljstvo javlja, da so partizani v bližini Jogikarte vrgli v zrak vlak.

Najbolj napredne sile v Angliji so ustanovile odbor za mir, ki mu predseduje poznani demokratični voditelj Growther in v katerega izvršilnem odboru je tudi laburistični poslanec Ziliacus, ki je bil nedavno izključen iz laburistične partije zaradi svoje resnične demokratičnosti.

V pariških zaporih se je obesil polkovnik Delore, vodja degolistične zarote, ki so jo pred kratkim odkrili.

V Italiji je v teku mednarodna železniška konferenca za prekomorski blagovni promet med avstrijskimi, češkoslovaškimi, jugoslovanskimi in madžarskimi postajami ter tržaškem pristanišču.

Za novega jugoslovanskega poslanika v Izraelu je bil imenovan inž. Nikolaj Brozina, za poslanika v Egiptu pa Miloš Moskovljevič, dosedanji odposlanik v Oslu.

Oblast v britanski coni Nemčije je ukinila vse smrtne obsodbe, ki so bile izrečene nad nacisti, in ki še niso bile izvršene.

Na Japonskem napovedujejo novo vlado, ker bo sedanja kmalu padla zaradi finančnih in gospodarskih težav. Ustanoviti mislijo koalicijsko vlado, v kateri naj bi sodelovali tudi japonski kmunisti.

V diplomatskih krogih v Washingtonu napovedujejo, da se bo Italija morala odreči tudi zaupniški upravi nad Tripolitanijo, če bo hotela biti članica administracijske komisije petih držav, to je ZDA, Francije, Velike Britanije, ene arabske države in Italije.

V Avstraliji je bil obsojen sekretar komunistične partije, ker je na javnem govoru izjavil, da bodo avstralski delavci solidarni s Sovjetsko zvezo, če bodo njene oborožene sile vstopile na avstralsko ozemlje.

Nadaljevanje s 1 strani

jih Vidali širokogrudno pomujal Slovencem, ko bi dosegel priključitev Trsta k Italiji. Kaj te obljube pomenijo, nam najbolje kaže ravnanje De Gasperijeve Italije z goriškimi, beneškimi in kanalskimi Slovenci kljub vsem obveznostim, ki jih je Italija sprejela z mirovno pogodbo in kljub določbam njene lastne ustave o zaščiti narodnih manjšin.

Zato se Vidali hudo vara, če misli, da bo s svojim kričanjem, s svojimi lažmi in obrekovanjem premotil naše ljudstvo in naprtil drugim umazane kupčije, ki jih on sam pripravlja.

Avstrijska mirovna pogodba

dosežena za ceno ponovnega zasužnjenja koroških Slovencev

Po šestnajstih javnih in devet tajnih zasedanjih se je v Parizu zaključila konferenca štirih zunanjih ministrov. Kaj je bilo na tej konferenci doseženega, se sedaj vprašuje evropska javnost?

Pozitivnega prav malo, posebno kar se tiče Nemčije. Iz vseh točk, ki so objavljene v zaključnem komunikeju o razgovorih o nemškem vprašanju je razvidno, da je to ostalo še v naprej v provizoriju, v kakršnem je bilo doslej. V uvodu zaključnega poročila o nemškem vprašanju je rečeno, da bodo štiri države nadaljevale z napori za obnovitev nemške gospodarske in politične enotnosti. Zunanji ministri so se sporazumeli, da bodo na četrtem zasedanju glavne skupščine OZN, ki bo v septembru, štiri vlade izmenjale svoje mnenje o datumu prihodnjega zasedanja Sveta zunanjih ministrov glede Nemčije in o drugih morebitnih dogovorih. Sporazumeli so se, da se bodo okupacijske oblasti v Berlinu posvetovale na štiristranski podlagi v smislu izjave štirih ministrov, da bodo nadaljevali z napori za vzpostavitev gospodarske in politične enotnosti Nemčije z namenom, da omilijo učinke sedanje upravne razdelitve Nemčije in Berlina. Končno se vlade ZDA, Francije, Velike Britanije in Sovjetske zveze obvezujejo, da bo newyorški dogovor od 4. maja 1948 ostal v veljavi in še, da bodo okupacijske oblasti priporočale glavnim nemškim gospodarskim organizmom v vzhodnem in zahodnih področjih, naj omogočijo ustanovitev tesnejših gospodarskih vezi med posameznimi področji ter naj dejansko izvajajo trgovinske in druge gospodarske dogovore.

Zaključno poročilo o nemškem vprašanju pa v ničemer ne omenja valutnega vprašanja, ki predstavlja nepremostljivo oviro za odnose med dvema Nemčijama in niti ne omenja možnosti prekinitve politične aktivnosti politikov zapadne Nemčije v Bonnu tako, da se lahko smatra, da razen zagotovitve stikov med štirimi državami do zasedanja OZN v septembru, ni bilo praktično ničesar doseženega.

Drugi del zaključnega poročila pa se nanaša na mirovno pogodbo z Avstrijo. Tukaj je prišlo do konkretnejših sklepov, potem ko je predstavnik Sovjetske zveze zavzel do vprašanja avstrijskih meja popolnoma nerazumljivo, Jugoslaviji sovražno stališče. Svetovne diplomatske kroge, vso demokratično javnost, posebno pa jugoslovansko, je presenetilo stališče Sovjetske zveze, ki je pristala na stare avstrijske meje iz leta 1938 kljub temu, da je vse doslej odločno zagovarjala pravične zahteve Jugoslavije in predvsem zahteve slovenskega življa na Koroškem, da se po principu samoodločbe priključi k Jugoslaviji. Čeprav je mogoče razumeti to sovjetsko potezo kot dejanje v sklopu kominformistične gonje proti Jugoslaviji, se vendar demokratična javnost sprašuje, kako je mogla Sovjetska zveza popustiti imperializmu v pogledu tako načelnega vprašanja, v pogledu upravičenih osvobodilnih teženj malega, a kruto zatiranega naroda po velikonemškem šovinizmu. Pa ne samo to. Jugoslaviji so odbili tudi zahteve po reparacijah za škodo, ki so jo avstrijske čete v sklopu hitlerjevskih povzročile v Jugoslaviji v času nacifašistične okupacije. V zameno so sicer priznali Jugoslaviji pravico do lastništva nad vsem avstrijskim imetjem na jugoslovanskem ozemlju, toda to je tako pičlo, da ne krije niti 5 odst. škode, ki jo je utrpela Jugoslavija s strani Avstrije.

Po drugi strani pa so imperialistične sile prav zato, ker je Sovjetska zveza prenehala zagovarjati jugoslovanske zahteve, odobrile, da prejme Sovjetska zveza povračilo vojne škode od Avstrije v višini zahtevanih 150 milijonov dolarjev plačljivih v šestih letih v devizah in v dragih valutah. Dalje so zapadne sile pristale, da prejme Sovjetska zveza 60 odst. avstrijske petrolejske proizvodnje in vse plovne objekte avstrijske donavske družbe ,tudi one, ki so se nahajali v Bolgariji, Madžarski in Romuniji.

Za ceno tega za nas bolestnega sporazuma je prišlo do štiristranske odobritve, da se bodo namestniki zunanjih ministrov čim prej sestali, da bodo lahko do 1. septembra tega leta na zasedanju OZN predložili načrt mirovne pogodbe z Avstrijo v celoti. Isto zaključno poročilo omenja glede vprašanja Slov. Koroške samo to, da pogodba z Avstrijo morala določati, da bo Avstrija morala jamčiti zaščito pravic slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji.

Slovensko ljudstvo ima žal predobre izkušnje, kako je bilo s sličnimi jamstvi tujih držav pod katerih suverenostjo živi del slovenskega ljudstva v preteklosti in kako je tudi sedaj. Kruto, necivilizirano zatiranje slovenskega življa v sedanji Avstriji kakor tudi v sedanji Italiji najbolj zgovorno potrjuje, da bi bilo v interesu svetovnega miru nujno potrebno, sprejeti upravičene jugoslovanske zahteve. To bi ne bilo težko, posebno še, ko se je Jugoslavija pokazala pripravljeno pristali na kompromis, ki bi z malenkostno dobro voljo odgovornih velesil v najmanjši meri ne mogel ovirati sklenitve mirovne pogodbe z Avstrijo.

Vsakomur je jasno, da je v interesu miru v Evropi in v interesu avstrijskega ljudstva, da okupacijske vojske zapuste njegovo ozemlje, vsakomur pa je tudi jasno, da Avstrija s sedanjo vlado ne bo kljub odhodu zapadnih imperialističnih vojska prenehala biti orodje in najbolj proti vzhodu pomaknjena točka imperialističnega delovanja proti državam ljudske demokracije in da je prav zato žrtvovanje koroškega vprašanja toliko bolj neupravičljivo.

Ko je jugoslovanski radijski komentator analiziral tako stališče Sovjetske zveze do vprašanja jugoslovanskih upravičenih zahtev do koroškega vprašanja, je upravičeno dejal, da je tako dejanje nedostojno, da bi pristanek Sovjetske zveze na ponovno zasužnjenje malega naroda, ki je bil v vojni sovjetski zaveznik, pomenilo teptanje načela samoodločbe narodov in težak udarec borbi južnoslovanskih narodov, ki verujejo, da je pri razpravah za ureditev mednarodnih odnosov vsaj ena velika svetovna sila, ki zasužnjenih narodov ne smatra za navadno blago. Stališče Jugoslavije ni stališče razbijačev mednarodnega sodelovanja, niti stališče političnih trgovčev, ampak stališče ljudi, ki se neomajno drže načela, da je treba pri vsakem urejanju mednarodnih odnosov spoštovati pravico narodnostne svobode. To pravico je treba priznati tudi zatiranemu narodu Slovenske Koroške, ki se bori za svojo svobodo že tisoč let in se je med zadnjo vojno krvavo zanjo boril na strani Jugoslavije, na strani protihitlerjevske koalicije, na strani Sovjetske zveze.

FRANCOSKE ZAROTE

V Franciji so na dnevnem redu zarote. Sedaj so na vrsti De Gaullove. Odkrili so jih že več, toda vlada se zelo čudno obnaša in kar ne mara poloviti glavnih voditeljev De Gaullovega fašističnega gibanja. Glede na to dejstvo prinaša glasilo francoske KP «Humanite» spodnjo karikaturo

Pozor, Charles, ta nas posluša... Ne skrbite, samo na straži je...

(Oni pri vratih na stolu je francoski notranji minister Moch)

Ljudska republika Kitajska bo uradno proglašena v avgustu

Te dni je v Pekingu, ki bo po vsej verjetnosti glavno mesto Ljudske republike Kitajske, zasedala posebna pripravljalna komisija, ki je začela izdelovati načrt za bodoče volitve za Kitajsko ustavodajno skupščino. Zasedanju je prisostvovalo 510 delegatov vojske, 14 demokratičnih strank in 16 ljudskih organizacij. Zasedanju je predsedoval Mao Tse Tung. Komisijo samo sestavlja 134 članov in ti so začeli pripravljati tekst nove ustave, ki bo predložena v odobritev ustavodajne skupščine v mesecu avgustu. Predvideva se, da bo vlada, ki bo izšla iz tega zasedanja v avgustu, sestavljena ne samo iz komunistov, temveč tudi iz zastopnikov demokratske zveze in zastopnikov revolucionarne struje v Kuomintangu. Mao Tse Tung je na tem zasedanju govoril tudi o diplomatskih stikih Kitajske z drugimi deželami. Dejal je, da je sedaj, ko je ljudstvo strlo intrige v njegovo škodo in slavilo zmago proti imperializmu, pripravljeno podvzeti diplomatske odnose z vsemi državami. Poudaril pa je, da so ti odnosi možni na en sam način: na osnovi popolne enakosti in ob popolnem spoštovanju suverenosti. Naravno je, je dejal osvoboditelj Kitajske, da bodo one države, ki se bodo odločile podvzeti diplomatske odnose z novo Kitajsko, morale prekiniti take odnose z kitajskimi reakcionarji. Njihov odnos do kitajskega ljudstva mora biti prijateljski in odkritosrčen. V istem govoru je Mao Tse Tung napovedal, da bo avgusta proglašena «Ljudska demokratična republika Kitajske» z izvolitvijo demokratične koalicijske vlade, v kateri bodo poleg prej omenjenih predstavnikov tudi zastopniki rasnih manjšin in Kitajcev v inozemstvu.

Trenutno vlada na bojiščih Kitajske zatišje, ki pa naznanja nove ofenzive v srednji in južni Kitajski, ki so bile prekinjene zaradi velikega dežja in narasta rek. Pred dnevi je prišlo v bližini Sanghaja do incidenta med Britanci in nacionalisti, ko so ti z letali bombardirali Sanghaj in pri tem poškodovali britansko ladjo, ki je prihajala iz Hong Konga.

Konferenca solidarnosti mednarodnega proletariata

V industrijskem in v vojnem času odporniškem centru Italije, Torinu, je v teku svetovna konferenca metalurgičnih sindikatov. Na tej konferenci je razen Sovjetske zveze, vzhodnih demokratičnih držav ter nekaterih držav zapada zastopana z močno delegacijo tudi Ljudska republika Jugoslavija.

Dvojni je namen te konference. V prvi vrsti naj bi konferenca potrdila, da je princip solidarnosti uspeh delovnih ljudi, osnova za zmagovito borbo proti silam reakcije in nazadnjaštva. Konkretna naloga konference pa je, ustanoviti strokovno zvezo metalurgičnih delavcev v okviru mednarodne sindikalne konfederacije.

Udeležba Jugoslavije na tej konferenci, kakor tudi njena udeležba na kongresu češkoslovaških sindikatov dokazuje, da so obtožbe proti Jugoslaviji neutemeljene, da je Jugoslavija kot v preteklosti tudi sedaj zvesta borka za utrjevanje mednarodne solidarnosti v borbi proti reakciji in kapitalizmu.

Kako mednarodna javnost kljub besni kampanji proti Jugoslaviji občuti to resnico, dokazujejo dogodki na festivalu italijanskih partizanov, ki se je pred kratkim vršil v Firencah: Na tem festivalu je bila tudi delegacija jugoslovanskih borcev. Koder koli je hodila jugoslovanska delegacija so se okrog nje zbirali ljudje, ki so želeli slišati, kako se v Jugoslaviji gradi socializem, kako se uresničuje petletni plan. Večji del teh ljudi so bili komunisti, člani KP Italije. Njih zanimanje za jugoslovansko stvarnost potrjuje, da se prestiž Jugoslavije kljub porastu klevetniške gonje ni zmanjšal, temveč da nasprotno raste v svetu zanimanje zanjo in za njeno borbo. Na zaključnem zborovanju festivala je okrog stotisoč oseb navdušeno ploskalo, ko je zvočnik najavil, da bo odporniškemu gibanju izročil pozdrave predstavnici jugoslovanske zveze borbe NOV. Na tisoče rok je z dvignjenimi pestmi pozdravilo jugoslovanske delegate in s stalnim vzklikanjem in ploskanjem spremljalo njihove govore. Ime maršala Tita je bilo navdušeno pozdravljeno s ploskanjem.

To manifestacijo simpatij italijanskega delavstva do socialistične Jugoslavije je v znamenju klevet Informbiroja hotel zmanjšati italijanski komunistični poslanec Boldrini, ki je «izrazil dvom v iskrenost izjav jugoslovanske delegacije. Jugoslovanska delegacija je po tem dejanju Boldrinija demonstrativno zapustila tribuno in čim je prišla med ljudi, so ji ti stiskali roke in protestirali proti Boldrinijevemu govoru ter poudarjali, da tako zadržanje vsekakor ni doprineslo k utrjevanju mednarodne solidarnosti in naprednega gibanja v svetu.

Ko piše beograjska Borba o tem pravi, da je festival v Firencah dokazal, da imajo italijanske demokratične množice o Jugoslaviji drugačno mnenje kot nekateri njihovi voditelji.

ZDA PRED VPRAŠANJEM:

Kako se izvleči iz krize

Znani ameriški novinar Walter Lippman je objavil v londonskem listu Daily Mail članek, v katerem pravi, da gospodarska kriza, ki se razvija v ZDA ne bo ostala samo v Ameriki, ampak da bo imela v najkrajšem času težke posledice za gospodarstva maršaliziranih držav v Evropi.

«Ekonomska depresija, ki se je začela lanske jeseni — pravi Lippman — je v zadnjih osmih tednih zavzela pospešen razvoj in medtem ko so njeni učinki v ZDA še omejeni, so v evropskih državah že zelo resni in bodo te zapadle v globoko in težko krizo, če ne bodo podvzeti v najkrajšem času drastični ukrepi». Za take ukrepe predlaga Lippman nujnost popolneka razvrednotenja evropskih valut, kajti dvojna cilja Marshallovega plana: ekonomska obnova in finančno uravnovesje sta in bosta ostala nezdružljiva. Ameriški nakupovalci evropskega blaga so tako gotovi, da bo razvrednotenje evropskih valut doseglo svoj cilj, da so že sedaj odložili vse svoje nakupe, ker računajo, da bodo pozneje lahko dobili blago za manjšo ceno. To znižanje izvoza evropskega blaga v Ameriko pa bo naravno povečalo deficit evropskih držav napram ZDA s posledico hitrejšega nastopa krize.

V ZDA, kjer ima pojav ekonomske depresije svoje začetke, so mnenja za njeno rešitev različna, najpoglavitnejša pa so trojna. Prvo, uradno mnenje in kot tako najbolj akreditirano, podpira predsednik ekonomskega sveta Bele hiše Edvin Nourse, ki misli, da bo sedanjo «lahko krizo» mogoče zelo lahko ustaviti in premagati z intervencijo državne oblasti. Konkretnejše pa podpira tezo, da bi znižanje nivoja produkcije lahko nadomestili s povečanjem izvoza v okviru Marshallovega plana, na račun oborožitve držav atlantskega pakta.

Drugo mnenje, ki ga zastopa član ekonomskega sveta Leone Keyserling, pa zastopa tezo, da se bo kriza poglabljala sama ob sebe in da vladne oblasti ne bodo mogle ustaviti njenega toka. Vznemirja ga predvsem stalna rast števila brezposelnih, ki se bo do konca leta povečalo na 5 milijonov. Od vlade zahteva, da začne z velikimi javnimi deli in živahnejšo valutno in finančno politiko.

Tretja teza zastopa mnenje, da nobena intervencija ne more zaustaviti sedanje krize. Najvidnejši predstavnik te teze je prof. Moulton, predsednik instituta za iznajdbe, ki zastopa mnenje, da 30 odst. znižanje produkcijske aktivnosti z ozirom na osnovo iz leta 1948 zmanjšuje krogotok izmenjav za približno 60 milijard dolarjev letno, kar praktično anulira vsako uspešno intervencijo države.

INDIPENDENTISTE IMAJO V ŽELODCU

Tudi «italijanskemu bloku» je ostal na želodcu precejšnji uspeh indipendentistov na volitvah v Trstu. V svojem glasilu «La Fiaccola» se jezijo na krščansko demokracijo, ki je dejala, da je njih blok nejasen in dvoumen. Oni pa pravijo, da so resnična dvoumnost indipendentisti in pišejo:

«Hoteli so v svojih časopisih pojasniti dvoumnost italijanskega bloka, zato niso imeli časa, da bi pojasnili resnično dvoumnost Sporerjeve fronte za neodvisnost. Mislili so, da se ne splača izgubljati časa za ono pusto in objestno fronto, katere tednik je prodal komaj po tri ali štiristo izvodov. Zato so pustili to fronto pri miru in rezultat tega je, da je kar 12.000 ljudi glasovalo za listo Trst Tržačanom.

Rekli so: Indipendentisti? Pa saj so že mrtvi! Zato niso napisali proti indipendentistom niti enega odstavka, razen norčevanja iz Giampiccolija in Sporerja». Šovinisti torej niso zadovoljni s svojo zmago. Onih 12.000 indipendentistov jih silno peče, še bolj pa jih peče, da je ta stranka kar na tretjem mestu. Zato se tolažijo, da bo bolje leta 1951 z upanjem, da bodo že karabinerji pokazali vsem, ki ne tulijo v italijanski šovinistični rog.

«SOCIALISTI» NISO ZADOVOLJNI

«Socialisti» hočejo postati iskreni in «hočejo pogledati stvarnosti v oči». Vsaj tako pravi gospod Mislei v njih glasilu «La voce della sera». Mož ni preveč navdušen nad zmago šovinistov in pravi: «Kar se tiče rezultatov volitev, se mi ne zdi umestno vse to hvalisanje o zmagi, vse to zadovoljstvo, ki veje iz vsake uradne izjave, iz vsake vrste naših časopisov, ko pa je vsakdo zasebno nekoliko zaskrbljen. Res je, da smo dokazali italijanstvo Trsta, toda kdo izmed nas je dvomil o tem?».

Nato se pritožuje nad zmago demokristjanov, ki niso pred tridestimi leti v Trstu prav nič pomenili in jo pripisuje strahu pred komunizmom. Gospodu Misleju je seveda žal, da niso vsi ti ljudje rajši glasovali za «socialiste», ki se ravno tako bore proti komunizmu kot demokristjani. Končno se zgraža nad sramoto, da so dobili fašisti toliko glasov.

«Italijani» torej niso zadovoljni z rezultati volitev. Kako bi bili šele poparjeni, če bi vse demokratične sile nastopile enotno in če ne bi bilo toliko vlakov volivcev iz Italije! Tedaj ne bi bili nikoli dosegli niti polovice vseh glasov tržaških volivcev in se ne bi mogli sklicevati niti na take rezultate, ki so kljub vsemu porazni za demokratično gibanje.

VIDALI STRAŠI Z BOMBICAMI

Vidalijevci pravijo, da so upepelili Ljudsko fronto. Kaže pa, da še vedno verujejo v njeno življenjsko silo, sicer ne bi se postužili volivne «bombe» in v soboto napisali kar čez celo prvo stran: «Tajen sporazum med De Gasperijem in Titom za razdelitev Svobodnega tržaškega ozemlja?».

Seveda so stavili za ta naslov iz previdnosti vprašaj. Ta njih «bomba» je bila preračunana na učinek, ki naj bi ga imela v nedeljo na volitvah v podeželskih občinah. Gospodje pri «Lavoratoru» namreč prav dobro vedo, da naše ljudstvo ne mara De Gasperijeve Italije in so hoteli pripisati nam svoje namene. «Delo» kot skoraj dobeseden prevod «Lavoratora» je seveda naslov točno posnelo skupno z vprašajem.

Ko pa smo prebrali članek, ki je sledil naslovu, nismo nikjer našli osnove in opravičila za naslov, kajti razlaga Marinkovega govora v Kopru je tako za lase privlečena, da so morali uredniki «Lavoratora» dodajati govoru besede, ki jih ni nihče izrekel, kakor na primer: «Mi si obdržimo cono B».

V govoru tov. Marinka pa so našli reakcionarni listi vse kaj drugega kot dokaz o tajnih pogajanjih med Titom in De Gasperijem. Že naslovi njih člankov, kakor: «Beograd osorno odgovarja na spravljive De Gasperijeve besede», «Jugoslovanski ministri odklanjajo v Kopru De Gasperijevo roko» itd. dovolj očito kažejo, kakšen je bil smisel Marinkovih besed.

Celo «Unità», ki sicer tako rada napada Jugoslavijo, omenja besede jugoslovanskih ministrov v Kopru in pravi, da «so se zaganjali proti De Gasperiju». Seveda, kar je dobro za Rim ali Milan, to ni dobro za Trst. To naj bi bila torej kominformistična morala in revolucionarna doslednost! V Milanu ni slovenskih volivcev, zato tam pač sedaj ni treba lagati.

OSVOBODILNA BORBA JE PREOBRAZILA KITAJCE

Ameriški novinar J. Maulny ugotavlja v nekem svojem članku, da niso Američani nikoli mnogo razumeli o Kitajski. Porabili so zanjo mnogo denarja, sedaj pa jo bodo morali zapustiti.

«V šestih mesecih se povrnemo sklepat naše kupčije», pravijo nekateri. Drugi so sklenili, da ostanejo in pravijo, da se bo trgovina v kratkem obnovila; njih list «Evening Post» je že skoraj začel hvaliti komunistični režim. Mnogi Američani in tudi novinarji mislijo, da bodo imeli opravka z istimi ljudmi in približno z enako vlado.

Vse to so utvare. Zaman govore, da mora Šanghaj ostati Šanghaj. Ves njihov optimizem je komedija. Sami si zapirajo oči pred stvarnostjo. Kitajci nas niso nikoli marali in so komaj čakali prilike, da se nas odkrižajo. Mi se radi ukvarjamo z ugankami, ki pa jih ne znamo rešiti. Primanjkuje nam širokega pogleda na stvari in bežimo pred stvarnostjo. Večkrat smo rekli, da se miselnost komunistov ne loči mnogo od miselnosti nacionalistov in da bodo Kitajci ostali predvsem Kitajci, to je skeptični ljudje, ki iščejo samo užitka.

Toda vse to je zgrešeno. V enem tednu sem se lahko desetkrat prepričal o tem. Mi smo priča porajanju novega sveta. Res je, da smo se nekam prenaglo prebudili; nenadoma moramo priznati, da Šanghaj ni prav nič podoben temu, kar smo si mi o njem doslej predstavljali. Imenovali smo Šanghaj s precejšnjim ponosom New York Daljnjega vzhoda in smo ga imeli malce za našega. Njegovi nebotičniki, njegov pohlep po dolarjih, njegove gomazeče ulice, polne trgovcev, moderni uradi, prenatrpani dancingi, vrvež v luki in nočni lokali polni pustolovcev vseh narodnosti so ustvarjali v nas utvare, da ne bodo mogli kitajski komunisti prevzeti tu oblasti, si to oblast obdržati in zmagati s svojimi političnimi, družbenimi in gospodarskimi načeli. A resnica je drugačna.

Bili smo vajeni trditi, da so si vsi Kitajci podobni. Zato smo se začudili, ko smo ugotovili, da Mao Tse Tungovi vojaki niso prav nič podobni onim nesrečnim nacionalističnim novincem, ki so nas tako drago stali. Ti nacionalistični vojaki so se nam vedno zdeli precej zabiti. Komunistični vojaki pa, ki nosijo stare obledele uniforme, ki pa so dobro oboroženi z ameriškim orožjem, imajo odkrit pogled, odločne kretnje in so vedno resni. «Mi smo ljudski vojaki», pravijo s ponosom. So disciplinirani in politično vzgojeni; zato so tudi izvrstni propagandisti komunizma.

Funkcionarji novega režima pripadajo kategoriji, o kateri se nam ni nikoli niti sanjalo, da obstaja na Kitajskem. So vztrajni delavci, na splošno sposobni, malo spijo in že ob zori so na svojem delovnem mestu. En sam izmed teh funkcionarjev opravi delo, ki ga je v preteklosti opravilo v istem času deset nacionalističnih funkcionarjev. Njihovi voditelji, na splošno oficirji, nosijo stare obrabljene uniforme brez znakov in dajejo vzgled s svojim navdušenim in vztrajnim delom. Toda, kar nas najbolj preseneča, je Šanghaj, je hitra ureditev uprave Ko je general Čang Yi, ki opravlja posle župana, izjavil, da bodo davke nepretrgoma pobirali, je takoj obvestil pobiralce davkov, da bo vsaka poneverba strogo kaznovana. Takih besed prej Kitajska ni poznala.

Ne bom govoril o etapah prevzemanja oblasti po komunistih; sledili ste temu po časopisih. Poudariti hočem le to, da so cene po denarni reformi znižale že okoli 50 odst. Samo to dejstvo je že pritegnilo k novemu režimu vse one, ki so se še oklevali. Drugo dejstvo, ki ga je treba poudariti, je to, da je ta vojna vedno manj podobna meščanski vojni in da gre za narodnoosvobodilno vojno.

Zelo nas je presenetilo tudi, ko smo videli, da je zelo malo primerov sovražnosti med nacionalističnimi in komunističnimi vojaki, kakor hitro so se prenehali boji. Prvi dan po zasedbi Šanghaja so v Broadway Mansions zmagovalci in premaganci spali tesno drug ob drugem, potem ko so premagani vojaki položili svoje puške po hodnikih. Nacionalistične vojake, ki so jih ujeli v Šanghaju, pošiljajo na sever in jih prevzgajajo, in ne bomo sečudili, če se bodo prav ti vojaki v nekaj tednih pod poveljstvom Mao Tse Tunga borili pri Kantonu.

Jasno je, da bodo imele komunistične oblasti še mnogo resnih težkoč, zlasti v gospodarstvu. Mnogi izmed nas mislijo, da ne bo mogel Mao Tse tung ničesar opraviti brez Združenih držav in da se ne bo torej nič spremenilo. Jaz mislim, da nas bo ta utvara zopet drago stala in da nam obeta nenadno prebujenje. Mi preradi pozabljamo, da so ljudje in režim, s katerimi bomo imeli opravka, popolnoma različni od stare Kitajske, ki umira. Mi pozabljamo, da imamo opravka z odločnimi in sposobnimi voditelji ki jih podpira ogromna množica ljudstva; pozabljamo, da se bodo pogajali z nami kot enaki z enakimi. Pozabljamo, da je nova Kitajska resnično revolucionarna in komunistična. Kar mi imenujemo umerjenost kitajskih komunistov, je njih prepričanje v pravičnost svoje stvari in njih smisel za praktičnost in prav nič drugega.

Britance skrbi usoda njihove kolonije Hong Kong

Čim bolj se kitajska narodnoosvobodilna vojska približuje Kantonu, tem bolj so britanski imperialisti zaskrbljeni za usodo svoje kolonije Hong Kong, ki je največje pristanišče južne Kitajske v bližini Kantona. To zaskrbljenost izraža med drugim tudi obisk britanskega ministra za obrambo A. V. Aleksandra v Hong Kongu. Zdi se, da je britanska vlada izdelala načrt, kako namerava spričo «komunistične nevarnosti» obvarovati svoje interese in svoj vpliv nad svojo kolonijo. Ta načrt je v Hong Kongu izdal minister Aleksander, ko je izrazil mnenje, da bo mogoče z 12.000 vojaki, ki bodo v kratkem prispeli v Hong Kong braniti kolonijo. Iz previdnosti pa je Aleksander dejal, da to sicer ne predstavlja vseh sil, ki jih morejo Britanci na tem mestu uporabiti.

Pisanje številnega angleškega tiska, predvsem protivladnega pa tudi vladnega, pa izraža dvome britanske javnosti in britanskih političnih in poslovnih krogov, da bi bil ta vladni načrt uspešen. Vsi namreč spominjajo na dobo japonske okupacije Hong Konga, ko so japonske čete v manj kot v 14 dnevih prisilile k predaji 14 564 dobro oboroženih mož posadke v Hong Kongu. Listi pišejo tudi o majhnih možnostih za obrambo Hong Konga vsled nepovoljnih geografskih prilik. Oni, ki ne odobravajo ta načrt britanskih vojaških strokovnjakov, pa iz gole imperialistične bojazni, da bi jim ne splavala po vodi dokaj donosna kolonija, sugerirajo vladi «pametnejšo» diplomatsko pot, ki predpostavlja, da bi angleška vlada morala priznati vlado Svobodne Kitajske, ki obvlada že največji del dežele in ki ima močno vojko ter začela z njo direktna pogajanja v pogledu Hong Konga. Računajoč na to, da bi Mao Tse Tungova vojska iz diplomatskih razlogov Hong Konga ne okupirala, se zdi britanskim poslovnim ljudem in njihovim diplomatskim predstavnikom take vrste sporazum z vlado Svobodne Kitajske najprimernejši, poudarjajoč pri tem, da bi taka rešitev bila v prid i britanskim i kitajskim interesom. Hong Kong se je namreč razvil zaradi uslug, ki jih je kot pristanišče nudil južni Kitajski, v veliko izvozno in uvozno luko. Kapital za razvoj Hong Konga pa so seveda dajale angleške banke, angleške trgovske in pomorske družbe. V pomanjkanju sporazuma s svobodno Kitajsko, se angleški poslovni krogi zavedajo, da bi v bojkotiranem Hong Kongu v kratkem času finančno propadlo zaradi prekinitve gospodarskih odnosov z zaledjem, odnosov, na katerih je slonel napredek mesta. Poznavajoč tako stvarnost je zaskrbljenost angleških poslovnih krogov razumljiva, kajti v prvi vrsti bi bili prizadeti v Hong Kongu njihovi interesi in v mnogo manjši meri interesi svobodne Kitajske, kajti ta ima vedno možnost, da si zgradi na južnih obalah novo primerno pristanišče ali pa usmeri promet Hong Konga na Šanghaj, Tjencing ali druge luke.

Razen priznanja vlade svobodne Kitajske pa prej omenjeni ekonomsko diplomatski krogi sugerirajo angleški vladi, naj bi priznala, da Hong Kong dejansko pripada Kitajski in da bi ji ga tudi povrnili čim bi to zahtevala vlada svobodne Kitajske. Vrednost tega predloga je pa je le bolj diplomatska; kajti znano je, da imperialisti ne zapuščajo kar tako svojih strateških pozicij.

Toda zadnjo besedo v vprašanju Hong Konga bo imela seveda Svobodna Kitajska, opirajoč se na osvobodilne težnje kitajskega prebivalstva te angleške kolonije.

PO TRŽAŠKEM OZEMLJU

KRONIKA

22. junija je bila peta obletnica, odkar so nemški okupatorji v rižarni zažgali 40 antifašistov, med katerimi je bilo 22 žena. Tržaško demokratično ljudstvo je ob tej priliki počastilo njih spomin.

Zaradi «sequestro di persona» se je moral zagovarjati pred porotnim sodiščem 26. letni Quinto Benci. Obtožnica mu je očitala, da je 2. maja 1945. «sekvestriral» carinskega inšpektorja Renata Notaria. Obsodili so ga na 14 mesecev ječe.

Odgovorni urednik lista «Il Lavoratore» Spadaro je pred sodiščem preklical članek, ki ga je list objavil proti senatorju Cingolaniju. Ker se je Spadaro spokoril, mu je senator velikodušno odpustil ter mu menda stisnil celo roko. Velja pač tudi tu pregovor, da volk volku...

Splošni indeks življenjskih stroškov se je zvišal od aprila meseca na mesec maj od 183,88 na 185,22 toč. Zvišale so se predvsem cene živil.

Tržaški župan javlja, da je predsednik osrednjega volivnega odbora 19. junija uradno proglasil izvolitev kandidatov za občinski svet. Za Ljudsko fronto je bil proglašen dr. Jože Dekleva.

V ponedeljek 27. junija bodo v škedenjskih plavžih prižgali prvo visoko peč, ki so jo modernizirali.

Vodstvo tvrdke Kozmann namerava odpustiti z dela 14 svojih uslužbencev z izgovorom, da mora preurediti nekatere oddelke.

Na zahtevo tržaških upokojencev so od 23. t. m. do 1. julija razne okrajne skupščine, na katerih bodo obravnavali njih težki položaj.

V šoli v ul. Donadoni so zdravniki pregledali samo italijanske otroke, ne pa slovenskih. Res, hud šovinizem!

V nravstvenem oddelku civilne policije je bil suspendiran inšpektor Grieco in njegov sodelavec podoficir Mannola. Policaja sta menda odkrila neko shajališče ljubimcev ter našla tam dva prešuštnika iz višjih socialnih slojev. Da ne bi prišlo do kandala, sta baje stvar prikrila.

Skupina tatov se je zadnje čase spravila na ženske torbice in listnice, katerih je precej izginilo iz rok in žepov. Zanimivo pri tem pa je, da tatovi poberejo iz listnic denar, nato pa jih z dokumenti pošiljajo po pošti lastnikom. Vijudni tatovi, kajne?

Na počitnice v Slovenijo pojde prva skupina tržaških otrok 6. julija.

Neki ameriški mornar je dobro premikastil znanega vodjo fašističnih pretepaških «škvader» iz ulice Cavanna Pasquala Capotorto. Pretepač je začel ob 3. zjutraj izzivati na ulici mornarja in jo je izkupil. Na policiji je izjavil, da so ga pretepli «slavo-komunisti», da bi se lahko prikazoval kot uboga žrtev.

Tramvaj je začel goreti na progi št. 2 pod predorom Sv. Vida. Vnel se je zaradi kratkega stika. Nastala je panika, zaradi česar si je marsikak potnik s steklom porezal roke. Nekaj potnikov je bilo malce obžganih.

Svojo ljubimko 27letno Furlanetto Emilio poročeno Kramer iz ul. Molino a vento 25 je ubil s streli s pištole 28letni pomorščak Mario Cratara. Vzrok umora je ljubosumnost, ker je pokojna Emilija Kramer zadnje čase začela hoditi z drugim ljubimcem.

Pretekli petek ponoči je 27letni mesarski pomočnik Giuseppe D'Argenzio ukradel v ulici Mazzini auto in zdrvel z veliko brzino po njej. Pri tem se je zaletel v skupino mladeničev ter povozil in stisnil ob zid univerzitetnega študenta Libera Cuccagno, ki je bil popolnoma zmečkan in iznakažen ter takoj na mestu mrtev. Ranjenega tatu so prepeljali v bolnico.

NAŠA TEŽKA BORBA

za resnico in demokratične principe bo kljub pritisku reakcije in lokalne kominformistične agenture rodila uspehe in zmagala

OBČINA	Glasov	%	Sedežev
Devin-Nabrežina (Volivcev 2969, volilo 2856, udeležba 96.19%)			
Slov.-ital. ljudska fronta	395	14.53	3
SIAU	949	34.92	7
Slov. dem. zveza	752	27.67	6
Unione Democratici Italiani	569	20.93	4
Delavskokmečka zveza	51	1.87	0
ZGONIK (Volivcev 743, volilo 695, udeležba 93.53%)			
Slov.-ital. ljudska fronta	148	21.90	3
SIAU	345	51.06	8
Slov. dem. zveza	182	26.83	4
REPENTABOR (Volivcev 356, volilo 325, udeležba 90.12%)			
Slov.-ital. ljudska fronta	86	26.40	4
SIAU	97	29.78	4
Neodvisna gospodarska zveza	142	43.59	7
DOLINA (Volivcev 3163, volilo 2721, udeležba 86.02%)			
Slov.-ital. ljudska fronta	401	15.29	3
SIAU	1466	55.37	11
Neodvisna gospodarska lista	772	29.22	6
MILJE (Volivcev 8111, volilo 7357, udeležba 89.98%)			
Slov.-ital. ljudska fronta	323	4.40	1
KP	4182	57	17
Krščanska demokracija	2046	27.62	9
Socialistična stranka Jul. krajine	564	7.66	2
Italijanska rep. stranka	242	3.29	1

Volitve so za nami in njih rezultat je marsikoga razočaral. Kar smo že od vsega začetka videli in napovedali, se je žal uresničilo: rezultat je mnogo ugodnejši za reakcijo kakor pa za napredne sile. Jasno je, da je imela reakcija pri tem že v začetku ugodne pozicije, saj je imela ona v rokah pripravo volivnih seznamov in ukaz št. 345 ji je odpiral široke možnosti uveljavljanja s tem, da je podelil desettisočem ezulov volivno pravico. Kljub vsemu temu pa ne bi smela reakcija doseči takega uspeha.

Da je prišlo do takega razmerja sil, je predvsem posledica štiriletne okupacije anglo-ameriških sil in politike vojaške uprave. Ta uprava je vseskozi podpirala reakcionarne stranke, hkrati pa zavirala demokratične sile na vsakem koraku. Ravno zato je bilo zaman vse prizadevanje demokratičnih sil, da bi se razpisale volitve, dokler je vojaška uprava menila, da še ni napočil čas za uveljavljenje reakcionarnega gibanja in da niso množice še dovolj «obdelane» za volitve. Vojaška uprava je bila takrat prepričana, da se italijanska in slovenska reakcija še nista dovolj opomogli od svojega poraza in da se begunci, ki so se zatekli na to ozemlje, niso še dovolj okrepili. Zato je vztrajno odlagala razpis volitev.

Tržaško demokratično gibanje je bilo vsa ta leta pod stalnim pritiskom domačih reakcionarnih in imperialističnih okupacijskih sil, a se je temu pritisku odločno in vztrajno upiralo, dokler ni prišla zloglasna resolucija informacijskega urada. Ta resolucija je objektivno predstavljala drugi napad na tržaško demokratično gibanje, ki ga dotlej ves imperialistični pritisk ni mogel zlomiti. V naših pogojih so bili učinki tega napada v veliko korist imperialističnega pritiska in se zato tudi niso razlikovali od njega. Posledice tega pritiska najbolje potrjujejo ravno volivni izidi.

Ljudska fronta je vedno poudarjala škodljivost resolucije Informbiroja za revolucionarnost tržaškega demokratičnega gibanja in se je upirala proti temu škodljivemu vplivu, ki so ga imeli na tržaško demokratično gibanje oportunistični elementi iz Vidalijevega tabora; ljudje, ki so se kompromitirali že za časa borbe proti fašizmu, so klonili pred njim, ali se mu celo udinjali. V takem položaju, stisnjena med kladivo reakcije in nakovalo vidalijevskega oportunizma, je šla Ljudska fronta takoj ob svojem rojstvu v težko borbo, ki se lahko primerja najhujšim in najtežjim borbam, ki jih sploh pozna zgodovina borbe demokratičnih gibanj v vseh deželah. Šla je v borbo za čistost revolucionarne linije tržaškega proletariata, v borbo ki je edina v interesu narodne protiimperialistične fronte in demokratičnega prebivalstva Tržaškega ozemlja. Šla je v borbo proti uvajanju nedemokratičnih metod v delavsko gibanje, proti metodam laži in obrekovanja, za spoštovanje mirovne pogodbe, proti priključitvi Tržaškega ozemlja k Italiji in proti oportunističnemu odklonu Vidalijeve skupine.

Ostrina te borbe je marsikaterega oportunista prestrašila; marsikdo je omagal spričo koncentriranega napada na Ljudsko fronto s strani reakcije, ki je videla v njej resničnega nosilca revolucionarnih tradicij narodnoosvobodilne borbe in zato svojega najbolj nevarnega nasprotnika, in s strani Vidalija, ki mu je bila naša dosledna revolucionarnost in načelnost na poti. Nedvomno so na mnoge ljudi tudi vplivale težkoče, ki jih ima Jugoslavija pri gradnji socializma, zakaj graditi socializem ni lahka stvar in zahteva težke žrtve. Socializma namreč nihče ne prinese na krožniku in si ga je treba priboriti z vztrajnim delom in premagovanjem. Te težkoče, ki jih je poznala tudi Sovjetska zveza, pa so razni Vidalijevi propagandisti enako kakor propagandisti Agnelettove «dolarske zveze» izkoristili za blatenje Jugoslavije ter se v tem znašli na isti liniji sovražnikov socializma. Seveda taka gradnja socializma ni pogodu raznim ljudem, ki so «revolucionarji» pri kozarcu vina, niso pa za socializem pripravljeni prav nič žrtvovati.

V tem položaju niso bile za Ljudsko fronto perspektive lahke, zato pa ne moremo meriti in soditi njene potencialne sile po rezultatih, ki jih je dosegla na volitvah, temveč po globoki revolucionarni vsebini njene borbe, po poslanstvu, ki čaka njene pristaše. Ljudje, ki so glasovali za Ljudsko fronto, so ljudje, ki jih ni omajal imperialistični in Vidalijev pritisk, so čvrsti ljudje s trdo hrbtenico, ki jih ni ustrašil niti premotil trenutni položaj, posledica dolgoletnega pritiska reakcionarjev. Ti borci niso pripravljeni hlapčevati belemu kruhu, kot piše «Demokracija», ampak služiti svetli ideji borbe, da si bodo nekoč sami rezali bel kruh, ne pa ga moledovali pri okupatorju, ki ga deli v svoje skrite namene.

Vidalijevemu razbijaštvu in pritisku reakcionarnih imperialističnih sil moramo tudi pripisati dejstvo, da je dobila «dolarska zveza» na našem podeželju precej glasov, da so kupili del naših ljudi z belim kruhom. «Dolarska zveza» in skupine raznih «grozdov» in «lopat» so namreč v svoji volivni propagandi dopovedovali ljudem, da okupacijska oblast ne bo podpirala občin, kjer zmagajo ljudske sile, da morajo torej glasovati zanje, če hočejo živeti in jesti «bel kruh».

Spričo tega položaja nas volivni rezultati ne smejo presenečati. Kljub vsemu je ostalo veliko število ljudi, ki jih niso ustrašile nobene grožnje niti niso nasedli lažem. Vsi ti ljudje se ne strašimo borbe, niti si ne delamo utvar, ker ne izključujemo možnosti, da se bo pritisk na nas še bolj poostril. Borili se bomo naprej za cilje, o katerih smo prepričani, da so pravilni, za cilje, ki jih je do nedavna podpirala tudi Sovjetska zveza in vse demokratične sile sveta. Za nas so merodajna načela in ne trenutna razporeditev sil, ki je odraz imperialistične in kominformistične politike, kajti mi vemo, da je perspektiva naše načelne borbe zmaga in da se da resnica le začasno prikriti in zadušiti.

ADIT — Agencija demokratičnega inozemskega tiska v Ljubljani, ki je prevzela zastopstvo Založništva tržaškega tiska, ter zbira tudi vse naročnine in druga vplačila za Primorski dnevnik, Ljudski tednik, Glas mladih in Razglede, ima sedaj tekoči račun pri KOMUNALNI BANKI v LJUBLJANI in sicer pod sledečo oznako in številko:

Agencija demokratičnega inozemskega tiska — Ljubljana 6-1-90603-7.

HINAVCI!

«Zaščitniki» slovenske kulture niso mogli molče mimo smrti velikega Župančiča. Spomnili so se ga v «Delu», najprej z objektivnimi podatki o njegovem življenju in delu; v naslednji številki pa so čutili potrebo, da oskrunijo v svoje umazane namene tudi njegov spomin, spomin onega moža, ki mu je bila resnica nad vse.

Župančič ni njihov, ni «zaščitniški». Januarja t. l., ko je Župančič praznoval svoj 71. rojstni dan, mu je «Pripravljalni odbor za zaščito in gojenje napredne ljudske prosvete» (glej «Delo» z dne 22.1.49) poslal «čestitke» z «naukom»: «Danes na žalost opažamo, da z nekaterimi drugimi književniki vodite slovensko kulturo na pot, kjer je izpostavljena nevarnosti, da se izloči iz velike družine slovenskih narodov, ki so po težkih borbah končno našli skupno pot. Vendar smo tudi danes prepričani, da boste končno našli pravo pot...»

Tako so je upal pisati Župančiču oni odbor, ki mu predseduje «mož», ki je pisal «sono di sentimenti intimamente italiani... e fedele milite dell'Idea Fascista» prav v onem času, ko je Župančič našel pot, da je iz okupirane Ljubljane, mimo fašističnih žičnih pregraj poslal svoj bojni klic partizanom, katerim se zaradi starosti in bolehnosti ni mogel sam pridružiti. Župančič je vselej, takrat in sedaj vedel za svoj dolg, za dolg do svojega ljudstva. In taki pritlikavci, ki so v dneh, ko je fašizem streljal talce v gramozni jami, moledovali za «onore di... fašista integro», se zaganjajo v velikana, ki ga je ob misli na talce prevevala «tiha zavest, da ena smo družina...». Nič nas ne čudi, da ljudje takih moralnih kvalitet potvarjajo dejstva tud. tedaj, ko pišejo o Župančičevem pogrebu. Vsa njihova «moč» je zgrajena na prevari. Tako bodo čitatelji, ki verujejo «Delu» prepričani, da tržaški Slovenci niso bili zastopani pri pogrebu, ker ni bilo tam «zastopnikov» à la Gombač in Gerlanc. Toda tudi brez takih ljudi so tržaške Slovence zastopali člani glavnega odbora SHPZ, tržaški književniki in umetniki, pionirji in precejšnje število članov naših prosvetnih društev. Celotna delegacija je štela nad šestdeset ljudi, kar gotovo ni malo, če pomislimo, da je morala biti delegacija sestavljena na hitro. In ta delegacija je ponesla vroč pozdrav in cvetje iz krajev, kjer živijo in se borijo proti krutim prilikam naši ljudje; ena izmed delegatk pa je položila na grob šopek nageljev, ki sta ji ga za Župančiča izročili dve slovenski rožarici s Ponterossa kot svoj osebni poslednji pozdrav velikemu pesniku. «Delo» pa hinavči dalje, ko piše: «Tržaški Slovenci se bomo učili iz njegovih del...» Naj objavi «Delo» njegove poslednje verze, ki so krepak odgovor tudi januarskemu pismu «Zaščitnikov».

«Kaj hoče hrušč in trušč krog nas?
Petletka naša teče.
Mi kar pustimo času čas
Petletka naša teče.
Ves naš odgovor, ves dokaz:
Petletka naša teče».

Župančič spada po pojmih ljudi okoli «Dela» med trockiste, protisovjete, izdajalce in če bi bil v Trstu in bi tu umrl, bi «zaščitniki» sploh šli za pogrebom «babičevskega bandita»? Ker pa je umrl v Ljubljani, «Delo» lahko dalje vara svoje čitatelje: «Dočakal ni lepega dneva svobode, ko bodo plapolale vse slovenske zastave...» piše dvoumno «Delo». Toda ogromni večini slovenskega naroda so se izpolnile njegove nade, četudi piše «Delo», da bodo oni «šli na njegov grob in ga pozdravili, ko bo Jugoslavija svobodno zadihala...» Kar pa se tiče slovenskih zastav bi bilo treba vprašati prav tiste pri «Delu», kako to, da so zadnje čase naše zastave kar izginile, ne le v mestu, temveč tudi tam, kjer so Vidalijevci šli na volitve pod firmo SIAU?

Višek nesramnosti in hinavščine pa doseže «Delo», ko zaključi svoj članek s tem, da si prilašča pravico, da bo v njegovem (Župančičevem) imenu pozdravilo - lepi dan svobode, ki ga on «ni dočakal!!».

Hinavski skrunilci, vredni da bi jih človek s pestjo v obraz!

Da, bil je nekoč čas, ko je Župančič zapel:

«Ne sme beseda kar naprej
svobodna preko vseh ti mej?
Saj koder govor naš je znan,
povsod doma je Ciciban...»
Po naši zemlji se ozrem,
zgrozim se in oči zaprem...

Takrat je tu pri nas vladal fašizem in slovenski otrok ni smel dobiti v roko slovenske tiskane besede. Potem smo se osvobodili, z grmado žrtev in trpljenja in spet je smela naša beseda tudi preko mej. In uresničile so se Župančičeve besede: «Saj koder govor naš je znan, povsod doma je — «Ciciban». No, in sedaj? Prav po zaslugi «zaščitnikov» je iz marsikaterega slovenskega doma «Ciciban» pregnan in da bi se sedaj Župančič ozrl po naši zemlji, bi se moral šele zgroziti ob izdajstvu slovenske besede, ki so jo tržaški slovenski otroci potrebni kot gladni kruha.

Petkovega zborovanja v Kopru, na katerem je govoril predsednik vlade LR Slovenije, se je udeležila velika množica Istranov. Pogled nanjo med govorom tov. Marinka

IMPERIALISTI IN DE GASPERI NAJ VEDO:

ROKE PROČ OD NAŠE ZEMLJE IN OD NAŠIH LJUDI!

V petek je bilo v Kopru veliko ljudsko zborovanje, na katerega je prihitela ogromna množica istrskega ljudstva, ki je napolnila Titov trg in vse bližnje dohode. Na zborovanju je istrsko delovno ljudstvo glasno izpričalo, da noče biti drobiž za kupčije imperialističnih držav, da ne bo nikoli dopustilo, da stopijo na istrska tla in v Trst De Gasperijevi karabinerji in valpti, da bo odločno branilo vse pridobitve narodno osvobodilne borbe. Z vzkliki, navdušenim ploskanjem, zastavami in transparenti je ljudstvo glasno izpovedalo svojo ljubezen do nove, socialistične Jugoslavije in pokazalo svoje zaupanje do njenega vodstva.

Istra noče De Gasperijeve "sreče„

Ob šestih popoldne so prišli na balkon predsednik vlade LR Slovenije tov. Miha Marinko, minister za delo Ivan Regent, podpredsednik vlade tov. Ivan Maček, minister za komunalne zadeve LR Hrvatske tov. Diminić, podpredsednik Prezidija sabora LR Hrvatske tov. Šestan, predstavniki oblasti in vojske iz Istrskega okrožja in gostje iz Trsta.

Prvi je spregovoril tov. Beltram, tajnik okrožnega ljudskega odbora za Istrsko okrožje, ter pozdravil goste in ljudstvo. Dejal je: «Zbrali smo se, da ponovno odgovorimo na imperialistične provokacije zlasti najvišjih predstavnikov italijanske vlade, ki skuša ponovno stezati svoje grabežljive roke po tuji zemlji, po naši coni in Tržaškem ozemlju sploh. Kot da ne bi bilo dovolj 25 let zatiranja in preganjanja po fašizmu in italijanskem imperializmu! Kot da ne bi bilo dovolj dokazov, da naše ljudstvo noče De Gasperijeve «sreče» in rimskega škornja še iz časov splošne vstaje in dolge štiriletne krvave borbe ljudstva Julijske krajine, ki je pregnalo okupatorja preko Soče ter se samo osvobodilo!».

«Danes smo tu zbrani in se zahvaljujemo De Gasperiju za ponujeno «srečo». Svetujemo mu, naj si za vedno izbriše iz svoje glave to zemljo, kajti ta zemlja ni njegova».

Podpis mirovne pogodbe - žrtev za mir

Nato je tov. Beltram podal besedo tov. Mihi Marinku. Tov. Marinko je izrazil svoje zadovoljstvo in zadovoljstvo svojih tovarišev, da se jim je končno ponudila prilika obiskati in pozdraviti istrsko ljudstvo. Tov. Marinko je nadaljeval: «Doslej vas iz posebnih razlogov nismo obiskovali. Znano je stališče vodstva nove Jugoslavije do ozemlja, kjer prebivajo Slovenci, Hrvati in Italijani pomešani med seboj. Znana je borba, ki jo je to vodstvo organiziralo in vodilo med drugo svetovno vojno za osvoboditev tega ozemlja. Znano je dosledno demokratično načelo, načelo borbe za ljudsko demokracijo, na osnovi katerega smo gradili in utrjevali skupno množično politično organizacijo obeh podjarmljenih in zatiranih narodnosti na tem ozemlju. Znani so cilji, za katere smo vodili borbo, cilji, ki jih danes na področju istrskega okrožja tudi dosledno izvajamo ne glede na provizoričnost sedanjega stanja. Uresničenje ciljev naše narodno osvobodilne borbe, naše ljudske demokratične revolucije je bilo onemogočeno na Tržaškem ozemlju z vsiljeno, krivično mirovno pogodbo. Nanjo smo pristali samo zato, ker smo dosledni v borbi za mir, za ureditev povojnega življenja. Kakor smo pristali na tako mirovno pogodbo le po sili razmer, smo iz istega razloga hoteli ostati dosledni in nismo hoteli dajati nobenega vzroka za kakršne koli motnje; hoteli smo, da bi se razmere, na Tržaškem ozemlju uredile, kolikor bi bilo sploh po sedanji mirovni pogodbi mogoče. Iz teh razlogov smo se tudi ogibali uradnim obiskom okrajev Kopra in Buj. Zdaj pa so ti razlogi odpadli.

Jugoslavija ne pristane na nove žrtve

Na ono stran demarkacijske črte prihajajo zadnji čas na uradne obiske člani italijanske vlade. Prihajajo z namenom, da podžgo volivno demagogijo in šovinistično histerijo, ki se je tam razbesnela. Naš namen je povsem drug. Hočemo vas vzpodbuditi in vam pomagati v vašem ustvarjalnem delu, ki smo ga tudi doslej stalno spremljali in usmerjali po naši Vojni upravi. Če hoče gospod De Gasperi s svojim obiskom uradno potrditi njihovo voljo za priključitev Tržaškega ozemlja k Italiji, če hoče s tem pokazati, da ne bo prišlo do izpolnitve predpisov, ki jih za to ozemlje vsebuje mirovna pogodba, tedaj naj tudi naš obisk pojmujejo kakor jih je volja.

Danes se že vse bolj očitno kaže, da tisti, ki so nam vsilili tako rešitev tržaškega problema, kakor je določeno v mirovni pogodbi, nimajo želje, da bi se taka rešitev sploh uresničila. To nam kričeče dokazuje vsa vsebina volivne farse, ki so jo uprizorili v Trstu.

Zakaj ni prišlo do uresničitve mirovne pogodbe na Tržaškem ozemlju, mislim, da je danes slehernemu prebivalcu tega ozemlja jasno. Sedaj, ko so reakcionarne stranke, ki jih podpira reakcionarni režim v Rimu razvnele besno kampanjo za priključitev Tržaškega ozemlja k Italiji in to kampanjo vzpodbujajo celo uradni predstavniki dežel, ki so sopodpisale mirovno pogodbo, kaže, da mislijo to vprašanje znova postaviti na dnevni red. Oni zahtevajo obalo zato, da bi izmozgavali zaledje. *Jasno je, da bo Jugoslavija vedno odločno branila svoje pravice, da ne more pristati na ničesar, kar bi predstavljale nove žrtve, novo suženjstvo za kateri koli del slovenske zemlje».*

Vsaka tona premoga glas za Ljudsko oblast

Nato je tov. Marinko govoril o volivni komediji v Trstu. Dejal je, da so izvedli volitve le zato, ker je prišlo do razdora v demokratičnem gibanju. Pokazal je na nesmisel, da je bilo od 270.000 prebivalcev kar 200.000 volivcev. Na svetu ni take dežele, kjer bi mladi naraščaj do 21 leta predstavljal samo 25 odst. prebivalstva. Po drugi strani pa okoli 20.000 ljudi, skoro izključno Slovencev, ni dobilo volivnih listkov. Zaradi razbijaštva Vidalijeve skupine je nastalo med množicami malodušje in posledica tega je, da so dobile slovenske glasove v večji ali manjši meri vse liste od režimske «katoliške» stranke do indipendentistov in Sporerjeve grupe. Kar ni mogla doseči angloameriška vojaška uprava, je doseglo Vidalijevo razbijaško izdajalsko delo. Navadnim upravnim volitvam so pripisali politični pomen, kakor da bi šlo za volitve v konstituanto.

Tov. Marinko je nato orisal razliko med volitvami v kapitalističnem sistemu in v deželah ljudske demokracije. Dejal je: «Pri nas voli ljudstvo dobesedno vsak dan, voli v svojem velikem delovnem poletu, v ustvarjalnih naporih za izgraditev temeljev blagostanja ljudstva, za socialistično družbeno preobrazbo. Vsak udarec s krampom v naših rudnikih na naših gradiliščih, vsaka tona premoga, železa, nafte, vsak kubik lesa pomeni glasovanje za ljudsko oblast».

«Naši borci v coni A, borci za resnično ljudsko svobodo, danes brez dvoma preživljajo najtežje preizkušnje. Proti njim so skoncentrirali propagandni ogenj in šovinistični bes vseh kalibrov, vseh političnih skupin in strank reakcionarnega režima in imperialistične vojaške uprave. Da bi ta naval vzdržali, jim je potrebna čim trdnejša zavest, da njihov boj ni končan s takim trenutnim neuspehom v tej groteskni volivni komediji, ki jo je omogočila resolucija Informbiroja. Potrebna jim je vera, da mora biti boj za njihovo pravično stvar končno le zmagovit, da je treba ta boj nadaljevati, da morajo nenehno kazati pravo pot vsem, ki so trenutno klonili».

KPJ zvesta svojim revolucionarnim tradicijam

Tov. Marinko je nato govoril o KPJ, ki je v borbi kalila bratstvo med narodi in usmerjala nacionalno čustvo v pozitivno smer socialističnega patriotizma. Govoril je o strpljivosti in razumevanju KPJ do Komunistične partije Italije in njenih napak. Dejal je, da bi bil dosežen mnogo večji napredek, če ne bi bilo zloglasne resolucija Insledila. Svoj govor je kronal z besedami: *«Zagotavljam vam, da bo nova Jugoslavija pod Titovim vodstvom kot doslej ostala trdna in dosledna na isti poti, kakor je bila v svoji veliki epopeji osvobodilne vojne in ljudske revolucije, ki so jo slavili in priznavali vsi svobodoljubni narodi s Sovjetsko zvezo na čelu. Bližnja bodočnost bo z dejanji dokazala, da je KPJ ostala dosledna svojim revolucionarnim ciljem in tradicijam.*

Na takih nepobitnih dejstvih bo svobodoljubni svet moral spoznati, kako zmotni in usodno škodljivi so za vsa revolucionarna gibanja v svetu nezaslišani napadi Sovjetske zveze na Titovo Jugoslavijo».

Mirovno pogodbo morajo spoštovati vsi

Za tov. Marinkom je spregovoril tov. Dušan Diminić, minister za komunalne zadeve LR Hrvatske. Poudaril je, da je Tržaško ozemlje zaradi meja, ki jih je bila Jugoslavija prisiljena priznati, izven območja FLRJ na meji med kapitalizmom in socializmom. Govoril je o trpljenju slovenskega in hrvatskega ljudstva pod fašistično Italijo in o ponovnem preganjanju Slovencev v De Gasperijevi Italiji. Podrobno je orisal vse kulture in politične pravice, ki jih uživa italijanska manjšina v Jugoslaviji: od šol, gledališč, prosvetnih društev pa do velikega števila zastopnikov v raznih odborih v hrvaškem saboru in v zveznem svetu v Beogradu. Omenil je kvarne posledice resolucije Informbiroja v državah, ki meje z Jugoslavijo in v Trstu.

De Gasperi se je v Trstu na svojem predvolivnem zborovanju v imenu svoje vlade obvezal, da bo prišlo do uresničenja trojnega predloga o priključitvi Tržaškega ozemlja k Italiji. Tov. Diminić je nato dejal:

«Jugoslavija je pošteno in iskreno sprejela vse obveze mirovne pogodbe z Italijo in jih tudi izpolnjuje. Storila je to žrtev in priznala nato, da se osnuje Svobodno tržaško ozemlje zaradi tega, da s svoje strani prispeva k vzpostavljenju miru v svetu, posebno pa v tem delu Evrope. Jugoslavija je tudi danes pripravljena izvrševati določbe mirovne pogodbe, toda le s pogojem, da te določbe izvršujejo tudi drugi, ki so pogodbo podpisali. Toda medtem, ko mi določbe mirovne pogodbe izvršujemo, se to ne more reči za nasprotno stran.

Noben sporazum se namreč ne more izpolniti, če ga ne izpolnita obe stranki, ki sta ga podpisali. Zaradi tega spričo Degasperijeve svečane obveze, da bo storil vse za priključitev Tržaškega ozemlja k Italiji, pred vsem svetom izjavljamo, da ne bomo nikoli pristali na to, da bi žrtvovali še kateri koli del našega narodnostnega ozemlja in našega naroda niti italijanskemu niti angloameriškemu imperializmu».

Kaj se skriva za solidarnostjo z italijanskimi delavci

Pred kratkim so Enotni sindikati sklenili z Italijansko splošno zvezo dela pogodbo o prijateljstvu in sodelovanju, s katero so dejansko priznali, da je tu pri nas Italija. Ta pogodba namreč ni bila prav nič potrebna, saj so bili tržaški delavci povezani z italijanskimi že preko Svetovne sindikalne zveze, kar je čisto dovolj, zlasti ko je reakcija ves čas ponavljala, da je Trst Italija. Sindikalistom, kakor sta na primer Radich in Slavec, povezava v Svetovni sindikalni zvezi ni bila dovolj «internacionalistična» in sta jo hotela podpreti z argumenti, ki jih uporabljajo reakcija in italijanski šovinisti.

Seveda ni nihče nasproten solidarnosti tržaškega delavstva z italijanskim, toda ta solidarnost mora biti enaka tudi z delavci drugih držav. Ravno to bi bil pravi internacionalizem. Tak internacionalizem so pokazali jugoslovanski delavci z izdatno pomočjo francoskim rudarjem za časa njih dolge in slavne stavke. Ne, v Trstu pa je drugače. Za Radicha in Slavca je internacionalizem prehod na italijansko šovinistično linijo, je odpoved določbam mirovne pogodbe o tržaškem ozemlju, čeprav po drugi strani trdijo, da so za guvernerja, za umik tujih čet itd. Ta svoj prehod na pozicije imperializma in šovinizma so pokazali tudi v ponedeljek na plenumu Enotnih sindikatov. Na tem plenumu so ugotovili, da je gospodarski položaj v Trstu enak gospodarskemu položaju v Italiji. Ugotovili so tudi, da je vprašanje mezd, pogodb in delovnih pogojev zelo podobno onim v Italiji. Zato so sklenili, da bodo mobilizirali delavstvo v Trstu, da bo z italijanskim delavstvom začelo skupno borbo proti nepopustljivosti delodajalcev.

S tem svojim stališčem so potrdili, da sta zanje Trst in Italija isto in tako uveljavili Vidalijeve politične smernice na sindikalnem torišču. Tako so storili še en korak za priključitev Trsta k Italiji, čeprav obtožujejo druge, da barantajo za Trst. Vsakomur je jasno, da je treba začeti proti delodajalcem odločno borbo in tudi podpreti borbo italijanskih delavcev, ki padajo pod streli Scelbine policije, toda ta podpora mora biti podpora tržaških delavcev italijanskim, delavcev ene države delavcem v drugi državi; skratka ta podpora mora imeti mednaroden značaj, ne pa služiti krepitvi revizionističnih teženj.

Tržaški delavci so v preteklosti dosegli velike uspehe. Odkar so Enotni sindikati zapustili borbeno linijo, pa žanjejo samo neuspehe. Njih pogajanja z voditelji Delavske zbornice jim namreč popolnoma vežejo roke, v kolikor že sami niso oportunisti. To je posredno priznal na tem plenumu sam Radich, ki ga «Il Lavoratore» imenuje «predsednika naše največje sindikalne organizacije». Dejal je: «Tržaški delavci imajo silne težkoče v borbi za priznanje svojih pravic, ker so izolirani na majhnem ozemlju».

Ni samo naključje, da so besede tega oportunista tako podobne besedam tržaških šovinistov, ko pravijo, da «to malo ozemlje ne more živeti, če ni vključeno v Italijo». Oboji torej menijo, da je treba to majhno ozemlje priključiti k Italiji: Radich s pomočjo povezave sindikalnih organizacij, reakcionarji pa z De Gasperijevo pomočjo in s kršenjem mirovne pogodbe.

Položaj tržaških delavcev je res težak, enako je težak položaj delavcev v Italiji. Zato je tudi borba proti delodajalcem nujna. Toda če je pri nas položaj tak, so mnogo krivi tudi voditelji Enotnih sindikatov, ki so zadnje čase dosledno borbo opustili in capljali za pobudo Delavske zbornice, ki ni imela interesa, da delavci popolnoma prodrejo s svojimi zahtevami.

Tržaški delavci so že mnogokrat pokazali, kako se znajo boriti in prisiliti delodajalce na umik, zato ni bilo prav nič potrebno, da to svojo borbo podredijo revizionistični politiki, kajti taka politika bo končno povzročila vsem delavcem ogromno škodo.

IZ REPUBLIK JUGOSLAVIJE

KRONIKA

Pred krsto pesnika in partizana Vladimira Nazorja se je poklonil maršal Tito in položil venec z napisom «Velikemu narodnemu pesniku in mojemu vojnemu tovarišu».

«Novo življenje» je naslov albanski reviji, ki izhaja za albansko narodno manjšino v Jugoslaviji v njihovem jeziku. Obravnava književna in kulturna vprašanja.

Vojni invalidi Crne gore imajo svoj drugi kongres. Prisotnih je 200 delegatov.

Sovjetski poslanik Lavrentijev se je vrnil na poslaništvo v Beograd.

Tkalnica hlačevine v Celju je izpolnila polletni plan 14 dni pred rokom. Posebno se je izkazala brigada komunistov, ki je po dnevnem delu izmenoma delala tudi po noči. Zdaj delajo že za drugo polletje.

Vojni zločinec Magazinovič je bil v stikih s kominformističnim listom «Nova borba» iz Prage, ki nesramno kleveta Jugoslavijo. Narodni izdajalci in kominformisti na isti liniji!

Trpežno izolacijo iz zmesi oglja, smole in raznih lakov je uspelo skombinirati kapitanu Milinu. Tako izolacijo uporabljajo sedaj zelo uspešno za podvodno varjenje.

80 km gozdnih železnic bodo zgradili do konca julija v Bosni in Hercegovini. Do novih železniških prog pa bodo izpeljali žičnice, s čimer bo omogočena sečnja lesa tudi v oddaljenejših predelih.

Veliko razstavo lokalne industrije in obrti pripravljajo v Ljubljani. Prikazala bo borbo in uspehe delovnih kolektivov za izpolnitev petletke in izgradnjo socializma. V tem času bodo tudi mnoge kulturne prireditve, slikarska razstava Božidarja Jakca itd. Iz vse države organizirajo posebne vlake.

Zastava mornarice iz Boke Kotorske plapola na avtomobilski cesti Zagreb-Beograd. Mornarji so se obvezali, da se bodo vrnili z dela kot udarniki. V prvih desetih dneh so namesto 1830 kub. m zemlje izkopali 6689 kub. m.

150 do 250 več zrn kakor običajna pšenica, da nova vrsta te rastline, ki so jo vzgojili v znanstveno-raziskovalnem institutu za proizvodnjo in oplemenjevanje rastlin v Zemunu pri Beogradu. Klas take vrste pšenice se razcepi v več klasov.

Veliki parni kotel so zgradili v železarni v Varešu. Kurijo ga s plinom, ki ga dovajajo iz plavžev, in katerega so prej spuščali v zrak. Parni kotel žene turbogenerator elektrarne za 2000 konjskih sil. Ker ga kurijo s plinom, prihranijo dnevno 15 do 20 ton premoga ter razbremene 6 delavcev.

Po vsej državi so komemoracije za velikim pesnikom Otonom Župančičem. Ustanovljena je nagrada za kulturno delo, ki se bo podeljevala vsako leto na dan obletnice pesnikove smrti.

Četniško skupino 10 saboterjev in izdajalcev so obsodili v Sremski Mitrovici. Vodjo so obsodili na smrt, ostale na prisilno delo.

Vas Pregarje pri Ilirski Bistrici je prva v tem okraju, ki je organizirala kmetijsko-obdelovalno zadrugo. Vojaki in oficirji iz Ilirske Bistrice so obiskali zadrugarje, zdravniki in veterinarji so izvršili v zadrugi preglede, pionirji in vojaška godba pa je pripravila prireditev.

Sviloprejko so začele gojiti kmetijske obdelovalne zadruge v sežanskem in goriškem okraju. Pomagajo jim množične organizacije; posebno navdušeno pionirji, ki nosijo požrešnim živalicam murvino listje.

Tovarna «Bratstvo» bo začela izdelovati v serijah nov skobelni stroj. Namesto neposrednega prenosa pogonske sile ima novi skobelni stroj vdelan menjalnik brzine, in sicer za štiri brzine. Motor je vgrajen v stroju, valj pa ima namesto dveh štiri nože. Tudi naprava za brušenje je v stroju, tako da ni treba nožev demontirati.

Jugoslovanski narodi bodo znali braniti čast in bodočnost svoje države

Podpredsednik zvezne vlade in zunanji minister Edvard Kardelj je v spremstvu Moše Pijade in ameriškega pisatelja — Slovenca Louis Adamiča obiskal Crno goro. V prestolnici Crne gore, Titogradu so priredili veliko ljudsko zborovanje, katerega se je udeležila velika množica Crnogorcev. Na zborovanju je govoril tov. Kardelj, ki je poudaril, da skupno s črnogorskim narodom grade socializem tudi drugi narodi Jugoslavije, da vse svoje sile zastavljajo za uresničitev petletke.

Za Jugoslavijo je neobhodno potrebno, da gradi svojo težko industrijo, ki je osnova za nadaljnji razvoj lahke industrije in socializma na vasi. Uspehi tretjega leta petletke so vidni, nihče jih ne more zanikati. Zato je tem bolj jasno, da so navadna izzivanja nekaterih pripadnikov socialističnih držav, ki hočejo jugoslovanskim narodom sugerirati, da bo petletka propadla, da Jugoslovani s svojim delom izdajajo socializem. Jugoslovanski narodi vedo, da grade socializem in se le sprašujejo, čemu jih ovirajo pri njihovem delu. Vedo pa tudi dobro, da so cilji tistih, ki se poslužujejo laži, klevet in hinavščine, nevredni in nepošteni.

Države okrog Informacijskega urada so odločile, da je treba odstaviti vodstvo KPJ in vlado Jugoslavije, ker da izvaja kulaško politiko, da Ljudska fronta ni takšna, kakor bi morala biti, da je linija CK KPJ protisovjetska itd. itd. Po njihovem bi bilo treba odstaviti vlado, pod katere vodstvom se danes gradi socializem, CK PJ, ki je vodil narode Jugoslavije v svobodo, maršala Tita, ki je prvoborec za pravice delovnega ljudstva, kateremu to neomajno zaupa.

Tov. Kardelj je nadaljeval: «Resolucija IU predstavlja dejansko vsiljevanje volje, ki je tuja delovnim množicam Jugoslavije in naši socialistični domovini. Mi se nismo borili zato, da bi nam kdo vsiljeval svojo voljo. Dokazali smo med vojno in po vojni to, kar znamo ustvariti s svojimi rokami in ne potrebujemo, da bi nam kdo diktiral svojo voljo. Zaradi tega ni vsa protijugoslovanska gonja nič drugega, kot podcenjevanje volje našega ljudstva, preziranje volje jugoslovanskega ljudstva, kar pomeni dejansko uvajanje terorističnih metod v odnosih med socialističnimi državami. Mi takšnih odnosov ne maramo in pravimo «kritikom», ki so začeli klevetniško gonjo proti nam: Dovolite nam, da se usedemo za isto mizo kot predstavniki ljudstva, dovolite nam, da govorimo brez krivičnih žalitev, brez laži in brez pritiska o vsem, kar se tiče naših skupnih interesov.

Toda oni vsega tega nočejo. Nasprotno, oni gredo po drugi poti, po tisti poti, ki jo vsi poznate. To je pot gospodarskih sankcij, pot prekinitve gospodarskih odnosov, organizacije obmejnih izzivanj in incidentov na madžarski in albanski meji, pot organizacije sabotaže v državi sami.»

Tov. Kardelj poudarja dalje, da teh metod niso iznašle države ljudskih demokracij, temveč so jih proti novi Jugoslaviji uporabljale že imperialistične države, kar jugoslovanske narode samo prepričuje, da imajo prav Jugoslovani. Svoj govor je tov. Kardelj zaključil z besedami, da je prepričan, da bodo jugoslovanski narodi znali braniti sedaj kot med narodnoosvobodilno vojno socializem, čast in bodočnost svoje države.

Petletka naša teče...

Le nekaj dni loči delovno ljudstvo Jugoslavije do konca polletja tretjega leta petletke. Čudovit delovni polet zajema vse vrste delavcev, da delajo daleč preko določenih ur, da delajo ne le po dnevi, temveč tudi moči žrtvujejo za uspešni zaključek polletnega načrta. Delovni kolektivi, ki so izpolnili že svoje norme, pomagajo drugim skupinam, da ne bo nikjer zastanka, da bo polovica petletke nova velika zmaga delavnega ljudstva jugoslovanskih narodov, da bo dokaz vsemu svetu, kaj se da doseči z voljo, neomajnim zaupanjem v pravičnost stvari, za katero dajejo svoje moči, kaj se lahko doseže kljub neštetim oviram in klevetam.

Dan na dan odmevajo po tovarnah, gozdovih, na poljih vzkliki zadoščenja: Izpolnili smo plan. Delovnim kolektivom, ki so že v prvi polovici junija dosegli normo, slede novi in novi. In ti dnevni uspehi vlivajo novega poguma, novih moči delovnemu ljudstvu narodov Jugoslavije.

Le nekaj primerov lepih delovnih zmag:

Železarna v Sisku, ki nosi prehodno zastavo Glavne uprave kovinskih sindikatov, je izpolnila svoj plan 15 dni pred rokom. Livarna železa v Slavonski Požegi pa celo 23 dni prej. Delovni kolektiv je imel velike težave zaradi pomanjkanja surovin in montažnega materiala, toda z elanom so nadoknadili te težave. V zadnjem času po proglasili 30 udarnikov.

V tobačnih tovarnah vidiš velike grafikone, ki vsak dan znova kažejo uspehe delovnih kolektivov, ki so presegli norme za povprečno 5 odst. Čeprav je letošnji načrt za 23 odst. večji od lanskega, je bil letošnji izpolnjen v celoti 12 dni pred zaključkom polletja.

V težki valjarni v Zenici se je pred dvema mesecema pokvaril glavni motor, zaradi katerega je zastalo delo ne samo v težki valjarni, temveč tudi v drugih valjarnah in obratih. Da bi nadomestili zastanek pri delu, so se obvezali delavci težke valjarne, da bodo do izpolnitve polletnega načrta delali tudi ob nedeljah. Tako jim je uspelo nadoknaditi izgubo delovnega časa in plan zeniške valjarne bo izpolnjen do konca junija.

V kemijski tovarni v Rušah je delovni kolektiv že 10. junija dosegel polletni plan v proizvodnji dušika, umetnega korunda, amoniaka itd. V Mežici pa so izpolnili plan že 7. junija, kljub temu, da so bile norme postavljene precej višje kot lani.

Med makedonskimi rudniki so dosegli polletni plan rudniki Lojane, Raduša, Jezersko in Rebrovo. Med dalmatinskimi rudniki pa je izpolnil svojo plansko nalogo veliki rudnik boksita v Drnišu.

Tudi kolektiv livarne Litostroja je slavil te dni svojo zmago. Na slovesnem zborovanju so proglasili izpolnitev polletnega plana. Nagradili so najboljše delavce in proglasili udarnike.

Rudarji Slovenije, Srbije Bosne in Hercegovine, mladinski kolektivi raznih tovaren, kolektivi usnjarske industrije, tekstilne, delovni kolektivi prehrambenih strok, vsi, prav vsi hite še z zadnjimi napori, da bo polovica petletke izpolnjena tako, kakor so si postavili v načrt. Slede tistim delovnim kolektivom, ki delajo že za drugo polletje, da bodo s tem dokazali pravilnost jugoslovanske gospodarske politike, da bodo dokazali, kaj zmorejo krepke roke dela voljnih ljudi, ki ustvarjajo po načrtu, ki je stvaren in ki vodi do novih in naših uspehov.

* * *

Izjava ameriških delavcev o Jugoslaviji

Štirje delegati ameriškega sindikata pristaniških delavcev so potovali po Italiji, Jugoslaviji, Sovjetski zvezi, Nizozemski, Belgiji in Angliji. Izdali so poročilo, v katerem posvečajo največ pažnje SZ in Jugoslaviji.

O Jugoslaviji pravijo, da vedrina njenih narodov, v nasprotju z italijanskim, napravlja vtis, da so srečni, da gledajo z zaupanjem v bodočnost. Dalje pravi poročilo, da česar nista mogla doseči Italija in Francija, ustvarja Jugoslavija kljub enakim in še večjim težkočam, in sicer brez pomoči Marshalovega načrta. Poglavitni del obnove v vojni opustošenega gospodarstva je dokončan: tovarne, rudniki, železnice že obratujejo. Zgrajene so nove šole in bolnišnice. Zdravniška in socialna služba funkcionirata, nezaposlenosti sploh ni. Delegati ugotavljajo, da delavci in kmetje globoko spoštujejo komuniste, ki so igrali vodilno vlogo v osvobodilni vojni. Hkrati spoštujejo ZSSR, s katero so se skupno borili. Izjavljajo dalje, da je ljudstvo nanje napravilo vtis, da silno ceni svojo neodvisnost in da ne bi niti pod najhujšim pritiskom dopustilo, da izgubi svojo težko pridobljeno svobodo in svoj način življenja.

* * *

Nastop beograjskih fizkulturnikov

Velika manifestacija mladega beograjskega rodu je bil nastop fizkulturnih aktivov tovarn in goslavije. Nastopilo je preko 8000 članov raznih športnih organizacij, fizkulturnih aktivov tovaren in ustanov, pionirskih organizacij in pripadnikov jugoslovanske armade. Nastopu je prisostvoval maršal Tito s člani Politbiroja. Njegov prihod na tribuno so pozdravljali z navdušenim ploskanjem in vzkliki. Mimohodu je sledil telovadni nastop in športne tekme, ki so pokazale visok razvoj fizkulture jugoslovanske mladine.

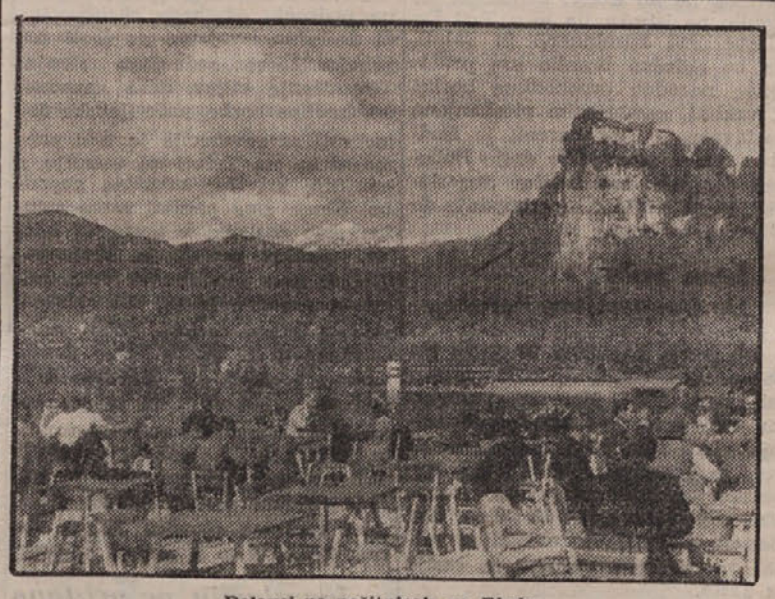

Delavci na počitnicah na Bledu

Vprašanje vodnega režima naj se reši v mirovni pogodbi z Avstrijo

Po določbah jugoslovansko-avstrijskega sporazuma od septembra 1925 bi se morali Jugoslavija in Avstrija posvetovati glede uporabe in sprememb vodnih sil, na katere sta vezani obe državi. Zato Jugoslavija zahteva, da se njeni interesi in pravice na Dravi zagotove v mirovni pogodbi z Avstrijo, da se to, za gospodarski razvoj tako važno vprašanje reši na zadovoljiv način za obe državi.

O nezakonitem izkoriščanju dravske vodne sile od strani avstrijskih oblasti smo že poročali. Jugoslavija je proti temu protestirala, toda dunajski odgovorni krogi so hoteli svoje dejanje opravičiti s sušo iz leta 1925, zaradi katere je takrat tudi prišlo do sporazuma. Toda avstrijske hidrocentrale kljub vsemu še nadalje akumulirajo vsako noč med 23. in 6. uro zjutraj vodo v centrali Zvabeku, kar silno ovira delovanje električne centrale na Fali, ki ne more dobivati vode za akumulacijo pred 11. uro. Proizvodnja elektrocentrale na Fali pade zaradi tega vsak predpoldan, ko je potreba po struji največja, na 30 odst. do 40 odst. zmogljivosti.

Poleg tega grade avstrijski inženirji pregrade pod ledeniki Visokih Tur, da bi voda odtekala v reko Salzach. Tako nameravajo speljati vodo iz dravskega vodnega sistema proti Srednji Evropi, kjer grade veliki kompleks električnih central z zmogljivostjo 120.000 kw. Reka Bela, od katere dobiva Drava v poletnih mesecih največ vode, bo imela poleti zelo nizko gladino, zaradi česar bodo prizadete jugoslovanske električne centrale na Dravi, ki mora zlasti v poletnih mesecih oskrbovati z električno energijo vso zapadno Slovenijo. Škoda, ki jo prizadeja Avstrija z odvajanjem vode iz dravskega vodnega sistema, znaša za Jugoslavijo preko 52 milijonov kw ur.

Po sporazumu iz leta 1925 in madridski konferenci iz leta 1910 je tako postopanje avstrijskih oblasti kršitev mednarodnih pogodb in zato je Jugoslavija upravičena, da proti takim posegom protestira.

* * *

Sofijske izmišljotine

Jugoslavija gradi petletko, vsi tekmujejo med seboj, kdo bo prej in bolje izpolnil plan. Sofijski «Trud» pa piše v uvodniku «Zakaj besne titovci»:

V krajih, kjer je Titov in Rankovičev teror najhujši, se je ljudstvo pod vodstvom zdravih elementov zopet uprlo. V Madekoniji, Črni gori, Bosni in Hercegovini so slavni borci narodnoosvobodilne vojne ponovno dvignili orožje proti protiljudskemu terorističnemu režimu. Spet izdajalci domovine uprizarjajo divje hajke in ubijajo vse, kar je poštenega, spet doni v jugoslovanskih planinah partizanska in sovjetska pesem.

Res doni v jugoslovanskih planinah partizanska in sovjetska pesem, toda to je pesem delovnega ljudstva, ki neumorno gradi.

IN DRUGIH LJUDSKIH DEMOKRACIJ

Manifest katoličanov v ČSR

Že lani so se pričeli med cerkvenimi dostojanstveniki in državnimi oblastmi razgovori, ki se pa niso zaključili in so bili po krivdi cerkvenih dostojanstvenikov tudi prekinjeni. Zato so duhovniki in verniki sklicali letos 10. junija ponovno sestanek, na katerem so razpravljali o položaju, ki je nastal zaradi prekinitve odnosov med državo in cerkvijo. Izbrali so akcijski odbor, ki naj bi uredil položaj.

Akcijski odbor je izdal manifest, v katerem je objavil načela, katerih naj se drži velika večina duhovščine in vernikov ČSR, brez ozira, kakšno stališče bodo zavzeli češkoslovaški škofje. Manifest izraža popolno soglasnost z načeli Narodne fronte ČSR. Poudarja sicer, da katoličani na Češkoslovaškem priznavajo papeža za vidnega predstavnika cerkve ter se mu podrejajo v vseh verskih, moralnih, in cerkvenih predpisih po svojih predstavnikih — škofih. Češkoslovaški katoličani pa so prepričani, da je kapitalizem protikrščanski in zato zahtevajo, da ne smejo biti cerkveno kaznovani ali preganjani tisti duhovniki, ki stoje na protikapitalističnem stališču Narodne fronte. Katoličani v ČSR so za izgradnjo socializma, zato so si postavili več nalog, ki jih hočejo izpolniti v interesu države. Poleg tega pa hočejo, da se odnosi med državo in cerkvijo urede in zahtevajo versko vzgojo svojih otrok, razširjenje katoliškega tiska, prosto delovanje katoliške dobrodelne ustanove Caritas. Dalje zahtevajo, da bi po agrarni reformi država vzdrževala cerkvena poslopja in verske obrede.

Program češkoslovaških katoličanov bo ČSR gotovo sprejela, ker pomeni rešitev odnosov med cerkvijo in državo in ker program sloni na sodelovanju pri izgradnji države in v borbi proti imperializmu.

* * *

8. obletnica napada na SZ

Ob osmi obletnici hitlerjevskega napada na SZ so v Jugoslaviji počastili spomin padlih Rdečearmejcev. V imenu vlade FLRJ se je spominu padlih junakov poklonil minister Franc Leskošek, v imenu jugoslovanske vojske general Danilo Lekič.

Slovesnosti so se poleg sovjetskega poslanika Lavrentijeva udeležili tudi predstavniki drugih držav.

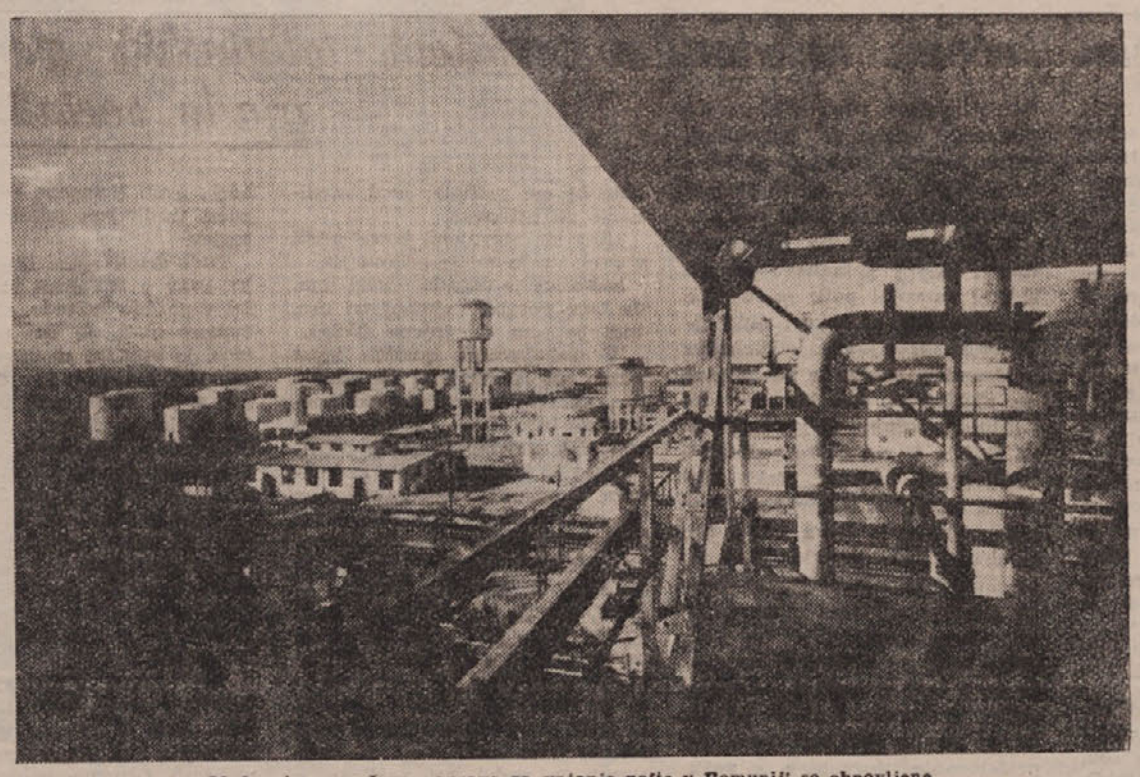

Med vojno porušene naprave za vrtanje nafte v Romuniji so obnovljene

Veliki načrti za obnovo Romunije

Prekop Donava-Črno morje

Romunsko ljudstvo je bilo eno izmed najbolj zaostalih v Evropi pa tudi med najbolj zapostavljenimi. Nova demokratična romunska država hoče svojo zemljo gospodarsko in kulturno dvigniti.

Eden izmed velikih načrtov, ki jih hoče Romunija uresničiti, je regulacijski načrt, po katerem bodo Donavo s prekopom preko romunskega ozemlja združili s Črnim morjem.

Čeprav je poljedelstvo v romunskem gospodarstvu na prvem mestu, izkoriščajo komaj 47 odst. rodovitne zemlje, kar je še vedno težka posledica hlapčevskega položaja predvojne Romunije.

Načrt, po katerem bodo s prekopom zvezali Donavo s Črnim morjem, bo zagotovil racionalno izkoriščanje tistih predelov, ki bodo postali rodovitni zaradi namakanja. Poleg tega pa bodo izsušili močvirja v tistih predelih, ki so bila leglo malarije. Vzporedno s temi deli bo zrasla nova generacija delavcev in tehničnega kadra. Ob gradnji prekopa bodo postavili šole, kjer se bodo delavci tehnično izpopolnjevali, postavljeni bodo tudi kulturni domovi, železniška proga, ceste, stanovanjske hiše, tovarne in trgovine.

Romunska vlada hiti s pripravami, da bi z velikimi deli lahko začeli že v drugi polovici letošnjega leta. Da bodo lahko uresničili ta veliki regulacijski načrt, je zasluga predvsem romunskih delavcev, ki so postavili temelje izgradnji in obnovi Romunije z izpolnjeno enoletko.

Delavci nove Romunije se še dobro spomnijo težkih pogojev, v katerih so morali delati v preteklosti. V dobi kapitalistične krize po prvi svetovni vojni so, kapitalisti iskali nove in nove oblike, po katerih bi si kopičili dobičke na škodo delovnega ljudstva. Ustavili so hoteli delo v premogovnikih na škodo rudarjev, a premog bi uvažali iz Poljske, ker bi tako imeli kapitalisti večje dobičke, a romunsko gospodarstvo bi seveda na ta način propadlo. Rudarji, ki jim je grozila brezposelnost, so organizirali stavko leta 1929 v Lupeni. Vladajoča klika je poslala nad stavkajoče rudarje policijo. V spopadih je bilo 23 rudarjev mrtvih in težje ranjenih, preko 70 so jih zaprli.

Kako drugače je danes v dolini reke Ji. Danes je tam središče romunskih premogovnikov.

Romunska vlada se trudi, da bi čim bolj dvignila življenje svojih delavcev. Posebno pažnjo posveča prav majhnim rudarskim otrokom, kajti umrljivost teh je bila v Romuniji porazno visoka. Danes pa imajo rudarji pred seboi vse drugačne življenjske pogoje in zato tudi sami hočejo prispevati k izgradnji svoje napredne države. 1500 mladih rudarjev iz doline reke Ji obiskuje tečaje, kjer se strokovno usposabljajo.

Mladina Romunije sodeluje tudi pri prostovoljnem delu. Prva mladinska brigada, ki je delala v Ploesti v rudnikih nafte, je prekoračila plan svojega dela za 15 odst. Prostovoljna mladinska brigada «Georgij Dej» je položila lani 43,5 km plinskih cevi 14 dni pred določenim rokom; dalje delajo mladinske brigade na regulaciji reke Pruta, pri gradnji železniških prog itd.

Posebno poglavje pa tvori v Romuniji ljudska prosveta. 4 in pol milijona Romunov je bilo nepismenih, zato je potrebno ogromno naporov, da zmanjšajo ta veliki nedostatek. Prirejajo tečaje za analfabete, mladini pa je odprta pot v različne šole.

Gradnja kanala Donava - Črno morje je simbol bodočega socializma ljudske republike Romunije. S podporo vseh delovnih množic bo romunski narod premostil vse težave, ki so zvezane s takimi velikimi deli in dosegel prvi veliki uspeh.

* * *

MEHANIZACIJA

lesne industrije v ZSSR

Zaradi ogromnega razvoja industrije in gradnje hiš narašča v Sovjetski zvezi povpraševanje po lesu. Poleg tega se porabi ogromna količina lesa v Sovjetski zvezi za kurjavo. Sovjetska vlada spodbuja razvoj lesne industrije in posveča posebno pažnjo razvoju in izpopolnjevanju mehanizacije te industrije.

Program določa mehanizacijo raznih del: od sečnje, prevoza s splavi, do natovarjanja lesa na vagone. Izdelali so načrt za proizvodnjo strojev in tehnične opreme za lesno industrijo. Ta načrt se bo moral uresničiti v nekoliko letih. Z znanstvenim raziskovanjem so dosegli, da se je tudi ta panoga industrije racionalizirala.

Pri sečnji se vedno bolj pogosto uporablja električna žaga. Električna žaga, ki so jo uvažali iz inozemstva in preizkusili ob začetku, se ni pokazala prikladno za zimske mesece, ko zapade v Rusiji mnogo snega. Ker tehta 50 kg, je bil zelo otežkočen njen prevoz iz enega kraja v drugi. Skupina sovjetskih inženirjev je izdelala električno žago, ki tehta samo 22 kg. Lansko leto se je število teh žag zvišalo na približno 20.000. Inženir Karlamov je zgradil dva druga tipa lažjih električnih žag: ena tehta 14 kg, druga pa samo 7,7 kg. Za vsako izmed teh dveh žag je potreben samo en delavec, medtem ko sta bila prej potrebna za druge tipe žag dva ali celo trije delavci. Sedaj projektirajo drugih osem tipov električnih žag z nadaljnjimi izpopolnitvami. Električnim žagam daje energijo majhna prenosljiva električna centrala z močjo 12 KW. Sedaj deluje več tisoč takih central. Vsaka izmed teh central služi šestim ali osmim žagam, namesto štirim kakor poprej.

Da se spopolni elektrifikacija podjetij lesne industrije in raznih obljudenih krajev, so začeli graditi lokomobile z močjo 200 do 250 HP, s pomočjo katerih bodo gradili v gozdovih stalne električne centrale. V načrtu je tudi širše izkoriščanje vodne sile za gradnjo malih hidroelektričnih central. Specialisti tudi gradijo posebne priprave, da bodo lahko žagali les s pomočjo traktorjev.

Tovarna Kirov v Leningradu gradi posebne traktorje za prevoz lesa. So to stroji, ki se le malo obrabijo, so zelo premični in opremljeni z zobčastimi verigami, ki se avtomatično čistijo. V gozdovih se ti traktorji premikajo s hitrostjo 15 km na uro. Na koncu petletke bo v delu 15.000 takih traktorjev.

Za mehanizacijo prevoza lesa rabijo normalnotirne in ozkotirne železnice, z lesom ali ledom tlakovane ceste za traktorje in avtomobile. Takih cest so že zgradili na tisoče kilometrov.

Nadaljujejo se preučevanja za izgraditev zelo lahke lokomotive za gozdno uporabo. Zgradili so mnogo lokomotiv po štiri tone. Število lokomotiv je v gozdovih narastlo na nekaj stotisoč. Tudi število avtomobilov v lesni industriji stalno narašča. Z raznimi pripravami se je tudi zelo razvila mehanizacija natovarjanja lesa. Najbolj razširjen je avtoderik «Karalesovec», ki je zelo pripraven. Narašča tudi število tritonskih samogibnih žerjavov. Že leta 1947. je bilo natovarjenje lesa na ladje v gozdnih predelih Sibirije popolnoma mehanizirano. Pri gradnji splavov bodo uporabljali posebne stroje za vezanje lesa. Vsak tak stroj bo nadomestil 200 delavcev, ki jih bodo uporabili na drugih sektorjih, kjer primanjkuje delovne sile. Preteklo leto je sečnja in prevoz lesa že presegel predvojno količino. V bodočih letih bo ustanovljenih od 100 do 150 novih podjetij za sečnjo lesa.

KOČI DZODZE ustreljen

Smrtna obsodba nad voditeljem albanskih komunistov Koči Dzodzejem je bila izvršena. Njegovo smrt so hoteli utemeljevati z lažmi in obrekovanjem, toda Enverju Hodži ni uspelo, da bo omadeževal velikega junaka albanskega naroda. Na tajnem procesu, ki so ga uprizorili, ni Koči Dzodze ničesar priznal, ker ni mogel priznati, da je izdajalec svoje domovine niti trockistični bandit, ker je bil najbolj pošten revolucionar, ki je obsojal breznačelno gonjo proti Jugoslaviji, ki je obsojal laži in klevete, ki se je boril za resnico predvsem v komunističnem svetu.

KRONIKA

Protokol o sporazumu med Madžarsko in zahodnimi conami Nemčije je bil podpisan v Frankfurtu. Madžarska bo izvozila zapadnim conam Nemčije predvsem poljedelske pridelke v vrednosti 4,600.000 dolarjev, Nemčija pa Madžarski stroje, tekstilije in kemične izdelke v vrednosti 12,250.000 dolarjev.

Po sporazumu, sklenjenem tudi v Frankfurtu bo poslala Češkoslovaška Bavarski več kot 18 ton kaolina.

Prezidij vrhovnega sovjeta ZSSR je postavil za namestnika predsednika vrhovnega sovjeta dosedanjega ministra za črno metalurgijo Ivana Tevosjaja, za ministra za črno metalurgijo pa je bil imenovan Anatolij Kuzmin.

V Albaniji so ponovno zaprli več ljudi, ki so jih osumili, da simpatizirajo z Jugoslavijo.

Diplomatska šola za delavce je bila te dni odprta v Pragi. Šola bo trajala eno leto in bo vzgojila diplomate novega tipa, ki bodo široko razgledani, obenem pa povezani z ljudstvom.

V Bratislavi na Slovaškem bodo z novim študijskim letom odprli dve novi visoki šoli, in sicer visoko šolo za likovno umetnost in visoko glasbeno šolo.

Med Avstrijo in Češkoslovaško se vrše te dni v Pragi pogajanja, ki bodo služila kot osnova trgovskih stikov med obema državama.

V Torontu v Kanadi razstavlja tudi Češkoslovaška. Prav posebno velik uspeh so imeli osebni avtomobili «Tudora» in motorna kolesa različnih znamk. Naročila za češkoslovaško blago in izdelke so dosegla vsoto 1,75 milijonov kanadskih dolarjev.

V Moskvo je prispela francoska gospodarska delegacija, ki se bo pogajala s sovjetsko vlado za sklenitev trgovinskega dogovora.

V Budimpešti so obsodili 19 članov razpuščenega sionističnega gibanja, ker so bili obtoženi, da so ustanovili organizacijo, ki naj bi posredovala prehode preko meje.

ČSR je prepovedala izvoz blaga v Jugoslavijo in tako prekršila jugoslovansko-češkoslovaško mirovno pogodbo. Prav tako je madžarska vlada odpovedala trgovinsko pogodbo z Jugoslavijo, ki je bila sklenjena 24. julija 1947.

Angleško-madžarska trgovinska pogajanja pa se bodo nadaljevala prihodnji teden v Londonu.

Rajka, bivšega notranjega ministra na Madžarskem in 19 «sokrivcev» so aretirali, kar je notranje ministrstvo končno uradno potrdilo.

V Mandžuriji so odkrili ameriško vohunsko organizacijo, ki je imela več oddajnih postaj. Več agentov so aretirali in iz dokumentov, ki so jih našli, je razvidno, da je vohunsko službo vodil ameriški konzulat v Mukdenu ter se posluževal japonskih agentov in mongolskih ter kitajskih izdajalcev.

Rdeče polje z zlato zvezdo v gornjem kotu, pod njo pa napis «1. avgust» je zastava nove Kitajske. 1. avgusta 1927. leta je bila vstaja v Nančengu.

Iz Madžarske so izgnali trgovinske predstavnike Jugoslavije. To je ponovni dokaz, kako madžarska vlada sistematično krši sklenjene dogovore o trgovinskem sodelovanju z Jugoslavijo.

Med poljsko in italijansko vlado je bil sklenjen trgovinski sporazum o izmenjavi blaga in ki bo stopil v veljavo 1. julija 1949. Poljska bo izvažala v Italijo premog, žito, les in kemične izdelke, v zameno pa bo dobivala iz Italije sadje, zelenjavo, vino, tkanine in cinkovo rudo.

Tolminci v svobodi

Pod Kozlovim robom, nekdanjim sedežem tolminskih grofov, grade socializem

Decembrske noči leta 1944, sem se po ozkih stezah okrog Krna, Matajurja, Peči in Jalovnika odpravljal v naše najzapadnejše kraje. Dolga pot me je bila utrudila, zato sem si poiskal v višinah samoten senik, da bi se odpočil. Skozi vrzel v seniku sem opazoval razsvetljeni Tolmin. V njem je bila takrat močna domobransko-nemška postojanka. Izmečki naroda, ki so sanjali, da jih bo nacifašizem osrečil, so se v mestu čutili varne pod zaščito topov in tankov. Mi vsega tega nismo imeli, pa smo vendar povezovali vse bolj goste mreže okoli vseh sovražnih postojank. Te naše mreže so se vlekle preko vseh najvišjih vrhov teh gora, povezovale in vključevale so zavedno primorsko ljudstvo v Osvobodilno fronto.

Po petih letih

Nisem mogel zaspati. Kot velika črna grmada je v svetlobi lune čepel pod mano Kozlov rob, nekdanje bivališče tolminskih grofov. Včasih so ti rohneli nad upornimi Tolminci. Sedaj rjovè na nje «Tolminski glas» (domobransko glasilo) in jih zmerja z rdečkarji, brezverci, komunisti, zverinami itd. Jaz pa sem nosil v nahrbtniku upornim bratom v Benečijo nekaj izvodov «Partizanskega dnevnika» in vesel tega bremena, glasnika naše uporne borbe, tik ob Tolminu prešel Sočo.

Prav nekako po petih letih je bilo, ko sem preko ozelenelega Krasa spet stal nad Tolminom v senci Kozlovega roba. Navidez je tam vse tako kot je bilo nekdaj, kot je bilo pred sto in še več leti. Toda v resnici, v bistvu je v teh krajih mnogo novega, mnogo velikega o čemer moram govoriti.

Skoraj ne bi verjel, da sem v nekdanjem Tolminu. Povsod novi napisi: Zadružna krojačnica, zadružna pekarna, zadružna gostilna, zadružna mesnica. Na vhodih ni debelih gostilničarjev, ki bi se iz dolgočasja igrali z debelimi zlatimi verižicami in izza pol zaprtih vek opazovali zmogljivost svojih gostov. Ni tako kot takrat, ko so lepo oblečenemu napravili poklon in razsipali pred njim prijazne besede, revnemu človeku pa niti odzdravili. Zanj je bila miza v kotu za vrati, za gospoda posebna s pogrnjenimi mizami in živo natakarico Mici. Skupno z gospodom davkarjem, županom, sodnikom in dekanom so predstavljali nekdanjega tolminskega grofa, le s to razliko, da so vsak po svoje izpraševali vest denarnic, prepričanja, postave in vere «grešnih in upornih» Tolmincev.

Narodno osvobodilna borba je opravila s tem. Zadružno mišljenje se širi in prodira po vseh vaseh, iz hiše v hišo. Na novi, pravičnejši osnovi vstaja nova družba. Njeno mišljenje predstavljajo zadružni domovi, središča vsega gospodarskega, kulturnega in političnega življenja na vasi. Zatolminci so med prvimi dogradili in pokrili tak zadružni dom, ki ima poleg dvorane zo zborovanja in prireditve še vse potrebne prostore za trgovine, urade, stanovanja, gostilno in v pritličju kleti, garažo ter skladišča. Zatolminci so upravičeno ponosni nanj. Brez števila je že vasi pod Kozlovim robom, po pašnikih pod Krnom, ki so zadružno misel sprejele kot svojo, kot sredstvo za izboljšanje življenjskih pogojev. Ne rečem, so tudi taki še, ki čakajo in ki jim je še vedno treba dopovedovati. Niso še prešli ozkega kroga svoje starokopitnosti. In vendar proces gre naprej. V okraju že delujejo štiri obdelovalne zadruge in 15 zadružnih ekonomij. Nastale pa bodo še druge. In to bo zelo prav, četudi posamezniki pravijo, da ne bo prav. Ne bili bi vredni potomci nekdanjih tolminskih puntarjev in tradicij narodno osvobodilne borbe, če bi jih težave zaustavile na sredi poti.

V zadružništvu bo šel gospodarski razvoj Tolmincev po naslednji razvojni poti: razširjenje in izboljšanje pašnikov, dvig živinoreje, izboljšanje mlekarstva in sirarstva. Mnogo je bilo v tem že storjenega. Na planinah izboljšujejo pašnike in grade hleve za živino. V načrtu so pašniško-živinorejske zadruge. Take planine kot so Kuk, Razor, Kal, Sneme in druge, je treba iskati. Pa še druge bodo nastale. Tako n. pr. imajo Tolminske Ravne pravi značaj najboljše planine, ki odgovarja vsem zahtevam. Tolminci bodo razširili tudi ovcerejo in s tem dvignili produkcijo volne. Tolminska deželica pa bo lahko razvila tudi sadjarstvo in pridelovanje krompirja v večji meri kot do sedaj. Šentviškogorska planota in vasi pod Pečmi in na Kobariškem imajo najbolj ugodne pogoje za to. Tu je krompir tudi v neugodnih letinah zelo zdrav. Tolminska bo kmalu še bolj zaslovela po svojih mlečnih izdelkih, maslu in siru.

Med starimi znanci

Nad Zalazom, tam kjer je podzemska jama, ki ji je tujec hotel nadeti svoje ime, da bi pričala o njegovi navzočnosti, čepi na strmem pobočju nekaj bajt, majhne so in s slamo pokrite. Če hočeš vstopiti se moraš upogniti. Male hišice z roženkravti, pelargonijami in nageljni na oknih se vgrezajo v en sam cvetoči vrt plavih travniških kadulj, ki jih obletavajo celi roji čebel. Ker nisem vajen smeri številnih steza, povprašam pri hiši po pravi in koliko bom rabil do cilja. Starejša žena me nekako nezaupno premeri od nog do glave, ni vedela, kam bi me prištela: med ravninarje ali hribovce.

«Ker ste stegnjeni, boste prišli v dveh urah» mi je odgovorila.

Kako me je ocenila. Vedel sem, da bom porabil najmanj tri ure, tudi če sem «stegnjen» (dolg).

V občudovanju gorskih lepot nisem niti vedel kdaj so minule ure, ko sem se znašel pred Zonharjevo hišo. Doma je bila samo mati. Nje najstarejši sin je odšel že pred 13 leti v Francijo za kruhom. Doma ni mogel živeti, ker ni bilo zaslužka. «Pošiljal vam bom denarja vsaki mesec, da boste nekako vlekli naprej», je obljubil ob slovesu. Obljubo je držal, tistega pa, da se bo vrnil in da bodo lepše živeli, pa ni mogel. Pred pričetkom velike borbe je še pisal, da njega Nemci ne bodo. Naj vedo doma, da je ostal zvest sin svoji zemlji. V resnici ji je ostal zvest. Na tuji zemlji je padel kot partizan v borbi proti Nemcem, do zadnjega zvest tradicijam tolminskih puntarjev.

Tudi drugi njeni otroci so taki. Prav v teh dneh je eden odšel v gozdno brigado. «Saj ne bo zamere mati, če vas pustim samo», je vprašal za dovoljenje in šel. Naj kar gre, je dejala, saj gre za to, da bo prej boljše tudi za te kraje. Hčerka, ki živi v Tolminu jo nagovarja, naj bi še ona zapustila te samote. Pa ne more, in ne bo mogla. Saj ve, da bi bilo v dolini boljše in lažje, pa ji je za hišo, njivo in kravico. To je njen svet, več ne zahteva. Zadovoljna je z malim. krompirjem, mlekom, sirom in polento. Otroci vidijo več, hočejo več in iščejo več.

Tov. Jakob v Jelovščku pripravlja zobe za grablje, ko vstopim. Mož je zelo razgledan, še zemljevid Tržaškega ozemlja ima na steni. Drugače imam vtis kot da sem v Krjavljevi koli. Mleka ponudi iz latvice in povabi naj sedem. Zanima ga, kako je po svetu. Ni še vse prav, poudarja, revolucija še ni končana. Pri nas smo že daleč naprej. «Vidiš kako smo doslej živeli» pravi in pokaže po sobi. «Revščina, da je ni bilo večje. Pa si nismo mogli pomagati. Danes si mladi lahko, ker se je za vse odprl svet».

Res je, svet se je odprl za vse. Tu sveta prej sploh ni bilo. Pogledal sem tov. Jakoba, je li to on ali ni. Veliko je bilo število takih na Primorskem, v Sloveniji, v Jugoslaviji. Čutili so, da je to njihova zemlja in se niso umaknili tujcu. Tudi takrat ne, ko je bilo treba pustiti dom in iti v gozdove. Samo ožja tolminska okolica je dala v tistih velikih časih 1850 partizanov, od katerih jih je 386 padlo za svobodo.

Komaj je drugi dan vzšlo sonce in pobarvalo z zlato prevleko vrhove gora in mlado zelenje, sem že zapuščal Tolminsko. Bil sem ves zadovoljen nad obiskom. Spoznal sem, da tudi Tolminci gradijo novo in lepše življenje, ki bi ga radi zavrli naši stari in novi nasprotniki. In sem si mislil: Kaj le mislijo?! Ali je mogoče zavreti tako zdravo in mlado življenje?! Ni, ker je v skladni harmoniji z naravnim razvojem naših ljudi k napredku.

Pagon A. - Ogarev

LEPOTE JUGOSLOVANSKE OBALE

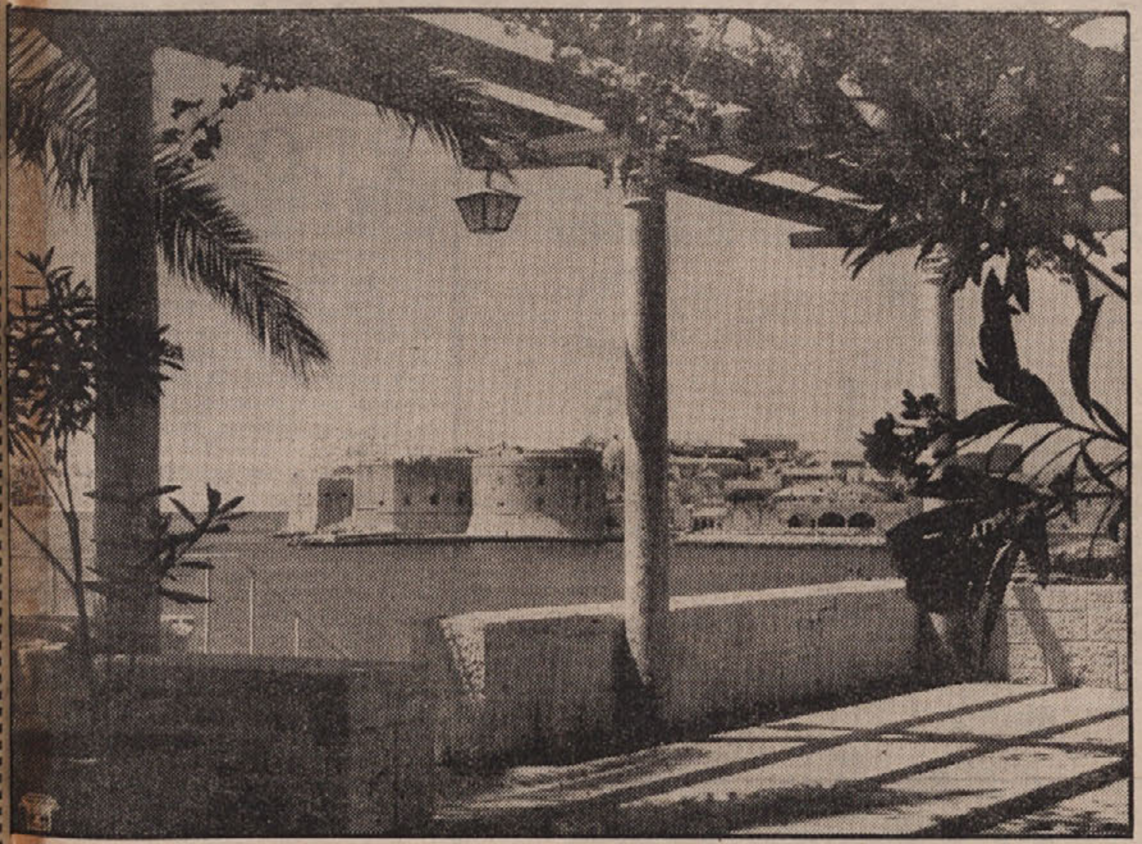

Starodavno mesto Dubrovnik, zibelka hrvatske kulture je eno najlepših obalnih mest Evrope

O MOŽU ki je prišel iz morja

29. decembra 1944 je morje rohnelo razkačeno ter besno zaganjalo valove proti obrežju: ob zori smo ga našli zleknjenega obrnjenega proti nebu, brez obleke, brez las.

Kdo je bil?

Mož, ki je prišel iz morja.

Morje je bilo razburkano že nekaj dni, zato ga ni bilo mogoče pripeljati s čolnom v Numano, pa so ga pokopali kar blizu mesta, kjer smo ga našli, prav ob vznožju hriba, kjer bi ga razdivjani valovi morda ne dosegli. Pozneje so mu postavili železen križ, da bi se s časom ne zabrisala vsaka sled njegovega groba.

Od časa do časa ga grem obiskat, ker se mi njegov grob zdi nekako tudi moj.

Tam doli ob šušljanju morja se pogovarjava!

«Kdo si? Kje je tvoja zemlja?»

«Sem sin daljne Avstralije, prekoračil sem oceane.»

Drugič mi je rekel:

«Dospel sem iz Južne Afrike, sem sin zemlje rudnikov diamantov in zlata, ki ne prinašajo sreče.»

Pa še:

«Sem sin Kanade.»

Pa še:

«Bil sem letalec — trosil sem bombe na nebogljena mesta.»

Pa še:

«Sem učenec Gandhija: ljubil sem mir, a so me poslali v vojno.»

In še in še mi govori, vsakikrat, ko ga obiščem.

«Imel sem zelo dobro mamo, ki ne bo nikdar izvedela, kje je moj grob.»

«Imel sem otroke, ženo, prijatelje, brate, sestre...»

Nekega dne mi je dejal:

«Kaj hočeš izvedeti od mene? Tvoj brat sem, pa naj je bilo moje pleme to ali ono, vera ta ali ona: bil sem človek kot ti.

Moj grob bi bil lahko tudi tvoj, lahko bi bil grob vseh onih, ki so jadrali po morjih in po nebu.

Zakaj?

Da so nosili smrt bratom.

Ljudje bi morali živeti med seboj v miru, v ljubezni, ne smeli bi se klati in pobijati. Zveri so boljše od nas :one ubijajo, da jedo, mi ubijamo da ubijamo.»

Pred dnevi, po hudi nevihti, ki je divjala z vzhoda, sem ga šel spet obiskat. Valovi so odnesli kamenje, ki je varovalo grob: če bi se zajedlo le še pol metra dalje, bi odneslo celo križ.

«Prijatelj, kaj ne vidiš, da se zame bijeta hrib in morje? Hrib me hoče zase, skuša pokriti, skriti moj grob.

Morje se ne vda.

Jaz sem ga dalo, jaz ga hočem nazaj. V svoji globini sem skrilo že nešteto takih kot je on: njegovo mesto ni na obrežju, ampak v mojem objemu. Saj vendar ne morem pustiti tega, kar je moje: grizlo bom obrežje, dokler ga ne odnesem, za ljudi bi bil itak njegov grob le grob neznanca. Kdo bi skrbel zanj? Ljudje često zanemarjajo celo grobove sorodnikov in znancev.»

— In ti, Mož, ki si prišel z morja, kaj si želiš? —

«Mir med ljudmi: ne bojim se več morja, če me odnese, saj sva si že prijatelja».

R. HRAST

Tole črtico nam je poslal Slovenec R. Hrast iz Ancone

IZ STAROSLOVANSKEGA NARODOPISJA

Namen pričujočega sestavka je, prikazati nekaj bistvenejših narodopisnih slik najstarejšega slovanskega ljudskega življenja.

* * *

Stari Slovani so živeli navadno na krajih, ki so bili pred sovražnikovimi napadi prirodno zaščitemi, t. j. v gozdovih, po gorah, ob močvirjih in rekah. Zgodnjesrednjevški zgodovinopisec Iordanes pripominja, da pri Slovanih «močvirja in gozdovi nadomestujejo mesta», česar pa ne smemo razumeti v smislu, da Slovani ne bi imeli mest kot naselbinskih točk, ampak da so jim močvirja in gozdovi nadomestovali mesta kot utrjena kritja pred sovražniki.

Zanimive stavke posveča opisovanju načina življenja Vzhodnih Slovanov tako imenovana Nestorjeva kronika iz konca 11. oz. začetka 12. stol., ki pa je zajemala iz 100 do 200 let starejših predlog. Po tem zgodovinskem viru so Poljani, eno dvanajsterih staroruskih plemen, ljudstvo «silnega značaja, kjer so možje do svojih snah, sester in mater zelo dostojni, prav tako kakor so tudi snahe do svojih tastov in svakov». Starejši Poljani so živeli po poročilu pisca Nestorjeve kronike «na zverinski način, ubijali so drug drugega in jedli vse nesnažno. Zakona pri njih ni bilo, marveč so pri vodi ugrabljali dekleta». — Po Nestorjevi kroniki so pri vzhodnoruskih plemenih opravljali za umrlimi spominske svečanosti, nakar so trupla na velikih grmadah slovesno sežigali. Ko so potem zbrali ostanke, so jih položili v manjše posode in jih postavili na stebre ob poteh.

Pestre so narodopisne strani arabskih zgodovinarjev 10. in 11. stol. Tako nimajo po pisanju Ibn Dasta Slovani «niti vinogradov niti začasnih njiv, njihova dežela pa je ravna in gozdnata. Iz dreves si delajo Slovani neke vrste vrčev, v katerih imajo panje za čebele in kjer hranijo čebelni med». Ibn Dasta, kakor tudi drugi arabski zgodovinopisci, Ibn Fadlan, Masudi in Ibn Haukal, pripovedujejo še o slovanskih obredih sežiganja mrličev. Ibn Vahšiga pa piše: «Čudim se Slovanom, ki so se sicer nevedni odločili za sežiganje vseh svojih mrličev, tako da sežigajo tudi umrle prvake». Ibn Fadlan nadrobno riše pogrebni obred nekega uglednega Rusa in ve povedati tudi o umoru ene njegovih žena, ki so jo zatem skupno z njim pokopali. O skupnem sežiganju žene in moža beremo ravno tako pri Masudiju in Ibn Dasti.

Iz bizantinskega zgodovinopisja 6. stol. (Prokopij) smo poučeni, da so živeli Slovani v skromnih kočah, ki so bile druga od druge precej oddaljene, kasnejši nemški zgodovinarji pa pravijo, da si «Slovani ne delajo skrbi z zidavo svojih domov, ampak si navadno spletajo koče iz dračja, samo da imajo zaklonišča pred slabim vremenom. V vojnih časih zbero Slovani hrano, zakopljejo vse zlato, srebro in druge dragocene predmete v jame, žene in otroke pa odvedejo v varna zavetja, tako da ostanejo sovražniku kot plen edinole prazne koče». Ibn Dasta beleži, da si Slovani takrat, ko nastopi mraz izkopljejo v zemlji kleti, ki jih prekrijejo z leseno streho, na katero nasujejo zemljo. V takšne kleti se preselijo cele družine in ostanejo tamkaj vse do pomladi.

Bizantinski pisci govore o Slovanih, da so proti tujcem zelo prijazni in da jih rade volje spremljajo po njihovih poteh. Ako se gostu primeri po gostiteljevi krivdi nesreča, se mora le-ta za to zagovarjati. Nemec Adam Bremenski piše o Severnih Slovanih: «Ni bolj gostoljubnega in ljubeznivega ljudstva kot so Slovani». Slično označujejo Slovane tudi arabski viri. Tako je zapisal na primer Ibn Dasta o Rusih, da «izkazujejo gostom lepe časti ter da s tujci, ki iščejo pri njih zavetja, kakor tudi z vsemi, ki pri njih pogostokrat prebivajo, kaj prijazno občujejo in da nikomur ne dovoljujejo, da bi te ljudi žalil ali zatiral. Če se to zgodi, Slovani tujcem vselej pomagajo in jih ščitijo.

Imamo pa o starih Slovanih tudi drugačna zgodovinska sporočila. — Ko so Slovani 1549 prekoračili Donavo, so vse one, ki niso zbežali, ubili ali pa odvedli v sužnost. L. 550 so nekega ujetega bizantinskega poveljnika na grmadi živega sežgali. Ko so Slovani zavzeli trdnjavo Toper, je krožila po Bizancu govorica, da je bila «vsa Ilirija in Trakija dolgo časa pokrita s trupli padlih bizantinskih vojakov, a svojih sovražnikov Slovani niso pobili z mečem ali kopjem, ampak so jih nasajali na sulice, razpenjali na križe ali pa tolkli s palicami po glavi. Druge so nagnali v šotore skupaj z biki in ovcami, ki jih niso mogli odpeljati, ter jih sežgali». — O kijevskem knezu Svjatoslavu (10. stol.) se je pripovedovalo, da je dal po zavzetju mesta Filipol nasaditi na kole 20.000 ljudi. O polabskih in baltskih Slovanih vemo, da so prav tako ravnali s krščanskimi misionarji.

Ibn Dasta nam sporoča, da imajo Slovani raznotere plunke, gosli in piščali. «Njihove piščali so na dva konca, plunke pa imajo po osem strun. Iz medu si pripravljajo opojne pijače. Pri sežiganju pokojnikov se zmeraj predajajo glasnemu veselju, da bi s tem izrazili zadovoljstvo, da je mrtvec poklican v nebesa. Leto dni po smrti opravljajo spominske žalne svečanosti: vzamejo 20 vrčev medu, včasih tudi več ali manj, in jih poneso na grič, kjer je zbrana družina umrlega. Potem jedo in pijejo, nakar se razidejo».

O veri starih Slovanov in Antov nas obvešča Prokopij takole: «Verujejo v enega boga, moža bliska, stvarnika vsega in edinega gospoda ter mu darujejo govedo in druge daritvene živali. Usode niti ne poznajo ne, nikar da bi ji priznavali kak vpliv na človeka. Časte tudi reke in nimfe ter nekatera druga božanstva. Vsem tem tudi večkrat darujejo in si dajejo pri teh daritvah vedeževati».

ANGELOS BAŠ

SLOVENSKE GORE VABIJO

Martuljkova skupina raj Julijskih Alp-

GLOBUS

IZ »MODERNEGA SVETA«

Silen tajfun je te dni povzročil na Japonskem ogromno škodo in 200 smrtnih žrtev. Računajo, da je število mrtvih še mnogo večje, ker pogrešajo nadaljnjih 900 ljudi. Na morju se je potopila japonska ladja v teku ene minute, pri čemer je utonilo 134 ljudi.

Policijski agent Enrico Mastronardi iz Neaplja je zaradi ljubosumnosti zabodel svojo ženo, težko ranil tri sorodnike njenega ljubimca in nato skočil iz višine na ulico.

Senat ameriške zvezne države Missouri je izbral za narodno himno neki valček samo zato, ker ugaja predsedniku Trumanu. Okusi pa tako!

Sovjetski astronom Tihov je izjavil, da so sovjetski znanstveniki ugotovili, da so vse rastline na Marsu modre barve. Ta barva namreč ščiti rastline pred izžarevanjem ultravioletnih žarkov, ki globoko prodirajo skozi razredčeni zrak na planetu.

V Južni Italiji ima neka koza petkrat večje vime kot po navadi ter se zato le težko premika. Koza ima 12 litrov mleka in dela torej konkurenco kravam.

V New Orleansu je 12letna Mary Detellier po enem letu zakonskega življenja zapustila svojega moža in se zatekla k svoji materi. Izjavila je, da se je za vedno nasitila moških.

V Sevilji je bil obsojen na šest mesecev zapora neki Pedro Ajarez, ki je ukradel svoji ženi zlate zobe, da je lahko plačal svoj dolg, ki si ga je nakopal pri igri.

V Novi Zelandiji so vsem štiri tisoč prebivalcem mesta Wairoa zaradi neke drzne tatvine vzeli prstne odtise.

Delfina so lovili

Zadnje čase je prihajalo mnogo obiskov v Trst, bolj ali manj zanimivih in ljudje so jih hodili gledat, poslušat in jim žvižgat. Toda toliko zanimanja kot je zbudil ta obisk pa še zlepa ne in vendar je šlo časopisje tako mimo njega, pa nič zvočnikov, nič avionov z listki nič laških zastav. Ljudi pa ljudi. Torej to je bil prvi obisk, ki je zbudil zanimanje Trsta brez plakata in brez agitacije z avtomobilom. Zjutraj od sedmih pa skoraj tja do enajstih so ljudje vztrajali tam na obali pred grško cerkvijo in z napeto pozornostjo sledili lovu na delfina.

To je bilo zanimivo. Ribiči so z malimi čolnički lovili na trnek nedolžne ribice. Dan je bil lep, morje mirno kot olje, sonce je že zgodaj vzšlo, res lep junijski dan, pa se prikaže nekje na morju, tu pa tam se posveti in skoči iz morja, ribe pa drve na vse strani. Ribič zagrabi harpuno, pritrjeno na vrv, zažene in zadene v delfina. Delfin je ujet, samo kako ga spraviti na kopno. Vse se je dogajalo v tistem malem zalivu, odkoder vozi čoln v kopališče na valolomu. Pričela se je dirka. Delfin je divjal. Čolniček se je premetaval in vrtel kot bi bil orehova lupina, ribič pa je vrv nategoval in popuščal in ljudje so kmalu opazili nenavadno plesanje čolnička, ki ga vleče vrv pod vodo, tu pa tam je skočil iz morja delfin, ki je prišel zajemat zrak.

Bili smo v času volitev in naenkrat se je cenjeno občinstvo razdelilo v stranki, eno za delfina, drugo in to je bila večina, proti delfinu. Delfin je plesal, z njim vred čolniček, nabralo se je vse polno čolničkov, prišla je tudi naša vrla policija, spustila v morje nekaj strelov in seveda nič zadela (ker ni bila v ulici Cavana ali pa v Škedenju). Tudi ni manjkalo vojakov s fotografskimi aparati. Delfin pa je živel in ni hotel umreti in priti na suho. Ljudje so bili seveda nestrpni. Cesta na obali se je zamašila, vsak avto, vsak kamion se je ustavil in vse je gledalo. Volivni shodi so bili v Trstu vsak dan, senatorji in župani so prihajali v Trst vsak dan, kdo jih je imel za mar, toda delfin, pravi živi delfin, to pa ni vsak dan. No, končno je delfin odplaval na odprto morje, pričeli so s strelskimi vajami, morje se je od krvi obarvalo rdeče in konec koncev je delfin ležal na ribjem trgu izrešetan od strelov.

Delfin je sesalec. Rodi mladiče, ki sesajo v mladosti. Diha s pljuči, zato mora od časa do časa pomoliti nos iz vode, da menja zrak, saj ga vidimo, kako se poganja iz morja. Vsi sesalci imajo več ali manj dlakavo kožo, da jih dlaka greje ,njih dlake ne morejo greti, kaj bi jih v morju dlaka grela, imajo pa drug kožuh, debelo plast masti. Saj ste ga šli na ribji trg pogledat. Ste videli, koliko slanine je imel. Škoda ,da se ne da prekaditi. Niti slanina niti meso ni užitno, vse je trdo in ima čuden duh. Ljudje ga ne jedo in to že od nekdaj. V starih časih je bil sploh greh delfina ubiti. Mi se danes za delfina toliko ne brigamo, imamo drugih skrbi dovolj, pred tisočletji pa je bilo zanj veliko zanimanje. Menili so, da spremene bogovi hudobne ljudi v delfine. Kaj bi bilo, če bi se še danes kaj takega ponovilo, ali bi bilo živo v morju. Zato so trdili, da so delfini pametni in imajo človeška nagnjenja. Posebno stari Grki so se ukvarjali z njimi. Ena taka pravljica govori o Grku Krisonosu, ta je baje odkupil od ribičev žive delfine, ki so se zamotali v nastavljene mreže in ujeli. Ta Krisonos blagega spomina je te žive delfine kupil in jih pustil žive v morje nazaj. Delfini mu tega niso pozabili in ko se je nekoč vozil po morju, se je barka potopila; da ne bi Krisonos utonil, so nenadoma pridrveli od vseh strani delfini, ga vzeli na svoje hrbte in rešili. Tudi Plinij pripoveduje o nekem delfinu, to pa je bilo v Italiji, v deželi čudežev, saj se tam še dandanes dogajajo. Tam so nekje imeli delfina, ki je prihajal vsako jutro na obalo, nato je prišel deček, zajahal je delfina in delfin ga je odnesel na drugi breg v šolo, ga tam počakal, da se je končala šola in ga nato zopet odnesel domov. Vse to je bilo v starih časih. Pravljico o Arionu, znamenitem pevcu, Saljapinu starega veka, pozna že vsak šolarček, ta nam kaže, kako so bili ljudje prepričani, da delfini ljubijo petje in godbo. Tam na afriški obali, posebno v mestu Hipo Dioritus so se neki v kopališču delfini igrali s kopalci. Tudi mrliče iz morja so baje nosili na obalo, da so jih nato ljudje zakopali. Starim je bil delfin sveta žival in ga niso lovili; če so dobili mrtvega ,so njegovo mast mešali z vinom in to je bilo zdravilo proti vodenici, jetrom, proti povratni mrzlici, pepel delfinovih zob so uporabljali proti zobobolu, pepel telesa pa proti kožnim lišajem in izpuščajem.

Delfin je izboren plavač. Plava hitreje kot najhitrejši parnik. Prednji dve nogi sta spremenjeni v prednji plavuti. Če bi te plavuti razrezali, bi dobili v njih enake kosti kot v naši roki, okostje nog najdemo pa deloma v telesu; niso se razvile kot plavuti, ker jih ne rabi, pač pa se je koža zadaj podaljšala in razširila v repno plavut, katero vrti in s katero udarja gor in dol in ki ga nese kot blisk. Na hrbtu se mu je koža spremenila v hrbtno plavut. Usta so podaljšana v kljunast gobec. Uhljev nima, pač pa ima le notranje uho. Tudi zobe ima in še koliko.

Ko sem gledal lov, sem čul na obali, da najbolj lovi sipe, da jim odgrizne le glavo in lovke, drugo pa pusti, res čedna žival, da si ne zamaže ust z nesnažnim tonom sip. Poleg mene je stal mož, verjetno je bil nekje z juga ali izpod Vezuva ali pa še verjetneje izpod Etne, ker je zelo mahal z rokami in vsak t izgovarjal kot d, vsak k za g in mi razlagal, koliko delfinov je že on ujel. Vrgel je harpuno, privezal vrv za čoln, se slekel, vzel v roke dolg nabrušen nož, se nato prijel za vrv, za katero je bil privezan delfin, in držeč se vrvi odšel do delfina v morje. Ko je prišel do njega, sta hitro opravila: prerezal mu je vrat in lova je bilo konec. Baje jih je tako polovil že čez dvajset, toda ne tu v Trstu. Ponudil sem junaku cigareto in on mi je želel: «Ghe dijo gre daghi (ne sveti raj) l'Ameriga».

T. P.

STRAN NAŠIH GOSPODINJ

ČUVAJ ZDRAVJE SVOJEGA OTROKA

Nadaljevanje iz prejšnje številke

Prehranjuj otroka zadostno in pravilno! Ne sledi slepo otrokovemu nagnjenju in željam. Na vzgajaj mlečnih pijancev, sladkosnedežev, krušnih prežvekovalcev in mesojedov. Enovrstna hrana je zdravju škodljiva. Preobilica beljakovine-spitanost z mlekom, jajci, mesom, izpostavlja deco zlasti infekcijskim obolenjem. Enolično z raznimi močnatimi jedili in sladkorjem spitana deca je debela, bledična in zabuhla, zaostaja v rasti, oboleva na zobovju in prebavnih organih. Brez zelenjave in sadja hranjena deca pogreša važnih rudninskih soli in vitaminov, ki sicer zagotavljajo pravilen razvoj kosti zadostno tvorbo krvi in pravilno sestavo telesnih sokov. Otrok mora uživati mešano hrano, ki se da pripraviti tudi s skromnimi sredstvi, ki so sedaj na razpolago, z malo dobre volje in iznadljivosti. Zlasti našo deco na deželi prehranjujejo nepravilno, preenostransko in pogosto prepičlo. Ni čuda, da je taka deca podhranjena, bledična, neodporna. V vinorodnih krajih vlada še vedno vsega obsojanja vredna navada, da pijejo otroci vino za zajtrk. Zastoj v rasti in duševnem razvoju ni v takih krajih nobena redkost. Kako boš torej hranila otroka? Če je mleko pri hiši, mu postrezi za zajtrk s polno skodelico, kateri si dodala kos z marmelado, medom ali maslom namazanega kruha. Če tega nimaš, najdeš morda v hiši kako jajce ali pa pripraviš izmenoma prežganko, močnik, čaj z dodatkom svežega ali suhega sadja h kruhu. Zajtrk mora biti krepak, saj predstavlja enega izmed treh glavnih obrokov. Obed naj bo preprost, vendar okusno pripravljen, tako da že sama jed vzbuja tek. Poskrbi za spremembo. Iz krompirja, ki ga le redko progreša gospodinjstvo se dado pripraviti najrazličnejše okusne jedi. Uporabljaj ga dnevno. Prav tako tudi zelenjavo, čeprav je njo pozimi težavno. Kak korenček, glavica zelja ali ohrovta se bo že kje dobila. Vode, v kateri si kuhala zelenjavo, nikdar ne odlij, saj vsebuje obilico rudninskih snovi, ki so otroku za razvoj nujno potrebne. Misli na to in ne jemlji za kuhanje prevelikih količin. Izogiblji se kar največ mogoče ostrih začimb, soli, popra, paprike, gorčice, saj imaš čebulo, česen, peteršilj drobnjak posušeno lovorovo listje in podobno, s katerim napraviš jed okusnejšo. Če imaš na razpolago surovo maslo ali smetano, ju ne kuhaj, temveč dodaj že gotovi jedi. Tako ohraniš vitamine. Jedila pripravljaj vedno sveža. Ne hrani opoldanskih ostankov za večerjo. Če je kosilo vsebovalo dovolj zelenjave, lahko otroku zvečer mirno postrežeš z mlečno, močnato ali jajčno jedjo, ki jo napraviš privlačnejšo, če dodaš kompot ali surovo nastrganega sadja. Daj prednost grobemu kruhu in temnim mokam! Več vitaminov vsebujejo in redilnejše so. Drži se strogo obrokov! Bodi neizprosna, tudi če te otrokovo tarnanje gane. Ne teši želje z mlekom.

Omogoči svojemu otroku mirno vedro življenje. Ne nadleguj ga z malenkostmi, ko je pri delu ali igri. Svoje šolske dolžnosti naj opravlja podnevi v svetlem zračnem in mirnem prostoru. Ne navezuj ga ljubosumno le nase, pusti ga, da se sprosti in razveseli v družbi tovarišev. Saj ni le član tvoje, temveč velike skupne družine.

Ne pretiravaj v bolezni in ne bodi lahkomiselna. Ne tolaži se v bolezni z glistami ali moro, ki tlači tvoje dete. Vročina, bruhanje driske so znaki resnih in nevarnih obolenj, ki jih ti ne poznaš. Posvetuj se pravočasno z zdravnikom, ki ga imaš na razpolago. Odklanjaj mazaštvo, ki ti ga nevešči vsiljujejo. Ne zapiraj bolnika svežemu zraku in pred sončno svetlobo. Ne preoblagaj ga s pernicami in drugo navlako, ki mu že itak zvišano telesno toploto še povišajo in s preobilim znojenjem povečajo neugodje. Temeljito umivanje je bolniku še bolj potrebno kot zdravemu otroku. Ne brani se točno izvrševati zdravnikovih navodil! Obkladki in ovitki ne bodo otroka prehladili, temveč pravilno pripravljeni olajšali bolečine in bolezen skrajšali. Ne misli, da si prevarila zdravnika, če nisi dajala odrejenih zdravil in upoštevala njegovih nasvetov. Prevarila si le sebe in svojega otroka, za katerega zdravje si odgovorna. Ne begaj od zdravnika do zdravnika. Drži se stalno tistega, ki mu zaupaš, kajti le tako bo dobro poznal otrokov organizem in njegov odgovor na bolezen in zdravljenje. Ne zoperstavljaj se mu, če odredi prevoz otroka v bolnišnico. Prenesi svoje zaupanje na ustanovo, v katere nego in zdravljenje ga izroča. Sicer se lahko zgodi, da boš končno le primorana to storiti, a bo že prepozno. Takrat pa ne bo kriva bolnišnica niti zdravnik, ki ti je zdravil otroka, temveč ti sama, ker nisi upoštevala pravočasnega nasveta. Druži ljubezen do svojega otroka z nepopustljivostjo, pametne telesne in duševne vzgoje, brižnost za njegovo zdravje z resno umirjenostjo.

dr. SZILLAGY ZDENKA

MODA

Na sliki vidimo športno obleko iz belega platna z zelenim pasom in z zelenim okraskom na rokavih ter bluzo iz rumenega platna, okrašeno z dvojnimi našivi.

PLOŠČA

Res je, da sedaj ni ravno njih glavni čas, to je tam sredi zime v decembru, januarju in februarju, toda kako bi mogel ribji trg brez tako okusnih rib; Zato jim ribiči vedno strežejo po življenju. V vsakem letnem času jih najdeš na našem ribjem trgu, seveda največ pozimi. Te ribe je lahko spoznati, prav prijazne ribice so, in po obliki se nekoliko ločijo od drugih. Ribe so navadno kot vretena ali klini, te pa so kot podplati ali jeziki. Čisto tanke so, pač pa zato daljše in širše. «Te pa prav zares ne bodo dobre plavalke» si misli vsakdo, «kako se bo neki ta jezik meril s puščičastim skombrom ali pa sardelo». Saj tudi nima namena tekmovati v hitrem plavanju niti z njima niti s katero drugo hitro plavalko. Plošča, ali kakor ji pravijo v Trstu «sfoja», si drugače služi svoj kruh. To je riba morskega dna. Le poglejte si jo, kadar pridete na ribji trg, v sosednjem akvarju. Lepo na dnu leži, barva telesa je precej podobna barvi dna, na vrhu glave dve bistri očesci in z njima motri okolico, ni li kaj za njena usta in za njen želodec. Toda motil bi se, kdor bi mislil, da je bila ta ribica vedno tako ploščata. Kaj še Ko je izlezla iz jajčeca ali ikre, kakor pravimo ribjim jajčecem, je bila ribica, podolgovato vretenasta in naglo je bliskala po morju kot vse ostale ribe. Ko pa nekoliko odraste, se ji zazdi, da ni plavanje glavni cilj življenja in se spusti na dno, kjer leže na en bok. Z drugačnim načinom življenja se menja tudi njena zunanja oblika. Riba raste, istočasno se pa tudi spreminja. Ona stran, na katero je legla, postane svetla, tista, ki je obrnjena navzgor, bolj temna. Torej je en bok postal spodnja stran, drugi bok zgornja stran. Da je to res, nam najlepše izpričuje hrbtenica. Ta ni kot pri drugih ribah sredi hrbtne strani, pač pa na robu. Kajti ta rob je v resnici sredina hrbta, kakor se je riba ulegla in nam se le zdi, da je drugače. In kaj se še zgodi. Ko je riba legla na bok, je bilo eno oko zgoraj ,drugo pa je gledalo v blato. Kaj bi oko v blatu. Počasi leze in leze in končno zleze na zgornjo stran, torej na en bok. Zanimivo, kaj ne? Z načinom življenja se menja oblika telesa, še več, celo organi se premaknejo.

Plošče so zelo dobre ribe. Njih meso je nad vse okusno, edina njegova slabost je, da rado gnije. Tudi kadar je cvrto ali pečeno mora biti zelo prepojeno z oljem. Manjše so mnogo slabše od večjih. Običajno so take do pol kilograma. Seveda se dobe tudi večje. Tudi do štiri kilograme težke ujamejo, toda take bolj v severnih morjih, pri nas bolj redko. Plošča je namreč riba, ki živi od Sredozemskega morja pa vse tja v Severno in Ledeno morje. Včasih zaidejo celo v ustja rek. Povsod jih zelo cenijo. Francozi, za katere vemo, da znajo s svojim jezikom zelo točno ločiti, kaj je za želodec dobro, jim pravijo morska jerebica in mi vemo, da velja na kopnem jerebica kot najslajša divjačina.

Gospodinje, ki jih pripravljajo, vedo, da ni hrbtenica v sredini hrbtne strani, vedo pa tudi, da imajo močne in trde luske, kot le malo rib. Tudi kadar jih prerežejo, ne najdejo v njih plavalnega mehurja kot pri ostalih ribah.

Kaj bi jo opisovali. Rekli smo že, da je kot podplat, štirikrat daljša kot široka, okoli in okoli telesa pa obrobljena s plavutmi; ob glavi ima še plavutiče. Glava je topo odrezana ,prednja čeljust štrli naprej, usta pa so porinjena navzdol. V ustih ima majhne zobčke.

Ribiči jih love na razne načine, s trnki in z zakrivljenimi ostmi pa tudi z mrežami. Posebno v lagunah, na onem bregu našega zaliva, je mnogo teh rib.

Plošča je dobra riba, zato je tudi dokaj draga. Kdo je v Trstu ne pozna? Videl jo je prav gotovo že vsakdo, ali na ribjem trgu ali pa v oknih raznih restavracij, njenega okusnega mesa pa usta marsikaterega Tržačana gotovo še niso okušala, niti pozimi ne, ko jih je mnogo in so za spoznanje cenejše.

T. P.

DOBRO SPANJE POL ZDRAVJA

Kdo hoče biti zdrav in svež, mora dolgo in dobro spati; važneje pa je dobro kot dolgo, kajti ako se po postelji premetavaš in te mučijo neprijetne misli, ako ne moreš z zadovoljstvom sprostiti svojih udov, zjutraj nisi sveža in spočita.

Na razpolago je mnogo sredstev ki pospešujejo spanje, toda uspavalnih sredstev se poslužujmo čim redkeje ter v skrajni sili in še takrat po navodilih zdravnika.

Za dobro spanje je nujno potrebna udobna postelja in dobro zračena soba. Ako ne moremo spati, morda lega ni prava. Marsikdo misli, da so visoko vzglavje in mehke žimnice predpogoj dobrega spanja; toda to ni res. Komur sili kri v glavo, kar večkrat povzroča nespečnost, naj ima pod glavo žimnato blazino. Perje dela vročino. Platnene rjuhe so hladnejše kot bombažaste.

Soba naj bo hladna in zvečer čisto prezračena; vendar je napačno, ako spimo pozimi pri odprtem oknu v ledeno mrzli sobi. Sobna temperatura naj bo vsekakor nad ničlo, najprimernejša toplota je okoli 10 stopinj Celzija.

Noge morajo biti tople. Toda ne grejmo jih šele v postelji z vročo opeko ali grevcem; glejmo, da ležemo že s toplimi nogami v posteljo. To dosežemo z vročo kopeljo nog, ki tudi požene kri iz glave, kar je precejšnje zagotovilo, da bomo kmalu zaspali. Ako nam je kopel nog v topli vodi zvečer težko dosegljiva, tedaj si vsako nogo posebej masirajmo. V hudi zimi si lahko s termoforjem pogrejemo postelj, ko pa ležemo je bolje, da termofor odstranimo.

Jako dobrodejna je celotna kopel, vendar voda ne sme biti vroča in ne sme kopel predolgo trajati in končno ne zamudimo ohladiti se z mrzlo prho; samo noge naj ostanejo tople.

Tudi telovadba je pred spanjem koristna, zadošča pa toliko vaj, da se sproste udje: dobro se pretegnimo, nekaj prostih vaj, nekaj počepov, pa dovolj; glava naj pri tem ostaja po možnosti na miru. Nikakor pa se pred spanjem ne smemo preveč utrujati, kajti sicer ne bomo mogli zaspati.

Pred spanjem se dobro obnesejo pomirjevalni čaji, n. pr. valerjanov čaj, dalje čaj iz pomarančnega cvetja ali melisni čaj. Tudi topla limonada pomiri živce. Kdor ima priliko, naj si zvečer prvošči kratek, miren izprehod. Hodimo počasi in dihajmo globoko, da se nam pljuča napolnijo s svežim zrakom. To velja zlasti za tiste, ki morajo ves dan sedeti v zatohlih in zakajenih prostorih. Po vsaki prečuti noči bi se morali izprehoditi na svežem zraku in šele potem leči k počitku. Zelo nezdravo je, če kadimo pred spanjem, morda celo v spalnici, ne da bi jo potem na novo prezračili. Cigareta umiri živce le trenutno.

Tudi negovanje telesa ne sme motiti nočnega spanja. Prav je, da si vsak večer izčistimo obraz in si ga namažemo z mastno kremo, toda te maščobe ne sme biti toliko, da bi ustvarjala občutek neprijetnosti, kar bi kratilo spanje. Navijanje las na žične ali usnjene navijalke navadno tudi moti spanje. V kolikor se frizura izboljša, se pokvari mirno spanje, ki je za ohranitev lepote in mladostne svežosti nujno potrebno.

TRŽAŠKA *kuhinja*

Zeleni cmoki

Skuhaj krompir, olupi ga, ohladi, nato pa pretlači obenem s špinačo, ki si jo kuhala nekaj minut. Dodaj malo moke, nekaj rumenjakov in cmoki so gotovi; dalje postopaš kot s krompirjevimi cmoki!

Govedina z zelenjavo

Deni v kozico maslo, meso, veliko čebulo, precej zelene in korenja. Ko je zelenjava kuhana, jo pretlači skozi sito in jo deni v omako, ki bo postala zelo gosta. Dodaj paradižnik in malo mesnega izvlečka; s to omako zabeli testenine.

Bržole s čebulo in peteršiljem

Potolci bržole, vsako posebej, posoli in potresi s sesekljano čebulo in peteršiljem ter povaljaj v moki. Razgrej mast ali maslo, položi vanj bržole drugo poleg druge ter jih naglo zarumeni. Potem kani nanje malo juhe in na tri bržole žlico kisle smetane. Naglo jih daj na mizo, polite z omako.

Jagodova pijača

Skuhaj 30 dkg sladkorja, politega s četrt litra vode ter vlij še vrelega na 1 in pol liter izbranih jagod. Stoje naj pokrite pol ure. Nato jih precedi, prilij en liter dobrega rumenega vina ter postavi na led. Preden daš na mizo, lahko, priliješ po okusu vino ali samo precejeni sok rahlo ožetih limon.

Drobni nasveti

Svetlikajoča se mesta na obleki operemo v vodi, v kateri smo kuhali bršljan. V bršljanovi vodi bodo tudi znova zaživele barve na svileni obleki.

* * *

Nekatero blago ima to slabo lastnost, da se kmalu začne svetiti. Blesk odstranimo, če vzamemo kos istega blaga ali belo platneno krpo, jo namočimo v mrzli vodi in denemo na svetlikajoča se mesta ter potegnemo preko nje z vročim likalnikom. Moramo pa likalnik takoj odstraniti, da para lahko uhaja. Nikdar ne smemo likati, dokler se krpa ne posuši, ker sicer nastanejo nova svetlikajoča se mesta.

Letno oskrbovanje češenj

Zaradi podnebnih in talnih razmer je pri nas češnja zelo razširjeno sadno drevo, ki nam ob dobri letini nudi precej dohodka. Zato pa zaslužijo češnje, da jim posvetimo več pozornosti ter jim žrtvujemo nekaj ur negovanju in pa nekoliko stroškov.

Marsikdo misli, da češnje ne potrebujejo nege. Kmetje ne polagajo pažnje na to, če potem rosa osmodi njih listje ali pa če ga pojedo gosenice požrešnega pedica. Tako naziranje je seveda zelo zgrešeno, ker češnje potrebujejo vse leto do jeseni zdravega in obilnega listja. Listi so rastlinam to kar so živalim pljuča in želodec. Z njimi rastlina diha in z njih pomočjo črpa hrano iz zraka ter predeluje sokove, ki prihajajo iz zemlje. Zdravo listje je torej za vsako rastlino velike važnosti in tako tudi za češnje, čeprav je že obrodila sad. Zlasti je velike važnosti za obstoj in rodovitnost češenj v naslednjem letu popje, ki se razvija poleti. To popje skriva v sebi cvet, list in sad za naslednje leto. Če je listja malo, oziroma če je listje bolno in poškodovano, se tudi popje slabotno razvija. Neizogibna posledica tega je potem slaba letina. Zato moramo skrbeti, da ohranijo češnje jeseni zdravo in obilno listje, kar dosežemo s tem, da jih branimo pred rastlinskimi in živalskimi škodljivci. Glavne rastlinske bolezni, ki napadajo češnje so smolikavost, medena rosa, kržljavost, plesnoba in žig listja. Glavni živalski škodljivci pa so: pedic, ličinke listne ose, razne listne uši in češnjev kukec ali lubadar.

Smolikavost češnjam ne škodi toliko kakor breskvam. Smolikavost ne povzročajo glivice, pač pa je to bolezen, ki nastane iz raznih okoliščin, ki motijo redno delovanje vseh prehranjevalnih in dihalnih organov. Sredstva proti tej bolezni so: gnojenje z umetnimi gnojili, ki vsebujejo kalij in apno, ter pažnja, da drevesc ne ranimo z okovanimi čevlji itd. Proti medeni rosi nimamo pomoči. Proti tej bolezni koristi dež. Kržljavost in ožig listja branimo s škropljenjem z modro galico in apnom, plesnobo pa pobijamo z žveplanjem.

Veliko škodo povzročajo poleti na češnjah gosenice pedica, ki razjedajo listje. Včasih se pojavi ta golazen v takem številu, da obje češnje do golega. Proti pedicu pomagajo znani lepljivi pasovi, s katerimi ovijamo v oktobru in novembru deblo.

V tem času se metuljčki pedica in samice med seboj plodijo. Samice nimajo kril, zato lezejo po deblu na sadno drevje, zlasti na češnje, da tam odložijo svoja jajčeca. Lepljivi pas jim prepreči lezenje na drevo in na ta način obvarujemo češnje pred pedicem.

Kdor je to delo opustil in opaža na svojih češnjah gosenice pedica, mora poškropiti drevje z 1 odst. no raztopino svinčenega arzeniata. To smo storili šele potem, ko so češnje obrane, ker je svinčeni arzeniat hud strup. Pri škropljenju moramo paziti, da nam strup ne pride v usta. To sredstvo pomaga tudi proti ličinkam listne ose. Ličinke te ose, ki so podobne malim polžem, razjedajo listje. Objedeno listje postane prozorno kakor tenčica, ker ličinke razjedajo samo listno površino, tako da ostanejo gole žilice. Proti listnim ušem je učinkovito škropljenje z raztopino kvasiljevih trsk. Proti češnjevemu kukcu, malemu hrošču, ki vrta pod lubom in dela številne ozke luknjice, ni pomoči. Da bi se ne razpasel, je potrebno napadeno drevje posekati in zažgati.

Kmetovalci upoštevajte ta priporočila in skrbite za češnje. Stroški in trud vam bodo prihodnje leto obilno povrnjeni.

b) c) napaden plod po hržici
a) zdrav plod;

OLJKE CVETO

S cvetjem obložene veje oljčnih dreves obetajo bogat jesenski pridelek. Istrani z veseljem spremljajo rast in brstenje rastline, ki je glavni vir njiho vega blagostanja

SKRBIMO ZA PRAŠIČE V POLETNIH MESECIH

Bližajo se vroči dnevi, ki so prašičerejі najbolj nevarni. Razne prašičje bolezni, predvsem rdečica, povzročajo v toplem poletju največ škode. Temu so v prvi vrsti krivi slabi hlevi in nezadostna skrb za prašiče.

Naši kmečki svinjaki so razen malih izjem vsi majhni in nizki. Okna so majhna, ali jih pa sploh ni. Kanal za odtok gnojnice obstaja, mnogokrat pa tudi ne, in četudi obstaja, je po navadi zamašen z gnojem, tako da sploh ne pozira gnojnice. Ali je čudo, če v takem svinjaku žival oboli? Pač ne,čudno bi bilo, če bi ostala zdrava. Mislimo si toplo poletje, ko sonce pripeka z vso silo. V majhnem in nizkem svinjaku postane neznosna vročina. Gnojnica zaradi tega izhlapeva in ves prostor je napolnjen s smrdečim amoniakom. Žival, ki mora biti cele dneve v takih prostorih, oslabi zaradi prevelike vročine. Amoniakovi hlapi delujejo zelo škodljivo na njeno zdravje, zato izgubi tudi odpornost proti boleznim.

Druga napaka, ki jo zagrešijo naši ljudje, je nezadostna skrb za prašiče. To pa ne pomeni, da bi kmetje ne hoteli skrbeti za prašiče, temveč tiči vzrok v tem, da na pravilno vzrejo prašičev niso vajeni. Kako na primer naš kmetovalec skrbi za obolelega prašiča? Vsakih pet minut je gospodinja v hlevu, mu prinese dobre, z mlekom pomešane krme, če ima še veselje do jedi; če ne, mu vsaj dobro postelje in mu daje raznih domačih zdravil. Če ima vročino, mu poklada mrzlih obkladkov in tudi po cele noči prebdi pri njem. Toda kaj vse to pomaga, kaj pomeni vsa njena skrb, kaj koristi vsa oskrba, ko pa ni pravilna. Opozoriti hočemo samo na glavne zahteve letne oskrbe prašičev.

Držimo vedno svinjake v redu. Skidajmo jih pogosto in skrbimo za reden odtok gnojnice. V soparnih dneh, ko je v majhnih svinjakih dušljiva vročina, zamenjajmo ponoči lesena vrata (ali vsaj en del) z mrežo ,da se zrak v hlevu ohladi. Tega seveda ne smemo storiti, če so noči mrzle, ker bi se prašiči prehladili.

Prašiči naj bodo na prostem

Naredimo za prašiče tekališče, kamor jih lahko spuščamo podnevi. Tekališče je ograjen prostor, ki leži v senci in kjer je po možnosti tudi voda, da se prašiči lahko v njej okopljejo. Najnavadnejše tekališče je pri nas ograjeno dvorišče. Če nimamo tekališča in ga tudi ne moremo narediti, spustimo vseeno prašiče na prosto, kamor koli moremo. Prašič, posebno mlad, ni zdrav, če je vedno zaprt. Živali, ki so vedno v hlevu, so slabše razvite in bolj podvržene boleznim. To velja predvsem za naše hleve, ki so majhni in malo zračni. Če prašič nima vode, v kateri bi se okopal, ga lahko polivamo z vodo. Voda v poletni vročini zelo dobro vpliva na zdravje prašičev. Poleti mora dobiti prašič poleg druge krme vedno tudi dovolj zelenjave. Zelo zdrava je za prašiče lucerna, ki je pri nas ne manjka, toda ni samo zdrava, ampak tudi redilna. Pokladamo jo surovo, sveže nakošeno. Izmed mnogih napak pri letnem krmljenju je najbolj razširjena ta, da dajejo gospodinje prašiču preredko krmo. Poln škaf vode, pest otrobov in nekaj zelenjave, to je «obloda» za prašiče poleti. Res je, da so prašiči žejni, toda topla voda v oblodi ni najboljša za ugasitev žeje. Mnogo bolje je, dati prašiču najprej surove zelenjave (detelje), potem malo oblode, ne mnogo, ampak dobre, in nato naliti v korito čiste, sveže vode, ki prašiču najbolj prija in tudi ugasi žejo. Če prašič ni bil na to navajen, bo prvi dan malo nezaupljivo gledal, toda kmalu se bo privadil nanjo.

Cepite prašiče proti rdečici

Neprecenljive važnosti za našo svinjerejo je cepljenje prašičev proti rdečici. Nikdar ne bomo dovolj priporočali, da je zelo potrebno, da cepimo svoje prašiče. Se vedno je kak kmetovalec, ki ne da cepiti prašičev. Če ga vprašaš zakaj, pravi, da je predrago. Če pride živinozdravnik zaradi enega prašiča v vas je res drago, vse drugače pa je, če jih pocepi po vsej vasi naenkrat. V tem primeru stroški ne bodo tako veliki, da bi jih ne zmogel vsak kmetovalec. Zakaj se bati in biti v večnem strahu pred rdečico? Ali ni bolje potrositi nekaj denarja za cepljenje in biti brez skrbi! Ne se zanašati na gospodinjo, «ki ima pri prašičih srečo» in jih vedno dobro vzredi, tudi se ne zanašati na razna zdravila — pri rdečici vse to odpove. Malokateri prašič se ohrani in še tisti, ki jo preboli, ni navadno potem nič vreden. Vedno ostane kržljav in najboljša hrana ga ne odebeli.

Zapomnimo si: redno čiščenje in zračenje svinjakov, gibanje prašičev na prostem in pravilno krmljenje, to so tri stvari, od katerih je odvisno zdravje prašičev. Če nam prašič oboli, je živinozdravnik še vedno cenejši kot vsa domača zdravila, ker nam bo dal zdravila in točna navodila, s katerimi bomo lahko prašiča ozdravili, medtem ko se vse domače zdravljenje konča vedno slabo.

HRUŠEVA HRŽICA

Hruševa hržica (Contarinia pyrivora) je po nekaterih krajih velika škodljivka na hruškah. Odrasla mušica je komaj 4 do 5 mm dolga, rumeno-sivkaste barve. Ta mušica poklada jajčeca na cvetno brstje proti večeru ob sončnem zahodu konec meseca marca. Samice odlagajo bela jajčeca, 12 do 15 po številu v še zaprt cvet. Na istem cvetu lahko najdemo jajčeca več samic. Valilna doba je kratka, v približno štirih dneh se izležejo črvički, ki se zarijejo v plod, ki se poveča in nekako opači. Ko hruške proti koncu aprila odcvetejo, z lahkoto opazimo napadene hruške, ki so debele in temnejše barve. V drugi polovici maja je razlika med zdravimi ter bolnimi hruškicami vidnejša, in sicer zato, ker zdrave rastejo hitreje, bolne pa zastajajo v razvoju. Vsaka bolna hruškica vsebuje kakih 20 črvičkov. Ko črvički dorastejo izlezejo iz ploda pri muhi, popadajo na tla, se zarijejo kakih 8 do 10 cm v zemljo, kjer se zabubijo. Bube, ki so rjavorumenkaste barve mesijo okoli 3 mm. Tako prezimijo; mušice pa izletijo na spomlad.

ZATIRANJE: Za zatiranje tega škodljivca nimamo sredstev; imamo samo preventivna .Hruške, ki kasno cvetejo, ne napadajo mušice. Zelo važno je pokončavanje okuženih hruškic, ki popadajo na tla in tudi tistih, ki še vise raz vej. Skrbno jih poberemo in oberemo ter vržemo na ogenj. Direkten postopek, s katerim pokončamo tudi jabolčnega zavijača, obstaja v tem, da razkužimo zemljo. V ta namen nam dobro služi ogljikov žveplec (50 do 100 gr na kvadratni meter) ali pa kalijev solfokarbonat (300 gr na kvadratni meter). Tudi škropljenje zemlje, ki je pod krono s 5 odst. katranovo emulzijo, ki naj se izvrši maja meseca, je koristno. Dobri uspehi se dosežejo tudi z Exalterra (15 gr na kv.m) in z *Agrocide V Solplant* (10 gr na kv. m). Sredstva, kot so na primer Tiogama, Exal itd. v prahu ali tekočem stanju, dalje Akrocide WP (150 gr na 100 l vode), uporabljamo v času, ko samice odlagajo jajčeca, tudi nekoliko pomagajo.

Poletna opravila v čebelnjaku

V poletnem času prestane pri nas skoro popolnoma čebelna paša. Zaradi suše in pokošenih travnikov cvete le malo kaka rastlina. Čebele lenarijo in vzletajo edino le po vodo. Umevno je pa, da čebele v tem času vseeno trošijo zalogo medu. Čebelarji nestrokovnjaki prepustijo v tem času čebele njihovemu nagonu. Nagon pa sili čebele, čeravno ne v taki meri kot za časa cvetenja rastlin, da množijo zalego. Na svet prihajajo nove čebelice in s tem se zaloga medu še bolj krči. Kaj je ukreniti čebelarju, da ne bi čebele po nepotrebnem trošile med?

Preprečiti mora pravočasno preveliko razmnoževanje zalege. Znano je namreč, da so čebele le po približno 30 dneh, odkar je matica položila jajčeca, sposobne za nabiranje medu. Če torej matica poklada jajca v času, ko prestaja paša, se bodo čebelice zvalile v času, ko ravno prestane glavna paša in to ni koristno za noben panj. Glavna naloga čebelarja je torej, da omeji v pravem času razmnoževanje zalege. Načinov je več. Omenili bomo glavne: 1. Zmanjšati moramo vališče tako, da vložimo v panje ločilne deske ali pa enostavno prenesemo iz medišča v vališča nekaj z medom napolnjenih okvirjev. 2. Da matice v času kasne pomladanske paše zaprejo v matične rešetke (kletke). Nekateri čebelarji sploh v tem času matice enostavno pobijejo. 3. Priporočljivo je tudi, da se v tem času zapre medišče, tako da nimajo prostega vhoda vanj. Razumljivo je, da moramo med iz medišč odstraniti.

Prepotrebno je, da se tudi naši čebelarji organizirajo in začno misliti na prevoz čebel na pašo. Saj v času, ko čebele pri nas lenarijo in praznijo medišča, na pašiščih čebele bogatijo zalogo. Poleti se lahko od nas prevažajo čebele na ajdovo pašo. Sami čebelarji bi morali spoznati, da je v naših krajih mogoče čebelariti le tedaj, če se čebele prevažajo na pašo. Zelo važno je poudariti, da morajo čebelarji, ki čebelarijo v krajih, kjer cvete pitani kostanj, pred tem časom izprazniti medišča. Kostanjev med je namreč slabše kvalitete in bi bilo škodljivo, da se pomeša z drugim pomladanskim medom.

Nikdar ne bomo dovolj poudarili, da potrebujejo čebele v letnem času mnogo vode. Zato moramo paziti, da jim v tem času preskrbimo v bližini čebelnjaka prikladna napajališča. V času, ko prestane paša, preti nevarnost, da se v čebelnjaku pojavijo roparice. Roparice privabimo posebno, če imamo v bližini čebelnjaka opravka z medom. Torej pozor tudi v tem pogledu!

OBVESTILO

Poleg toče, ki je še ne znamo preprečiti sta najhujša sovražnika vinograda peronospora ali strupena rosa in oidij ali grozdna plesen.

Borba proti njima je tem uspešnejša, čim vestnejše opravimo škropljenje z modro galico in prašenje z žveplom. Predpogoj za ti opravili sta dobra kakovost modre galice in žvepla ter pravilno delovanje škropilnic in žveplalnikov.

Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Trstu - sedež ul. U Foscolo, 1 (tel. 94386) ima na prodaj v svojih prodajalnah v Trstu (ul. Mercadante, 4) in v Miljah-po znižanih cenah-na drobno in na debelo, pristno jugoslovansko modro galico, pripravljeno iz čistega bakra in najfinejše žveplo na trgu s 95 do 100 stopinj Chancel.

Tam so na prodaj tudi škropilnice in žveplalniki svetovno znanih tovarn ter sploh vsakovrstne kmetijske potrebščine po zmernih cenah.

Čitajte in širite

LJUDSKI TEDNIK

150 LETNICA ROJSTVA

VELIKEGA RUSKEGA PESNIKA A. SERGEJEVIĆA PUŠKINA

Junija meseca letošnjega leta je preteklo 150 let, odkar se je rodil A. S. Puškin, preporoditelj ruske književnosti, glasnik novih rodov in nižjih slojev, ki so si z vso silo prizadevali, da vstopijo v novo prerojeno družbeno življenje, katerega so oni sami preusmerjali, glasnik svobode mišljenja ter napredka, utemeljitelj in predhodnik ruskega realizma. Puškin je vnesel v književnost nove ljudske elemente in stvarnost ruskega življenja. Zajel je celotno rusko življenje v njegovih posameznostih in v vsej njegovi raznolikosti. Zato je z njim ruska književnost postala bolj

Avtoportret in trije ženski profili na levi strani rokopisa «Jevgenija Onjegina»: — Drugo poglavje 11. in 12. kitica

iskrena, bolj neposredna, bolj življenjsko resnična in je zašla med množice. On je pokazal pot drugim velikim ruskim duhovom, kakor Lermontovu, Gogolju, Turgenjevu, Nekrasovu, Tolstoju, Cehovu, Gorkemu in drugim. Belinski pravi, da «spada Pušin med one ljudi, ki žive večno in ki se ne ustavijo tam, kjer jih je zatekla smrt, temveč ki se stalno razvijajo v zavesti poznejših družb. Vsaka doba jih ocenjuje in prepušča vsaki naslednji dobi, da ta o njih pove nekaj novega in pravilnejšega... Med izredne lastnosti njegove poezije spada njegova sposobnost, da razvija v ljudeh čustvo lepote in čustvo človečnosti, razumevajoč s temi besedami brezmejno spoštovanje do dostojanstva človeka kot človeka... V vsakem Puškinovem čustvu je zmerom nekaj plemenitega, krotkega, nežnega, prikupno vonjavega in veličastnega», pravi še Belinski o njem. «Z branjem njegovih del lahko na izreden način vzgojimo v sebi človeka».

Puškin živi v istem času kot naš Prešeren. Rodil se je 6. junija 1799., umrl je pa tragične smrti leta 1837. Padel je v dvoboju kot žrtev spletk na carskem dvoru, ker so videli, da je njegova književnost zašla med meščanske kroge, ki so si želeli izobrazbe, socialnih pravic, enakopravnosti, svobode duha, močnega razumskega življenja in sodelovanja ter soodločanja v javnem življenju. Od leta 1800 pa do 1849. poteka neugnano življenje Prešerna, ki je imel približno isti pomen za slovensko kulturno in vse življenje kot Puškin za rusko. Ob istem času sta ta dva genija ustvarila svojima narodovoma književni jezik, ki sta ga vzela iz ljudstva in v katerem sta lahko izraževala vse odtenke čustev in misli. S tem sta omogočila razvoj napredne misli pri svojih narodih, kajti z jezikom sta vnesla v književnost tudi narodovo duševno nastrojenje, smisel za njegove potrebe, za njegove težave in muke in njegova prizadevanja. Vsa ta doba pred in za to dobo je zelo razgibana, povsod se narodi borijo za svojo svobodo, ki jim jo je v socialnem in narodnostnem pogledu kratilo bodisi domače bodisi tuje plemstvo in visoka duhovščina. V življenje vstopa meščanski sloj, ki do francoske revolucije ni imel besede. Nov duh so v življenje zanašali literarni ustvarjalci in njihovo prizadevanje ni imelo vpliva samo na književnost, temveč je imelo velik družbeno zgodovinski učinek, ki je zadobil stvarne oblike morda šele v poznejših rodovih, to je bila doba velikih duhov.

Puškinova poezija je natančna podoba ruske stvarnosti, pa naj opisuje rusko prirodo ali ruske značaje. Puškin ljubi svojo domovino, toda ne ljubi jo sanjavo, slepo. On dojema svojo domovino vsestransko v njeni lepoti, v lepoti ljudske umetnosti, v lepoti običajev in šeg svojega naroda, toda obenem gleda na svojo domovino kot prekaljen napredni mislec, ki mu je pri srcu zaostalost naroda, katero je pospeševalo samodrštvo carja in njegovih velikašev, suženjsko tlačanstvo kmeta in mračnjaštvo vodilnih krogov. Že z mlada se je Puškin doma in pozneje v liceju mnogo učil, mnogo opazoval in premišljeval. V liceju je imel dobre profesorje, kateri so bili svetsko naobraženi in resni znanstveniki in ki so znali vzbuditi v mladem pesniku pravilno pojmovanje o umetnosti in o življenju. Z lastno voljo in pod vplivom svojih vzgojiteljev si je znal Puškin, in tudi marsikateri njegov prijatelj, privzgojiti ljubezen do lepega in samostojnost mišljenja. Najljubši mu je bil prof. Kunicin, ki jim je govoril o pravicah osebnosti, o državljanski dolžnosti in o svobodi. Vnето je bral Voltaira, ki je učil mladega pesnika pogumno misliti in ne verjeti ničesar, česar ne potrdi razum. Zgodaj že je dal duška svoji samozavesti in svojemu hrepenenju po osvoboditvi ruskega človeka. Čaadajevu piše:

«Veruj, prijatelj: pride dan,
ko sreče zarja ljudstvu sine,
Rusija vstala bo iz sanj,
in v samodrštva razvaline
znak najinih imen bo vžgan».

Z navdušenjem in vznemirjenjem spremlja mladi rod v domovinsko vojno proti Napoleonu:

Za četo četa šla je na zapad:
ko smo od starših bratov se ločili,
nevoljni smo se v senco ved vrnili,
zavidajoč jim, ki so v smrt, v napad
šli mimo nas...

Toda po dobljeni vojni je ostalo vse pri starem. Kdor je trezno opazoval življenje, je videl, da se ljudstvo, ki je osvobodilo svet Napoleonove vojske, ni osvobodilo verig tlačanstva. Ustanavljala so se tajna društva. Leta 1816 je bila osnovana dekabristična «Zveza rešitve», tako imenovana po decembrskem (po rusko dekabr) neuspelem uporu leta 1825. Pesnik sam ni član nobene tajne organizacije, toda v svojih pesmih razkrinkava «divje vlasteline, dostojanstveno lenarjenje», «spakovanje v tankih čipkah», «trapoglavost z zlatimi naočniki».

«Naj kamor koli zrem, gorje,
povsod le biči in okovi,
povsod tlačanstva zlo, solze,
pogubnih zakonov sledovi,
povsod krivična je oblast.

«Pod jarmom te nesrečne oblasti... slišimo klic domovine» pravi o sebi in prijateljih. Rad bi s pesmijo «proslavil svobodo sveta» in uničil «pobalinstvo na prestolih»:

«In z mojim nepodkupnim glasom
je rusko ljudstvo govorilo»...

Pisal je strupene epigrame proti carju in njegovim velikašem, na «klateškega despota» Aleksandra I. Zato ga je oblast premestila iz zunanjega ministrstva v pregnanstvo na jug. Pozneje se je moral naseliti na očetovem posestvu v Mihajlovsku.

Tudi pri Puškinu je čutiti vpliv romantike, skrajno čustvene umetnostne smeri tedanjega časa. Njegovi junaki so močni in uporni, ki iz vsega svojega srca prezirajo življenjski način družbe, ki jih obkroža. To so ljudje z velikimi strastmi, z močno voljo in nenavadnim razumom. Vendar pa se on odmakne od nabreklega sloga klasicizma in od sentimentalizma nove «čustvene smeri». V njegova dela zaidejo življenjski spopadi velikega družbenega pomena: problem samodrštva in upora proti temu, problem ljubezni, problem razrednih odnosov. Značaji, ki jih je oblikoval v svojih delih so mnogostranski, zapleteni in polni nasprotij, kot je življenje samo mnogostransko, zapleteno in polno nasprotij. Odtod njegova realistična nota v njegovem leposlovnem ustvarjanju. Preveč je opazoval ljudstvo in preveč ga je ljubil, premočna je bila njegova osebnost, da bi se bil dal vplivati samo od čustvenih nastrojenj in da bi se bil predal sanjarenju.

Poslušal je narodne pesmi, njegova njanja (pestunja) Arina Rodionova mu je pripovedovala čudovite pravljice, od kmetov je slišal pripovedke, dovtipe in pesmi, zanimale so ga tožbe žensk-naricaljk nad grobovi.

V vseh njegovih delih opažamo globino idejne vsebine, bogastvo

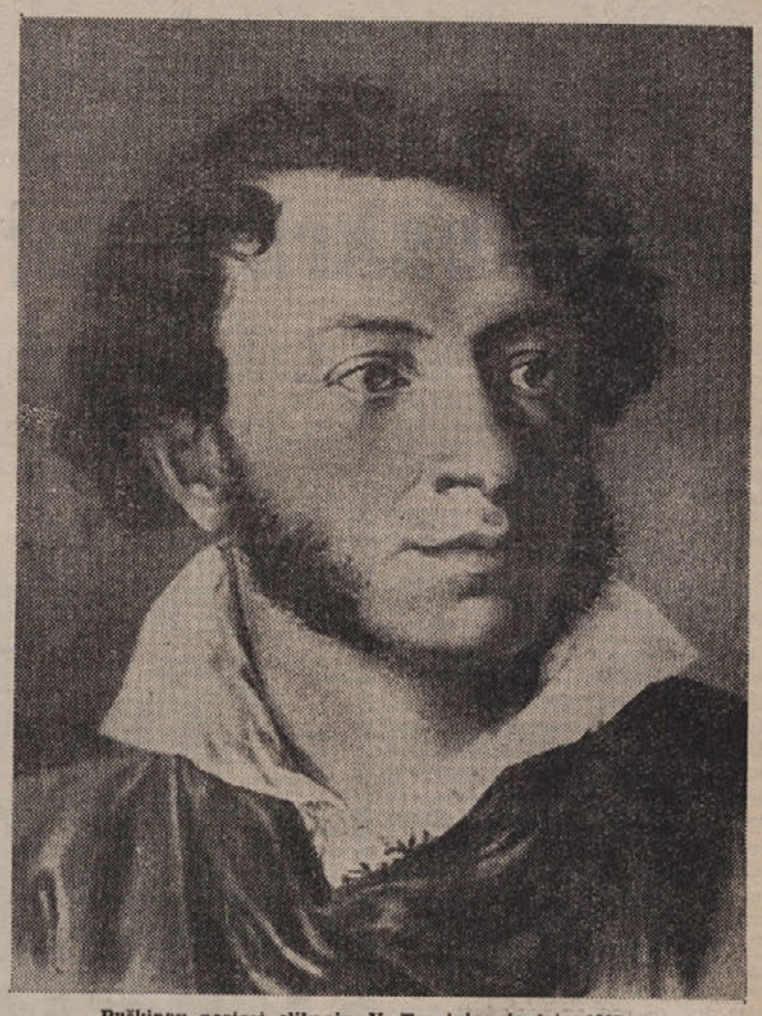

Puškinov portret slikarja V. Tropinina iz leta 1827.

misli in čustev in dovršeno obliko. Vedno je skušal doseči «enotnost čarobnih glasov, čustva in misli».

Njegova dela in predvsem njegov roman v verzih «Jevgenij Onjegin» so plod «hladnih opazovanj razuma in žalostnih vlisov njegovega srca».

Aleksander Sergejevič Puškin si je postavil v svojih delih najtrdnejši spomenik, «do katerega se ne bo zarasla pot nikdar»:

Po vsej Rusiji glas razširi se o meni,
in sledni jezik v njej me cenil bo in bral...
In dolgo me moj rod ljubeče bo pozdravljal,
ker sem svobodo pel v okrutnih dneh verig,
ker s svojo pesmijo dobroto sem proslavljal,
in padlim bil sem priporočnik.

Njegovo delo je prodrlo med ruske množice, med svetsko javnost. Postal je ruski in tudi človeški. V zadnjih 30 letih po Oktobrski revoluciji so v Rusiji objavili njegova dela v 76 jezikih, v 53 milijonih izvodov.

Gorki je o Puškinu dejal, da je «pesnik, katerega doslej še nihče ni prekosil ne v lepoti verza ne v izrazni moči čustva in misli.»

J. K.

SNG-TRST

Slovensko narodno gledališče je obiskalo v četrtek 16. t. m. zvečer Nabrežino z dramo Mire Pucove «Ogenj in pepel».

V petek 17. t. m. je bila repriza iste drame na Opčinah. Uprizoritev je ostala na isti višini kot pri premieri, o kateri smo že pisali. Pri obeh predstavah je občinstvo popolnoma napolnilo dvorani.

V tem tednu gostuje SNG v Tolminu v Ajdovščini in v Sežani z «Ženitvijo» Gogolja in «Ognjem in pelelom» Mire Pucove. Tudi ti kraji so bili do razmejitve delovno področje našega gledališča in jih je gledališče do tedaj pogostoma obiskalo, zato se jih ljudje prav gotovo še zelo dobro spominjajo. Priobčili bomo še podrobnejše poročilo.

Dvoboj Puškina z Danthesom — slika Naumova iz leta 1884.

Valentin Stanič

Na tega izrednega moža in enega prvih prosvetnih delavcev na Goriškem nas spominjajo ulična imena v raznih krajih naše domovine in Staničeva koča na Triglavskem pogorju.

Valentin Stanič je zagledal luč sveta 12. februarja 1774 v Bodrežu pri Kanalu v Soški dolini. Prve šole je obiskoval v Trbižu in Gorici, potem v Celovcu, kjer je bil Ahacjev sošolec, nato v Solnogradu in tam končal bogoslovne študije. Kjub temu da se je šolal v tujini, je ohranil zvesto srce svoji domovini in materinemu jeziku ter se je že takrat vneto bavil s slovenskim pesništvom. Leta 1802 je prišel službovat na Banjščico, kjer je ostal 7 let. Dolga desetletja pozneje se je še ohranil živ spomin na življenje in delo Valentina Staniča na Banjščici. Za vsakogar je imel prijazno besedo in dober svet. Pomagal je ljudem tudi z dejanjem. Bil je strog in resen, pa tudi dober in otroško šaljiv. Nikoli ni miroval, nobeno delo mu ni bilo preteževno. Stari Banjščičarji so se še spominjali, kako so «gospodu odletevali škrici», ko jim je pomagal ob slabem vremenu spravljati seno. Na poti je ustavljal vsakega človeka, z njim govoril in ga kaj vpraševal. Se dolgo časa, ko je odšel od tam, so govorili stari kmetje: «Stanič je bil gospod, zdravnik, kmet, zidar in mizar».

Stanič je bil velik prijatelj otrok. V njegovi dobi so bile šole le v mestih in trgih, zato je začel poučevati na Banjščici sam mladino, pa tudi odrasle mladeniče in dekleta, celo može. Učencev ni učil le doma, temveč jih je peljal večkrat ven pod drevo, kjer jih je učil brati in peti. S petjem je vplival na nrav svojih ljudi. Njegove pesmi, ki jih je zložil za razne prilike, je ljudstvo prepevalo po vsem Goriškem. Pouk je večkrat prekinil s kako šalo in norčijo dobro vedoč, da se morajo mlade glavice tudi razvedriti in odpočiti. Pogosto je vzel sekiro in hajd, z njimi v občinski gozd, kjer so nasekali drva, si jih naložili na ramena in nesli vsak na svoj dom in v šolo. Za svoj god je Stanič povabil vse učence Valentine na dom in jih dobro pogostil. Že takrat je vežbal otroke tudi v telovadbi, po pravilu «zdrava duša v zdravem telesu». Po pouku je večkrat vodil otroke na travnik ob Soči. Vsak je imel dolgo palico in vaje so se pričele. Korakali so na vse strani, da je bilo veselje. Mladi vojaki so se razdelili v čete in vojna se je začela. Na gričih so bile trdnjave: Mantua, Verona itd. Stanič je stal v sredi in zapovedoval obema strankama, prijateljskim in sovražnim. En oddelek je naskakoval trdnjavo, drugi jo je branil. Na koncu bitke je Stanič navadno nekolikokrat ustrelil iz samokresa. Po končani bitki je odmeril določeno število korakov in zaklical: «Kdor bo prvi pri meni, dobi šestico. Tecite!». Skakali so tudi čez jarke in ovire; kdor je skočil najdalje, je dobil darilo. Svoje učence je vadil tudi v plavanju in izbiral rad nevarne globočine, pri tem pa jih je navezal na mehurje in vrv. Takšni so bili začetki fizkulture v naših krajih.

V tisti dobi še ni bilo slovenskih šolskih knjig, toda Stanič si je znal pomagati. Na Banjščici si je sam uredil svojo tiskarno; tudi šolsko opravo, celo šolske klopi je sam izdeloval. Tukaj in pozneje v Ročinju je mnogo knjig sam spisal, natisnil in zvezal ter razdelil med ljudi. Stanič je bil skromen slovenski pesnik, ali kakor se sam imenuje, «pevec». Zanimivo je, da je bil on tisti, ki je zložil prvi slovenski sonet, ki je bil do leta 1826. v rokopisu in je nastal čisto gotovo pred Koseskega «Potažbo». V pesmi «Na

Pjesma o Istri

Sliku mile Istre naše
Ja v srcu nosim svom...
Leži ravna i vrletna
Na tom moru Jadranskom.

Glava joj je Učka gora,
Buk valova njen je glas,
Kitne šume i pašnjaci
Oko struka zelen pas.

Sela su joj biser sitni
Na haljini zelenoj,
Gradovi joj toke sjajne
Na dolami šarenoj.

Raša, Mirna i Dragonja
Teku žilam njezinim...
Gle otroke, djecu lijepu,
Na skutima majčinim!

Istro naša, majko naša,
U srcu te nosim svom,
Najljepša si za me zemlja
Na tom moru Jadranskom.

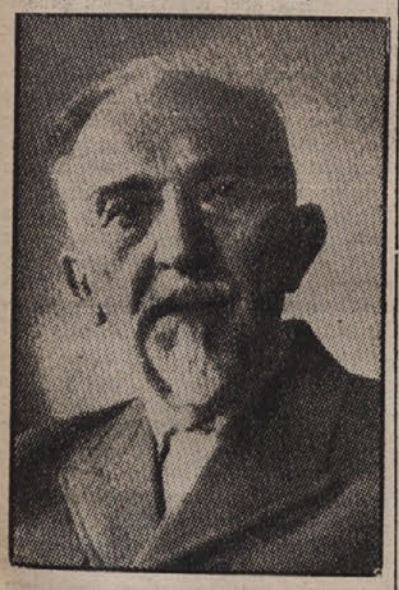

VLADIMIR NAZOR

UMRL JE VLADIMIR NAZOR

V ponedeljek 20. t. m. je umrl v visoki starosti 73 let hrvatski pesnik in predsednik Prezidija Sabora LR Hrvatske Vladimir Nazor. Odšel je od nas kaj kmalu po našem Župančiču.

Nazor se je rodil 30. maja 1876. na otoku Braču v Dalmaciji. V svojih delih nam je Nazor mnogo pripovedoval o Istri, o njeni preteklosti, kot živi v ustnem sporočilu naroda, in o hrvatskem istrskem človeku. Iz vseh njegovih del je čutiti njegova velika ljubezen do naroda in do domovine, a prav posebno še za Istro. S trdno vero in globokim zaupanjem ter poln optimizma gleda v bodočnost, ker ve, da se bo «Veli Jože» povsod zavedal. Že pred prvo svetovno vojno je močno vplival na svoj rod, da je v njegovo zavest prodrla misel o osvoboditvi in osamosvojitvi izpod jarma Nemcev in Madžarov, ki so gospodaorili na naši zemlji. In že od prvih dni fašistične okupacije v Jugoslaviji je nadaljeval s poveličevanjem svobode. Ko so se jugoslovanski narodi dvignili, da se osvobodijo, se je tudi Vladimir Nazor pridružil narodno osvobodilnemu pokretu, ker je njegovo srce zahrepenelo po Istri in ker je zaslutil, da je prišel čas njene odrešitve. Leta 1942 se mu je posrečilo kljub visoki starosti, imel je že 66 let, prebežati iz Zagreba na osvobojeno ozemlje. Tu je nadaljeval svoje književno delo, ki je bilo kot ves čas njegovega književnega udejstvovanja izraz njegove velike domovinske ljubezni in ljubezni do zatiranega ljudstva. Vedel je, da morajo zavladati tudi v Istri prirodni zakoni, po katerih naj si vlada domačin sam, ne pa priseljeni tujec.

Tudi ves čas po osvoboditvi je ostal zvest svojemu narodu in njegove zadnje pesmi nam dokazujejo, da je veroval v pravično stvar jugoslovanskega ljudstva.

Z razstave jugoslovanskih upodabljajočih umetnikov partizanov v Beogradu: Mihelič France • Kolona partizanskih borcev

goriški preporoditelj

moje šolarje in šolarce», ki je pridejana šolski knjižici, pravi:

S'očte enkrat veseliti,
morte zdaj se rad'učiti.
K dobrim nucat to mladost.

Kakor v Banjščici je bil Stanič priljubljen tudi v Ročinju. Tudi tukaj je ustanovil šolo in preskrbel potrebne knjige. Z vsakim človekom, revnim in bogatim, je bil enako prijazen. Nikoli pa ni prestopil tujega praga, razen če ga je klicala dolžnost. Sam je imel precejšnjo kmetijo in redil mnogo živine. Nikdar ni miroval, delal je dan in noč. Živel je zelo zmerno, vendar je lepo pogostil vsakega, kdor koli ga je obiskal. Ljudem je znal vcepiti veselje do petja. Njegovi župljani so mu bili tako hvaležni, da so ga redno pričakovali pred župniščem in ga s petjem spremljali do cerkve. Pesmi in napeve je zlagal sam kakor njegov kranjski rojak Blaž Potočnik.

V Ročinju, ki še danes slovi zaradi plemenitega in zgodnjega sadja, je Stanič začel s sadjerejo in jo visoko povzdignil. Napravil je drevesnico ter učil staro in mlado cepiti. Vsem je hotel pomagati. Gospodarje je učil, kako naj sejejo in sadijo, kako naj stavijo hiše in hleve, gospodinjam je razlagal, kako naj skrbijo za domačo živino, pečejo kruh, vzgajajo otroke itd. Kmalu po njegovem prihodu v Ročinj so zadele slovenske dežele hude nadloge. vojna, lakota in razne bolezni. Takrat je Stanič celo koze cepil. Najhujša lakota je bila pozimi od leta 1816 - 1817. in naslednjo pomlad. Bilo je tako splošno pomanjkanje in uboštvo, da so si ljudje kuhali travo in koprive. Mnogo jih je od gladu pomrlo. Takrat je Stanič zložil molitev, ki so jo molili v cerkvi: «Oče, sila nas mori! Otroci ino stari od lakote konec jemljejo. Vsi skorej obupani ne moremo ne delati ne moliti». Stanič je noč in dan premišljeval, kako bi preskrbel stradajočim dela in kruha. Napisal je prošnjo na avstrijskega cesarja Franca, da bi dal postaviti kanalski most na Soči, ki je ostal porušen še izza francoskih vojn. Ročinjcem bi bilo s tem mnogo pomagano. Ko je nato Stanič poleti 1817 našel prvi žitni klas, ga je prinesel v cerkev, vtaknil v monštranco ter blagoslovil zbrane vernike. Vsa cerkev je zajokala ob tem pogledu.

Valentin Stanič je že v svojih študijskih letih v Solnogradu rad hodil na planine. Bil je tudi na Velikem Kleku, kar je bilo v tisti dobi zares nekaj izrednega. Pozneje v Banjščici je prehodil vse pomembnejše vrhove v Julijskih Alpah in se je 21. septembra 1808 povzpel na vrh Triglava, ki ga je izmeril in opazoval z barometrom. V spomin na enega izmed prvih slovenskih turistov, ki so stopili našemu sivemu očaku na teme, se imenuje v Triglavskem pogorju Staničeva koča. Tudi v Ročinju je porabil vsak prosti čas za to, da je pohitel na priljubljene planine. Če ga več dni ni bilo nazaj, so se bali njegovi vrli Ročinjci, ali se mu ni mogoče pripetila kaka nesreča. Staniču so bile gore tako priljubljene, da je celo svoj god najrajši praznoval na vrhu Sv. Valentina.

Leta 1819. je prišel službovat v Gorico, kjer je odprl knjigarno in širil slovenske knjige. Čez 50 izvodov «Novic» je spravil na Goriško. V Gorici je ustanovil «Društvo proti trpinčenju živali». Znan je bil v Nemčiji in v Parizu, kjer so imeli njegovo sliko. Da bi pospešil delovanje tega društva izdal «Kratke povesti», v katerih nastopa proti trpinčenju živali. Leta 1828. je postal višji šolski nadzornik za goriške šole in skrbel za zboljšanje splošnega šolstva. Po naključju mu je prišla v roke knjiga O vzgoji gluhonemih. Ta knjiga ga je tako pretresla, da se je sramoval svoje popolne nevednosti o teh nesrečnikih. To ga je tem huje peklo, ker je imel v času svoje prejšnje službe nekega odraslega gluhonemega v župniji. V tisti dobi je poučeval tudi kanalski učitelj Anton Toman 3 gluhoneme dečke. Stanič je odredil preizkušnjo, ki je vse prav ugodno presenetila. Začel je misliti na redno šolo za gluhoneme in zbirati denarne prispevke in podpore za ustanovitev gluhonemnice. Goriška je zbrala v devetih letih v ta plemeniti namen precejšnjo vsoto 7.000 goldinarjev. Stanič sam je dal dober zgled in prispeval že prvo leto 500 goldinarjev, nato pa še vsako naslednje leto po 50 goldinarjev. In tako je bilo mogoče, da je bila 10. novembra 1840 oprta gluhonemnica v Gorici, ki je prvi tak zavod na slovenski zemlji. Solo je obiskovalo 5 internistov in 8 eksternistov. Poučevali so v slovenskem in italijanskem jeziku po narodnosti staršev. Gojenci so se izvežbali v raznih obrtih za poznejše življenje. Solali so se v zavodu po 6, pozneje celo po 8 let. Stanič je bil v stalnem stiku z zavodom tudi po ustanovitvi. Zanj je [illegible]trudno delal in vsestransko skrbel ter nabiral darove za njegovo vzdrževanje.

Večji del svojega življenja je odslej prebil med gluhonemimi, katerim je posvetil vso svojo očetovsko skrb. Med mladino se je tudi sam pomladil. Svoje neutrudno življenje je sklenil 29. aprila 1847. Na vrtu gluhonemnice, ki so jo takrat popravljali, je hotel prevaliti težko skalo in se je pri tem prevzdignil. Strašne bolečine so ga vrgle na posteljo, s katere ni več vstal. Valentin Stanič je tudi v splošnem neizmerno koristil slovenski stvari na Goriškem. Brez dvoma je bil začetnik in pospeševatelj vsega narodnega življenja in gibanja.

RUDOLF DOSTAL

NOVE KNJIGE

V zbirki Slovenskih klasikov, ki jo izdaja Državna založba Slovenije, je izšla **druga knjiga Zbranega dela Janeza Trdine.** Ta knjiga vsebuje II. del pisateljevih spominov, ki so sedaj prvič izšli v tisku. V prvi knjigi. Trdinovega zbranega dela so bili objavljeni pisateljevi spomini iz mladostnih let do vstopa na univerzo; v pravkar izišli drugi knjigi« Spominov», pa pripoveduje pisatelj o svojem življenju v času študija na univerzi in v prvih letih službovanja na gimnaziji v Varaždinu. Trdinovo priprosto, iskreno a obenem kritično pripovedovanje daje verno sliko življenja na dunajski univerzi v času absolutizma; opisovanje življenja v Varaždinu pa nam podaja podobo tedanjega malomeščanskega življa v Varaždinu. Spominom je urednik dodal dve krajši pripovedni Trdinovi deli in izčrpne opombe, ki olajšujejo razumevanje ljudi in dobe ki jo Trdina obravnava v svojem pripovedovanju. Vsekakor je knjiga važen prispevek k spoznavanju tedanjega časa, političnih gospodarskih, kulturnih ter narodnostnih razmer.

Ferdo Kozak: Profesor Klepec. (Izdal Slovenski knjizni zavod). To je komedija, ki so jo uspešno uprizarjali v Ljubljani že pred vojno, ki pa je sedaj doživela tudi knjižno izdajo. S tem je komedija postala dostopna vsem našim odrom, ki jo bodo nedvomno prad radi igrali. Igra je namreč lahko uprizorljiva, razen tega pa tudi vsebinsko ustreza najširšim slojem prebivalstva. Ni dvoma da bo doživela povsod velik uspeh.

V komediji nam je pisatelj prikazal odlomek iz življenja profesorja, ki se je umaknil v zatišje in hoče živeti sam zase, pa ga življenje s svojimi nepričakovanimi obrati, z intrigami in zapleti spet pritegne v svoj krog. Poleg same komedije, katere dejanje v začetku kaže, da se bo zapletlo v tragedijo, pa se potem srečno razplete in konča s poroko, prikaže avtor v tem svojem delu tudi tipične predstavnike predvojne slovenske meščanske družbe, z vsemi njihovimi napakami, koristolovstvi in slabostmi. Tako je to Kozakovo delo tudi satira na tako imenovano slovensko boljšo družbo in je obenem nedvomno lep prispevek k izvirni slovenski dramatiki.

Založba Mladinska knjiga je nedavno izdala v slovenskem prevodu delo znanega in priljubljenega francoskega pisatelja **Julesa Verna: Petnajstletni kapitan.** V tem delu pripoveduje pisatelj znan kot pisec fantastičnih zgodb, popotovanje skupine ljudi, ki jim načeljuje petnajstleten mornarček - kapitan, iz Nove Zelandije v osrednjo Afriko ter doživljaje te skupine v tej deželi. Knjiga je opremljena s številnimi ilustracijami iz izvirne francoske izdaje ter je nedvomno zanimivo in poučno branje za mladino patudi za odrasle, ki ljubijo romantične in napete zgodbe ter sploh lahko čtivo.

V založbi Mohorjeve tiskarne v Celju je izšla novela **Franceta Bevka: Mati.** To Bevkovo delo je izšlo že pred vojno v reviji, sedaj pa ga je avtor za knjižno izdajo nekoliko predelal in dopolnil. V noveli obravn[illegible] tragedijo proletarke Tilde, ki jo tegobe življenja zavedejo k zločinu in detomoru. Po zločinu skuša Tilda ob pravi ljubezni začeti novo življenje, toda razočaranje v ljubezni, razkritje njenega zločina ter obsodba na večletno zaporno kazen, jo popolnoma stro. Nedvomno obravnava ta tipična socialna novela eno izmed tolikih plati problematike padlih ljudi zlasti žena.

S. R.

Kulturna kronika

Jz Jugoslavije in drugod

Pred kratkim je bila v Skoplju letna skupščina makedonskega Združenja za kulturno sodelovanje s Sovjetsko zvezo. Te skupščine so se udeležili predsednik prezidija Ljudske skupščine LR Makedonije Bogoja Fotev, dr. Kiro Miljovski, rektor univerze v Skoplju, dr. Mihajlo Petruševski, dekan filozofske fakultete v Skoplju, in druge osebnosti in kulturnega in političnega življenja Makedonije. Poročila na tej skupščini so pokazala, da se tudi makedonski narod resno, stvarno in uspešno zanima za rusko kulturno življenje.

✪ V Madžarskem jeziku je izšla prva številka periodične revije «Scena», ki jo izdaja sindikalna podružnica Madžarskega ljudskega gledališča v Subotici. Ta revija bo skrbela za popularizacijo gledališke umetnosti in bo obenem pomagala gledališkim družinam z raznimi teoretičnimi članki in kritikami.

✪ Kulturno življenje v FLRJ je pri vseh narodih zelo razgibano. Tako je tudi v Prištini izšla prva številka nove albanske revije «Novo življenje», ki se bavi v prvi vrsti z albanskimi, pa tudi z drugimi književnimi in kulturnimi vprašanji, in ki je namenjena albanskemu ljudstvu v Jugoslaviji. Prva številka vsebuje med drugim članke o življenju, delu in umetnosti Otona Župančiča in eseje o velikem ruskem pesniku Puškinu.

✪ V Milanu je te dni razstava poljske grafike, ki jo je priredil slikar Jarema. Pri vseh razstavljalcih je opaziti visoka umetniška raven, v kateri se zrcali bogata tradicija in umetniška ter izdelovateljska resnost razstavljajočih umetnikov. Vsa razstava je zavita v kopreno melanholije. Katalog opozarja obiskovalce, da so nekateri rezi dela med vojno padlih umetnikov in da je 326 poljskih umetniških osebnosti izgubilo življenje v letih 1940 do 1944, ko so branili svojo domovino in kulturo svojega naroda.

✪ V Benetkah se bo sestalo v dnevih med 10. in 16. septembrom 600 pisateljev na kongres PEN-klubov. Osrednje vprašanje njihovih razprav je bil samo en pesnik.

TEHNIKA in ZNANOST

Predor pod Rokavskim prelivom

Francozi in Angleži so se letos ponovno sestali, da se pomenijo o predoru pod Rokavskim prelivom. Misel o omenjenem podmorskem predoru je sprožil prvič že leta 1902 neki francoski inženir, v letu 1881 so pričeli z delom, toda po enem letu prenehali. V gospodarskem pogledu bi bil ta predor zelo pomemben, ker bi omogočal promet med Anglijo in Francijo v mesecih, ko otežkoča plovbo po tej morski ožini huda megla. Več načrtov so predložili tudi letos razni inženirji, toda najverjetneje bodo sprejeli načrt francoskega arhitekta Andreja Basdevanta. Ta predlaga velik prehod, ki bi bil kakih deset metrov pod morskim dnom. Predor bi meril 38 km in bi segal od kraja Songatte v Franciji do Abott's Cliff blizu Dover-ja v Angliji. Predor bi imel dve nadstropji; po zgornjem dvodelnem bi vozili avtomobili, po spodnjem bi pa speljali dvotirno železnico. Med obema deloma avtoceste bi bil vmesni prostor za avtomobile, ki bi bili prisiljeni ustaviti se zaradi okvar. Zrak bi dovajali po velikanskih zračnikih in po drugih že preizkušenih napravah.

Od vseh naštetih ovir, ki so zadrževale izvedbo načrta, o katerem razpravljajo že 50 let, je ostala samo še ena: — denar. Stroški za predor bi namreč znašali 60 milijonov šterlingov, kar je približno 120 milijard italijanskih lir. Vendar bi bil ta predor za gospodarstvo Anglije in Francije tako pomemben, da bodo verjetno tudi za to zadnjo oviro našli rešitev.

Čndodelni zdravnik izdeluje nosove po naročilu

Te dni je prišel iz Berlina v Turin zdravnik prof. Boris Rode, da pokaže uspešne operacije plastične kirurgije. S posebno tehniko popravlja čudodelni zdravnik napake narave: krajša, daljša, izravnava in izpolnjuje nosove, ki so med stvaritvami matere narave najbolj problematični. Zna povečati oči, manjša usta, oblikuje ušesa, popravlja ustnice, dviga povešene organe, izravnava gube itd.

Samo slučaj je privedel mladega zdravnika, da se je lotil plastične kirurgije. Neka njegova prijateljica si je po nesreči iznakazila obraz; zatekla se je k slavnemu kirurgu Josephu, ki ji je v nekaj dneh vrnil lepoto obraza. To je Rodeja tako navdušilo, da je šel za asistenta k Josephu v Ausburg in kmalu prekosil svojega učitelja s tem, da je iznašel novo in originalno operativno tehniko, ki pa je za javnost še tajna. Stevilo njegovih klientov stalno narašča; med temi so večinoma žene iz severnih dežel.

Zdaj je v Turinu predelal že kakih deset nosov in kakor sam pravi je izdelal kaka tri dobra stoletja mladosti.

Telepatija je kot brezžični brzojav

Telepatija ali prenos misli, ki je še pred leti veljala kot sanje ali fantazija orientalskih modrecev, je prav za prav pojav, ki ga zaznavamo z nekim šestim čutom. Medtem ko se pri nas javlja telepatija slučajno, podzavestno, pa jo v Orientu, posebno v Tibetu, proučujejo kot znanost, kakor pri nas n. pr. elektriko ali brezžični brzojav. V Tibetu so samostani, kjer se posvečajo samo študiju telepatije.

Kdor se hoče naučiti zavestno oddajati in sprejemati misli, mora živeti nekaj let daleč od sveta v popolnem miru; vadijo se pa tako, da se učitelj in učenec zapreta v malo razsvetljeno sobo in oba morata svoje misli osredotočiti na isti predmet. Ob koncu vaje učenec pove učitelju vse faze svojega razmišljanja, različne ideje, občutke, zaznave itd. Nato učitelj in učenec misli primerjata, ugotavljata skupnosti in razlike. V naslednjih vajah pa učenec nič ne izve, kaj bo mislil učitelj in na vse načine se trudi, da bi preprečil, da bi se mu v možganih porodila kaka misel. Skuša namreč ohraniti praznoto in čaka na sprejem misli, čustev, zaznav, ki nimajo nič skupnega z njegovimi mislimi in skrbmi. In zopet po vaji mora učenec povedati učitelju vsa svoja razmišljanja, da potem ugotavljata, v koliki meri sta prenesla misli.

V naslednjih vajah pa začne učitelj dajati učencu navodila na daljavo. Če je učenec jasno dojel učiteljeve misli, pokaže to z odgovorom ali dejanjem. Ko so učenci že bolj izurjeni, se med njimi in učitelji razdalja vedno bolj veča: prej oba v eni sobi, nato v sosednjih sobah, v sosednjih samostanih in končno prenašajo misli na kilometrske razdalje. Misel torej res obstaja, je dejstvo, je neka stvar, kakor elektrika, luč, zvok itd. in misli se prenašajo kakor svetloba in zvok. In da ne zmorejo prenašati misli samo Tibetanci, o tem se lahko vsakdo prepriča. Zapri se v mračno sobo s svojim prijateljem, držita se najprej za roko, pozneje kontakt tudi ni več potreben, in misli odločno samo na eno stvar: recimo, da bi prijatelj pokleknil ali da bi dvignil roko itd. Če je prijatelj čustven in zmožen, da prežene svoje misli, bo čutil neko silo, ki ga bo gnala, da bo napravil to, kar ti misliš. Skrij kak predmet, prijatelj naj te drži za roko, ti pa močno misli na to, kam si predmet skril; kaj se bo zgodilo? Prijatelj bo začutil, kje je predmet.

Lahko napravimo tudi tale poskus: več oseb naj se drži za roke in naj skuša neko misel sporočiti od leve na desno ali obratno in vsakemu, ki bo sprejel misel, se bo zdelo, da mu je roke in noge prešinil električni tok. Misel je torej neka stvar, je sila, ki jo občutimo. In kakor je oko organ vida, ima človek tudi sedež ali organ, prav za prav neko žlezo za telepatične oddaje in sprejeme.

Film

Dva filmska svetova

Nadaljevanje iz prejšnje številke

Pomudimo se pri filmu Charlia Chaplina «Gospod Verdoux». V kaj se je moral zateči, po kakšnem absurdu je moral poseči veliki človek Chaplin, da je lahko povedal Ameriki le eno pacifistično misel. Naslikal je morilca žena, katerega so v dobi krize vrgli iz službe in je nato moral z umori in ropi bogatih žena preživljati sebe, svojo hromo ženo in svojega sina.

Zgodba se dogaja v Franciji. Končno dobi morilca policija v roke in preden ga obesijo, pove gospod Verdoux izpraševalcu svojo (Chaplinovo) misel: Če organizirani masovni umori, ki jih uganjajo fašistične imperialistične vojske nad človeštvom, niso zločin, potem so moji umori nedolžna stvar.

Filmska KRONIKA

Republiški senator Harry P. Cain je zahteval, da izženejo Chaplina po zakonu, ki zadeva tujce, ki delujejo proti državi.

V Nemčiji so odločili, da bodo odstranili s programa vse filme, ki so bili izdelani do leta 1945. Doslej so bili prepovedani le filmi z nacistično tendenco.

Toda zaradi filma je Chaplin deležen velikega preganjanja. Sam se izjavlja o Hollywoodu takole: «Jaz, Charlie Chaplin, javno izjavljam, da je Hollywood v agoniji. Hollywood nima več zveze s filmom, če smatramo film za umetnost. Delo v Hollywoodu obsega le snemanje kilometrov in kilometrov filmskega traku». (Action 12. dec. 1947).

Že Maksim Gorki, ki je kot prvi med ruskimi pisatelji zaslutil veliko vlogo, ki jo bo imel film, je dejal leta 1896: «Preden bo film služil znanosti in prispeval k izpopolnjevanju človeštva, bo služil sejmarjem v Nižjem Novgorodu in bo pomagal popularizirati razvrat.» Tako je veliki Gorki ob zibelki filma že zaslutil njegovo usodo v kapitalističnem svetu. Ta karakteristika je bistvena za film dveh svetov. Vse ostalo, kar je moči reči, so bolj ali manj pomembni detajli, ki jih nujno povzročajo družbena protislovja kapitalizma na eni strani in socialistična družbena ureditev na drugi strani.

V psihološki skici «Morilci», napisani pred veliko revolucijo, je Gorki dejal, da... «prikazujoč na filmskem platnu slike zločinov, film podžiga pri nekaterih ljudeh živalske emocije, pri drugih kvari dostojnost in nazadnje povzroča, da pri tretjih otopeva čut odgovornosti do dejanj kriminalitete.»

Ta ocena o buržoaznem filmu se sklada s stališčem V. I. Lenina, ki je smatral, da «film, dokler je v rokah nizkih špekulantov, več škoduje kot pa koristi, ker kvari množice z odvratnimi snovmi. Toda... ko bo film last množic in kadar bo v rokah prvih borcev socialistične kulture, bo postal eno najmočnejših sredstev ljudske prosvete». (V. Višnevski). «Razvoj filma v novo umetnost našega časa je v marsičem zasluga mojstrov sovjetske kinematografije, saj so zlasti sovjetski filmski delavci vedno ostali zvesti naprednim načelom v filmski umetnosti. Silna ameriška kinematografija pa je v bistvu ostala tam, kjer je bila pred petdesetimi leti. To nam najbolje dokazujejo tako nepristranske priče, kot so ameriški filmi sami.» (M. E. Ciaureli).

Prizor iz znamenitega češkega filma Sirena

Pretresljiv in drastičen dokaz za besede Gorkega o kriminaliteti je primer, ki se je zgodil nedavno s filmom «Železna zavesa». Takole pravi med drugim Ilija Ehrenburg: «Scenarij posnetega filma „Železna zavesa" vsebuje prizor, ki mora izzvati ogorčenje vsakega človeka, brez ozira na to, kakšno stališče zavzema. Eden notornih pijancev, po imenu Kulin, pravi «Branili smo Stalingrad. Sneg je bil oblit s krvjo. Vprašal sem, kdo se hoče udeležiti izvedbe nevarne naloge. Noben prostovoljec se ni javil. Zato sem ubil 51 dobrih Rusov. Dvainpetdeseti se je prijavil prostovoljno. Nič več nisem imel neprijetnosti: prostovoljcev je bilo več kot je bilo potrebno. Ha, ha...»

Nekoč so razbojniki ob priliki ropanja cerkva puščali za seboj vidne sledove v obliki blata. Strah jih je bilo njihovega početja, pa so hoteli tako dokazati, da se ne boje posledic: da zanje ni svetih stvari. Mogoče so ljudje, ki so snemali film «Železna zavesa», čutili podobno. Ne vem. Me tudi ne zanima duševnost teh stvorov. Rekel bom le eno: Kako morejo filmski producenti ZDA pomisliti, da bo svet trpel takšno roganje nad grobovi Stalingrada?!

Da, ves svet ve, da je Evropa osvobojena fašističnega jarma, da so iz nemških taborišč smrti spuščeni sužnji, da v Parizu ni več komandatur, da ne padajo več bombe na London, da so ameriške matere zopet zagledale svoje sinove, ki so se vrnili s svojega svečanega pohoda po Evropi; da se je vse to zgodilo predvsem zato, ker so se v najstrastnejši dobi: jeseni leta 1942., sovjetski ljudje borili na ozkem pasu zemlje do poslednjega diha; umirali so junaki in niso se umaknili. Grobovom teh junakov se rogajo ničeti iz Fox film Corporational.

Ne vem, kaj je ta čas delal sumljivi individuum, ki se piše Milton Crims. Ne vem, ali so v vojni sodelovali igralci, ki igrajo v «Železni zavesi», toda poznam pomen Stalingrada !Do zemlje bi se morali pokloniti pred našimi materami, pred našimi vdovami in z velikim spoštovanjem imenovati to veliko ime. Toda njim je tuj ne le pojem vesti ,temveč tuja jim je najnavadnejša dostojnost. Hvalijo se s svojimi frigidairi in likerji. Vzklikajo: «Vsega imamo v Ameriki!» Ne! Ne, nimate vsega, kajti manjka vam vesti!» To je ena od zelo značilnih epizod, ki meče luč na oba filmska svetova. Ta film ostro diha strupeno idejo sovraštva do žarišča napredka, — Sovjetske zveze.

F. Kosmač

ŠAH

Razni sistemi šahovskega tekmovanja

Šah sam po sebi predstavlja borbo dveh nasprotnih taborov — igralca z belimi in igralca s črnimi figurami. Naravno torej, da se je kot prva oblika tekmovanja pojavil dvoboj med dvema igralcema. Zgodovina šaha je prve oblike tekmovanja zabeležila že pred 500 leti. V teh prvih začetkih modernega šaha Stama, Greko, Ri, Lopez, Filidor in drugi niso igrali turnirjev, ker jih ni bilo, pač pa so v dvobojih prevladovali svoje nasprotnike. Na ta način so merili moči posameznih igralcev.

Ti prvi dvoboji so se v mnogočem razlikovali od današnjih, ker takrat še ni bil omejen čas za razmišljanje. Dvoboj je ostal glavna oblika šahovskega tekmovanja vse do polovice prejšnjega stoletja. Tako Staunton in Lavurdone kot Andersen in Morfi so postali prvaki po takem dvobojevanju. Toda že v času Andersena so začeli vse bolj pogosto vpeljavati tudi druge oblike tekmovanja, ker je šah zavzemal vse večje razmere. Za večje tekmovanje so bili dvoboji neprimerni. To pa seveda ne pomeni, da je bil dvoboj kot sistem tekmovanja popolnoma zavržen. Tudi poznejši svetovni prvaki so ravno preko dvobojev postajali prvaki. Tako Steindlitz, Lasker, Capablanca, Aljehin, Euve in Botvinik čeprav turnir-dvoboj strogo vzeto ni isto kot dvoboj, temveč je nekak večkrožni turnir.

V iskanju novih oblik tekmovanja je izpadajoči pokalni sistem predstavljal velik korak naprej. Ta sistem je primeren predvsem za večje število igralcev in za hitrejši razvoj tekmovanja. Pari se izbirajo s kocko. Igralec izpade iz nadaljnjega tekmovanja ko preseže v naprej določeno mejo porazov. Pri tem so včasih za poraze računali samo čiste poraze, včasih pa tudi neodločene igre. Na tak način se število tekmovalcev stalno zmanjšuje vse dokler ne ostane samo zmagovalec. Pomanjkljivost tega sistema je v tem, da se večkrat dogaja, da močnejši igralci izpadejo pred slabšimi, kar ne daje realnega vrstnega reda.

Švicarski sistem, ki ga v Jugoslaviji predvsem uveljavlja mojster Popovič, teži za tem, da bi to pomanjkljivost odpravil. Osnova tega sistema je naslednja: prvo kolo se igra tako kot v običajnem pokalnem turnirju. Po prvem kolu pa se osnujejo tri skupine, skupina zmagovalcev, skupina poraženih in skupina onih, ki so igrali neodločeno. V drugem kolu igrajo samo igralci iz iste skupine. Po drugem kolu se osnujejo nove skupine onih, ki imajo po dve točki, po eno in pol točke, pol točke in brez točke. V tretjem kolu dobivajo igralci nasprotnike iz iste skupine itd.

Tretja najpopularnejša oblika je turnirski sistem. Današnja njegova oblika s praktičnimi vneski Bergerove razdelitve je poznana najširšim krogom šahistov.

Ena najzanimivejših oblik turnirskega sistema izhaja iz onega časa, ko so se mojstri bali, da preti šahu nevarnost stalnega remija. Da bi one tako imenovane miroljubneže prisilili k borbi, so organizatorji turnirjev uvedli novost. Če sta dva igralca med seboj remizirala, sta dobila vsak po četrt točke in sta morala igrati še eno partijo. Zmagovalec v drugi partiji je dobil pol točke, če pa sta ponovno remizirala pa spet vsak po četrt točke.

Zelo koristna oblika šahovske prakse so tudi temski turnirji. Udeleženci teh turnirjev morajo igrati v naprej določene otvoritve. Druga zvrst so gambitni turnirji, na katerih morajo igralci vsako partijo obvezno otvarjati s katerim koli gambitom.

Moštvena tekmovanja so novejšega datuma. Tudi ta se lahko igrajo v obliki dvoboja, turnirja ali pokalnega sistema. Posebna oblika moštvenega tekmovanja je ona, ki jo danes najraje uporabljajo sovjetski šahisti. Da se dobi čim bolj realno razmerje moči dveh moštev, igra vsak igralec posameznega moštva z vsakim igralcem drugega moštva po eno ali dve partiji.

Ta pregled ne zajema vseh oblik šahovskega tekmovanja. Mnogo jih je še, vse ostale so več ali manj kombinacije naštetih.

PARTIJA pred 100 leti

Pred sto leti je bila tiskana čudovita šahovska knjiga nekdanjega neuradnega prvaka sveta v šahu Stauntona, ki predstavlja zbirko njegovih najboljših partij. Ta izredna šahovska knjiga je doživela nešteto izdaj.

Ob stoletnici prve izdaje te knjige prinašamo njegovo malo poznano toda sijajno partijo igrano v stilu, ki mu je omogočil, da je v svoji dobi dominiral v šahovskem svetu. Partija je bila igrana leta 1948. proti tedaj «slavnemu amaterju» Voranu iz Meksike. Staunton je nasprotniku v naprej odstopil konja.

Beli: Staunton Crni: Voran

1. b3, e5; 2. Lb2, Sc6; 3. e3, Lc5; 4. Se2, d6; 5. Sg3, Le6; 6. a3, Sge7; 7. Le2, 0-0; 8. 0-0, f5; 9. d4, Lb6; 10. e4, ed; 11. ed, Ld7; 12. b4, a5; 13. b5, Sb8; 14. Tc1, c6; 15. c5, dc; 16. dc, Lc7; 17. Dd4, Tf6; 18. Lc4 šah, Sd5; 19. Tc3, Lxg3; 20. Tg3, Kh8; 21. Dh4, Le6; 22. Te1, Lf7; 23. Lxd5, Cd; 24. Lxf6, gf; 25. Dh6 in črni preda.

Vaje z obroči - us pela točka nastopa

Veliki fizkulturni dan v Kopru

Veliki fizkulturni dan v Kopru je bil izpolnjen s telovadnim nastopom, lahkoatletskimi, kolesarskimi tekmami in tekmami košarkarjev ter s parado nastopajočih.

LAHKA ATLETIKA

V lahki atletiki so nastopili tekmovalci iz Trsta in Istre.

V hoji na 5000 metrov je že v začetku prevzel vodstvo Govorcin, kateremu so v kratki razdalji sledili Corsi, Vidali in Sabadin. V predzadnjem krogu se odcepi za Govorcinom še Corsi, ki pride kot drugi v cilj.

Končni izid.: 1. Govorcin (Trst) 24'28" in 9-10 sek.; 2. Corsi Ezio (Trst); 3. Vidali (Istra); 4. Corsi Edy; (Izven konkurence); 5. Sabadin (Istra).

V teku na 3000 metrov sta prešla v vodstvo Abram in Bembi. Drugi je v naslednjih kolih popustil, čeprav je bil nekaj časa celo v vodstvu in dosegel komaj tretje mesto za Abramom in Zomaro.

1. Abram (Trst) 11'4"; 2. Zomaro (Istra); 3. Bembi (Trst).

Borba na 400 metrov je bila napeta. Pagliaro, ki je tekal na drugi progi, je pretekel Sedmaka, toda ta je ponovno prešel v vodstvo, dokler ga ni dosegel Bloker in prvi pretrgal vrvico. Njemu je sledil še Dolce, Sedmak in Pagliaro pa sta ostala na tretjem oz. četrtem mestu.

1. Blokar (Trst) 54'6-10 sek.; 2. Dolce (Istra); 3. Sedmak (Trst); 4. Pagliaro (Istra).

V teku na 800 metrov je vodil Bembi, toda utrujen od teka na 3000 m je moral prepustiti 1. mesto Pierobonu (Istra) 2'15"5-10 sek; 2. Bembi (Trst); 3. Ruzzier (Istra); 4. Sedmak (Trst).

V teku na 100 metrov je bil prvi Trani (Istra) v času 11'8-10 sek; slede Ravalico (Istra); Sedmak in Kaučič (oba Trst).

V ostalih disciplinah so dosegli naslednje rezultate:

Met uteži: Vallon (Trst) 10,28 m; 2 Trani (Istra); 3. Corsi (Istra).

Skok v daljino: 1. Venturini (Istra) 5,51 m. 2. Trani (Istra); 3. Blokar (Trst); 4. Maneghetti (Trst).

Skok v višino: 1. Venturini (Istra) 1.60; 2. Peselli (Trst); 3. Kobal (Istra); 4. Meneghelli (Trst).

Disk: 1. Cenda (Istra) 27,71; 2. Venier (Istra); 3. Vallon; 4. Bojan (Oba Trst).

Kopje: 1. Sartori (Trst) 32,05 m; 2. Pitacco (Istra); 3. Cenda; 4. Sulian (Trst).

Štafeta 4x100: 1. Istra (Pierobon, Pagliaro, Ruzzier, Venturini) 4'8" 2-10. 2. Trst (Blokar, Kaučič, Meneghetti, Bembi) 4'14"4-10.

Tek na 100 metrov ženske: 1. Sulčič Mariucci. (Trst) 14,2-10; 2. Gerri S. (Trst); 3. Coleva (Istra).

V dvoboju med Istro in Trstom so tako zmagali Istrani.

* * *

Kolesarske tekme za pokal «Nostra lotta» se je udeležilo 25 kolesarjev, ki so prevozili progo 90 km. Vodila sta Fontanot in Sellier. Prvi je moral končno prepustiti prvo mesto Sellieriju predvsem zaradi večkratnih okvar kolesa. Trstje in četrto mesto sta zasedla Štibelj in Rinaldi.

Odred-Aurora 1-1

V nedeljo je bila odigrana v Kopru nogometna tekma med Odredom in Auroro, ki se je končala neodločeno 1-1. Rezultat, ki ga je dosegla Aurora proti Odredu, ki je eno najboljših moštev druge jugoslovanske lige, je nad vse časten, je pa tudi verna slika resnične enakovredne moči obeh moštev.

Odred: Linter, Medved, Zigaj, Pislan, Lesjak, Pelicon, Krovja, Elsner, Georghizewski, Hrzan, Hasler.

Aurora: Dobrigna, Vattovani, Perini, Apollonio, Sher, Cerini, Grio, Favento, Schiavon, Valenti, Zetto.

Košarkarji US Magdalene v Mariboru

Moška in ženska ekipa košarkarjev je gostovala v Mariboru, kjer je odigrala tekmo s F. D. Poletom. Preko 1000 ljudi je pozdravilo tekmovalce iz Trsta in tudi med tekmo so ploskali uspešnim akcijam tržaških tekmovalcev.

Posebno ženske S. D. Magdalene so bile dobre in so odločile tekmo v svojo korist z rezultatom 21-15, medtem ko je v tekmi moških zmagal Maribor s 37-18.

Kolesarske tekme za pokal "Trieste - sport,,

V nedeljo bo velika kolesarska tekma po celem Tržaškem ozemlju, ki jo je razpisal «Trieste Sport». Proga bo vodila od Cedada do Devina, dalje se bo dvignila do Nabrežine preko Proseka in Opčin bo vodila dalje do Boljunca, ter preko cone B do Novega grada in nazaj v Trst. Proga bo dolga 191 km.

Poleg domačih kolesarjev so se že prijavili Arduino Clemente, Carena Giovanni, Carena Natale in Ferraro Natale, vsi iz Torina.

Poleg pokala «Trieste Sport» bodo tekmovalci nagrajeni z nagradami, ki so jih za te tekme razpisale razne organizacije.

Tekme bo prenašal radio Koper, filmal pa «Globus film».

Teniški turnir v Wimbledonu

20. junija se je pričel v Wimbledonu vsakoletni tradicionalni teniški turnir za prvenstvo Anglije. Na njem sodelujejo najboljši teniški igralci sveta ter velja kot neuradno tekmovanje za svetovno prvenstvo. Rezultati na tem turnirju so merilo za sestavo lestvice desetorice najboljših svetovnih teniških igralcev. Letos je turnir že 63ič.

Od desetih najboljših lanskoletnih igralcev nastopa letos 7 in to Richar Gonzales, Ted Schroeder, Frank Parker, Robert Falkenburg, lanski prvak, Earl Cochell, Gardner Mulloy in Budge Patty.

V prvem kolu je igral jugoslovanski prvak Mitič z zmagovalcem lanskih wimbledonskih tekem Falkenburgom in izgubil v štirih setih 6-2, 2-6, 8-6, 6-4. Punčec je premagal Kitajca Choya s 6-4, 6-2, 6-0, Palada pa Angleza Sunarta s 4-6, 10-8, 1-6, 6-0, 6-3.

Od italijanskih igralcev so igrali Ducelli, Del Bello, in Canapele ter se z zmagami uvrstili v drugo kolo.

V igri v dvoje sta jugoslovanska igralca Mitič-Palada premagala angleški par Moos-Oakley v treh setih 6:2, 6:2, 6:1.

Tour de France

30. junija prične tekma Tour de France v Parizu in se bo 24. julija zaključila zopet v glavnem mestu Francije. Kolesarji bodo prevozili 4808 km v 21 dneh, štiri dni bodo počivali med tekmo. Proga se bo dotaknila najprej Belgije, nato Španije, Italije in končno še Svice in se tako razširila na tuje ozemlje, kakor se je Giro d'Italia raztegnil na Tržaško ozemlje.

Na svoji poti bodo dosegli kolesarji na prelazu Sv. Bernarda nad morsko višino 2473 m.

Prva nagrada znaša 1 milijon frankov, druga 600 tisoč. Zmagovalci posameznih etap pa bodo nagrajeni s 30.000 franki.

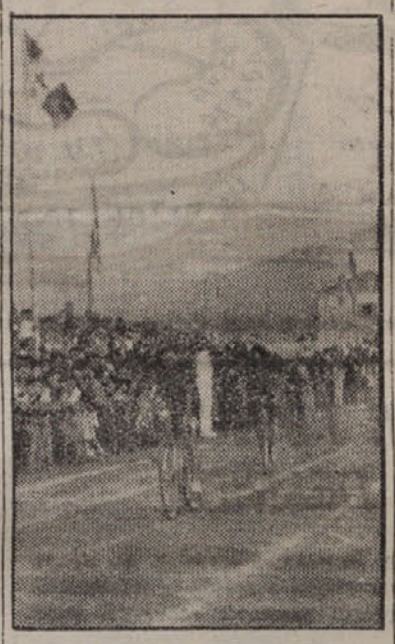

Sellier vozi v cilj

Dve mednarodni nogometni tekmi

Jugoslavija-Norveška 3-1

Jugoslavija je ponovno dokazala višino svojega športa z zmago nogometne reprezentance nad Norveško v Oslu. Pred 35 tisoči gledalci so že v prvem polčasu obvladali igrišče Jugoslovani, čeprav niso mogli izkoristiti svojih prednosti in se je prvi polčas zaključil z 0-0.

V drugem polčasu so Norvežani zabili prvi gol, nato pa so trije padli za Jugoslavijo. Najlepša akcija dneva je bil gol, ki ga je v norveška vrata poslal Čajkovski iz razdalje 40 metrov v 43 minuti drugega polčasa.

Jugoslovansko moštvo je nastopilo v sledeči postavi: Soštarič, Colič, Horvat, Cajkovski, Jovanovič, Mihajlovič, Mitič, Valok, Bobek, Vukas.

Španija-Francija 5-1

Francosko nogometno moštvo je v zadnjih dveh mesecih igralo že peto tekmo s špansko reprezentanco in tekmo izgubilo z veliko razliko 3-0. To je že četrti poraz francoskih nogometašev, ki so le eno tekmo izmed petih odločili v svojo korist. Tekmi je prisostvovalo ogromno število gledalcev, med katerimi je bilo najmanj 15.000 Špancev.

Evropsko prvenstvo v boksu

V Oslu je končano boksarsko prvenstvo Evrope.

V mušji kategoriji je zasedel prvo mesto Janusz Kastercz, Poljska;

Bantam kategorija: 1. Batista Sudas, Italija;

Peresnolahka kategorija: 1. Jacques Bataille; Francija;

Lahka kategorija: 1. Mihael Mac Gulag, Irska; 3. Jugoslovan Pavle Sovljanski;

Welter kategorija: Julius Torma, ČSR;

Srednja kategorija: 1. Laszlo Pap, Madžarska;

Poltežka kategorija: 1. Giovanni Di Segni, Italija;

Težka kategorija: 1. Laszlo Beni, Madžarska.

Nov uspeh Zatopka

Na stadionu «Rasunda» v Stokholmu so bile v sredo velike mednarodne lahkoatletske tekme, na katerih je nastopil tudi novi svetovni prvak na 10.000 metrov, Čeh Zatopek. V teku na 5000 metrov je zmagal s časom 14:14,4 pred Fincem Makela.

* * *

Na mednarodni plavalni tekmi Francija - Španija je dosegel Francoz Jeni na 100 metrov prosto 57"2.

ZA BISTRE GLAVE

KRIŽANKA

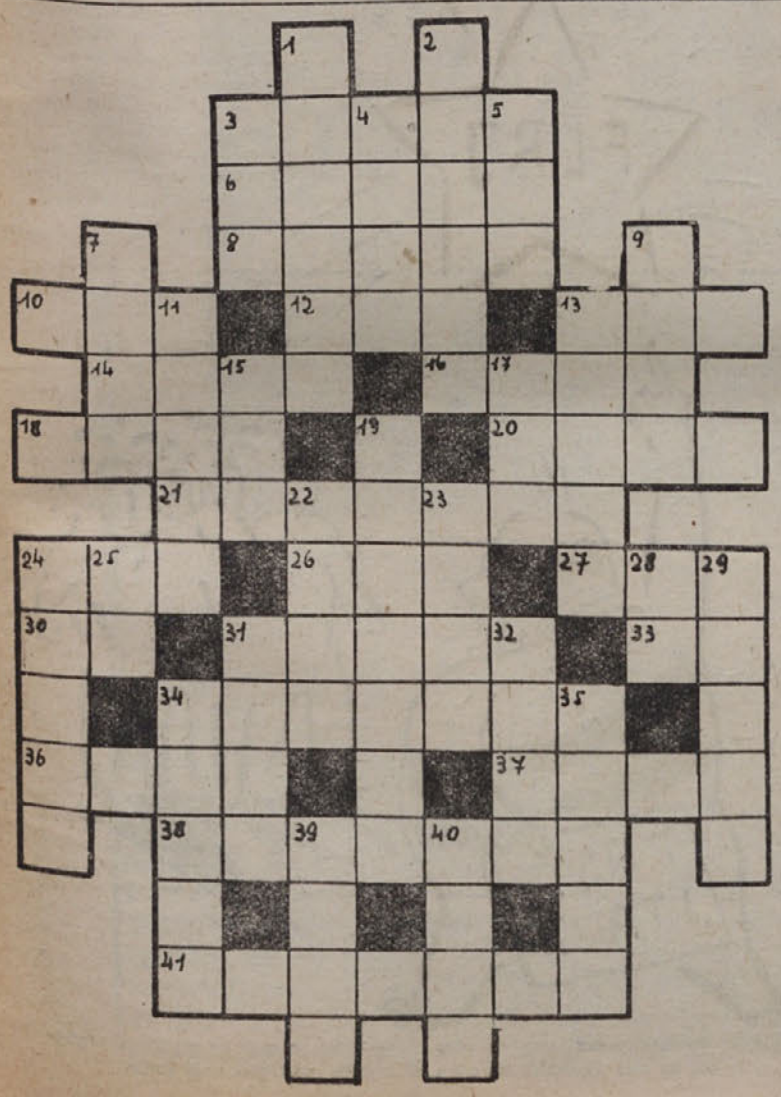

VODORAVNO: 3. gibanje zraka; 6. kontinent; 8. mesto na Hrvatskem; 10. vrsta; 12. prislov; 13. poslanec; 14. posušena trava; 16. žival; 18. naselje; 20. moško ime; 21. žalostinke; 24. kos sukanca; 26. iglasto drevo; 27. obšiv; 30. osebni zaimek; 31. reditelj; 33. oblika pomožnega glagola; 34. tajim; 36. plin; 37. moč; 38. močiš, zalivaš; 41. zahtevati.

NAVPIČNO: 1. tkivo; 2. tolsto; 3. naselje; 4. iglasta drevesa; 5. vodna žival; 7 atmosferska usedlina; 9. nasprotje od črna; 11. števnik; 13. stran neba; 15. reka v Afriki; 17. sijaj; 19. udobno napraviti; 22 drevo; 23. država na Arabskem polotoku; 24. danes zvečer; 25. veznik; 28. predlog; 29. premožen; 31. zgodaj; 32. pleme, pasma; 34. prislov; 35. ju preganja mačka; 39. staro glasbilo; 40 zaimek.

DVE UGANKI

Črke besed je treba zamenjati tako, da zopet nastanejo smiselne besede; njihove začetne črke pa morajo tvoriti verz iz Prešernovih poezij.

1. D E V A
2. K O S T I
3. N I
4. S T O P A T I
5. D E R O
6. M A J A
7. L E T O
8. A V E
9. M I R A
10. L E P A
11. T O K
12. D O
13. O S E M
14. L A Ž
15. S I V E T I
16. K R A S I
17. D R Ž I
18. L O G
19. L A V A
20. S Č E T

* * *

1 2 3 2 — ki 4 j — 5 6 1 2 j 6 7 — 1 j — 8 6 — , 9 2 — 8 10 2 = v — k 7 6 1 j 2 — v 2 1 2 7 o,

n 6 3 — in — 5 6 — n 6 3 j — 11 o k 6 j — v n 12 k o 3 — ob 2 4 6 — 1 6 11 12.

Nadomesti vsako številko z eno črko in dobiš dva Prešernova verza. Enaki številki odgovarja enaka črka; črtice ločijo besede.

Rešitve iz št. 169

ZLOGOVNICA

Vodoravno: 1. Po—lo—na, za—me—ra, 2. ko—bi—la—, 3. ko—va—če, Ko—cel, 4. ko—si—lo, bo—ta—nik, 5. li—ter, ba—ja—nje, 6. go—la—zen, 7. to—ri—da, pi—ka, 8. Do—ri—ca, ka—sar—na, 9. Ni—no, Sla—ti—na, 10. ka—bi—na 11. Ti—ho—mil, —Ra—do—van.

Navpično: A. po—za; ko—li—ba, Do—ni—zet—ti, B. ko—si—ter, —To—ri—no, C. na—ko—va—lo, Go—ri—ca, Ka—mil, Č. Bi—če, ba—la—da, sla—bi, D. Za—la, bo—ja—zen, Ka—ti—na—ra, E. ko—ta—nje—, pi—sar—na, F. ra—no—cel—nik, na—ka—na, I—van.

ČRKOVNICA

1. MEGLA
2. VASUJ (vasovati)
3. ROZALIJA
4. JUDEŽ
5. PLISKOVICA
6. SOFRONIJ
7. MENTOR

Glasuj za Ljudsko fronto!

Kupon št. 114

za nagradno tekmovanje Ljudskega tednika

LJUDSKI TEDNIK

Odgovorni urednik

KAVS FRANC

Tiska z dovoljenjem AIS-a Tržaški tiskarski zavod v Trstu, ulica Montecchi 6

Rokopisi se ne vračajo

VOLIVNI STROJ

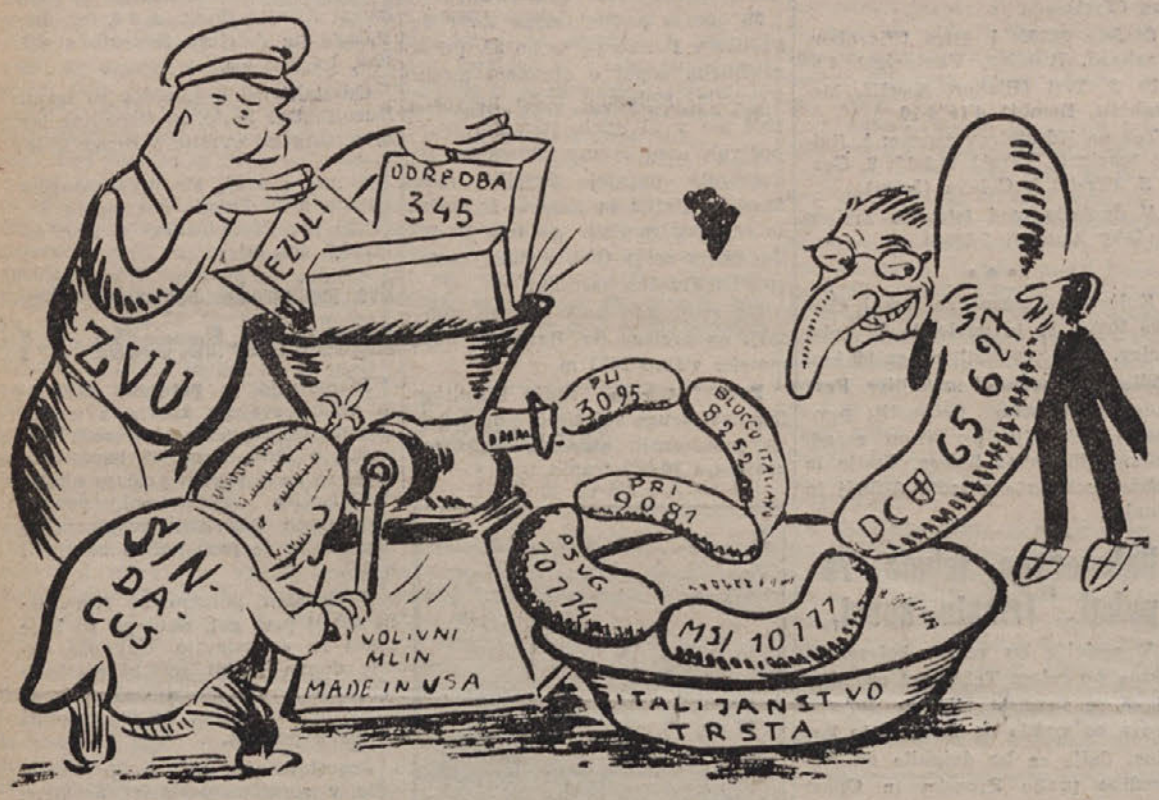

Prijatelj, tale stroj ni dosti manj vreden kot tisoč tankov...

IN VINO VERITAS

Pasquale Capotorto se ga je oni dan prav pošteno napil in «v pozni temni noči», tam okrog ene in pol po polnoči krevsal domov. Na oglu borznega trga in ulice Roma je srečal ameriškega pomorščaka, ki je bil posvetil prijetne večerne ure ravno istemu važnemu opravilu kakor on in s tem dokazal svojo popolno solidarnost z našim dičnim Pasqualom.

Ta solidarnost je močno ugajala Pasqualu in ves ginjen je padel svojemu ameriškemu vinskemu bratcu okrog vratù. Ginjenost je nalezljiva, posebno če človeka navdajajo vinski duhovi; vsled tega se je polastila tudi Američana. Ta je takoj sklenil, da izkaže Pasqualu svojo hvaležnost za prijazni pozdrav in objem, obenem pa tudi za tržaško gostoljubnost ter za sladko kapljico, ki se toči naravnost zastonj, kadar ima človek dolarje v žepu.

Tuhtal je in tuhtal naš Amečan in končno prišel do zaključka, da bo najbolje, če nekoliko poskrbi za širjenje amerikanske kulture: Dal bo Pasqualu kratko lekcijo v najvišji ameriški umetnosti — v boksanju, in sicer popolnoma zastonj. Sklenjeno, storjeno. Začela se je vesela boksarska bitka.

Američan se je izkazal res kot pravi mojster in upoštevanja vreden apostol prekooceanske kulture; kajti česnil je Pasquala tako krepko po gornji ustnici, da mu jo je razklal.

Policaji, ki imajo pač to smolo, da nikoli ne pogruntajo kaj pametnega, so prekinili ta koristni pouk in odpeljali Pasquala v bolnico. To bi bila običajna kronika z velikega boksarskega ringa, v katerega se Trst spremeni vsako noč tja okrog polnoči, ko se lokali zaprò in se vsujejo na ulice razni dolarski boksarski profesorji.

Zdaj pride nadaljevanje dogodka, ki navidezno kaže, da smo popolnoma zgrešili naslov tega poročila, češ da je v vinu resnica. Ko so v bolnici vprašali Pasquala, kdo mu je dal tako temeljito lekcijo v boksu, je ta odgovoril: «Slavocomunisti». To je bila očitna laž, kar so tudi potrdili prisotni policaji. Toda ta laž je bila, kakor rečeno, le navidezna. V Pasqualovem odgovoru je tičala globoka resnica. Ta resnica namreč, da so v Trstu vir vsega zlega edino-le «slavocomunisti». Tako trdno je ukoreninjena ta resnica, da vedno in vedno sili na dan, pa naj je človek pijan od vina ali pa od — šovinizma. In zato ni prav nič čudno, da v italijanskem časopisju vedno in vedno znova srečujemo besedo «slavocomunisti», ko se kaj pripeti, kar ni v skladu z zagrizeno politiko o «madrepatriji».

Še ena o Rikotu

Riko Malalan se je pošteno potrudil v predvolivni borbi in Riko je bil izvoljen. Zdaj je zastopnik (sam ne ve, koga) v mestnem svetu. Oni dan je pripovedoval nekemu prijatelju:

«Dragi moj, res sem trudan. Ne moreš si misliti, kako sem garal v tem zadnjem mesecu. Zdaj shod, zdaj zborovanje na prostem, seje, sestanki, zdaj potovanje v natrpanem tramvaju, potem peš-hoja, obiski pri vseh sekcijah, pri vseh odborih, agitacija po hišah in pri posameznikih, povsod sem moral govoriti v dvoranah, na dvoriščih, v radiu, na pojedinah... Rečem ti: Neznosno!»

Prijatelj: «Res si revež. Obžalujem te».

Riko: «Na srečo je zdaj konec».

Prijatelj: «Kako to »

Riko: «Izvoljen sem za poslanca, začelo se bo delo v mestnem svetu in tedaj — se bom odpočil!»

NAJ NE VE LEVICA KAJ DELA DESNICA

Medtem ko našim kmetom še vedno niso izplačali odškodnine za njihov teren, preko katerega je vojaška uprava speljala cesto, pa so tržaški škofiji za majhen in malo vreden teren izplačali naravnost velikansko vsoto

ZVU: Bogu kar je božjega in kmetu, kar je kmetovega!

PEPA PIŠE JUCI

Draga Juca!
Dosti naših državljanov
glas Vidaliju je dalo,
pametnih nasvetov zvezde
malo se nas je držalo.
Si Vidali roke mane
in zločinsko se nam smeje,
češ, saj slabša je ta zvezda
še od advokatske veje.
Ko čez čas bo naša zvezda
spet prišla do vse veljave,
mnogo bo Slovencev jeznih,
da so jim zmešali glave.
Marsikak Slovenec moral
bo čez čas ugotoviti,
da Vidalijeva grupa
hoče k Rimu Trst dobiti.
Danes že v zapadnem svetu
ti takole govorijo:
Na ozemlju mesta Trsta
sploh Slovenci ne živijo.
Tu in tam še kak ubožec
med Slovence se prišteva,
a devetdeset odstotkov
za Italijo se ogreva.
Če za našo rdečo zvezdo,
bi Slovenci glasovali,
takih smešnih besedičenj
nikdar ne bi dočakali.
Teh volitev bil vesel bi
še celo pokojni duče,
rekel bi: Usoda Trsta
se nazaj v fašizem suče.
Najbolj je vesel volitev
general iz Miramara,
ki Slovencev, kakor vemo
že od rojstva nič ne mara.
Ta že v kratkem bo napisal
zopet novo poročilo,
in z volitvami dokazal,
kaj je vse za njih volilo.
Ko so naši partizani
se pred leti v gozd podali,
neštevilno težkih dnevov
so do zmage skozi dali.
Ali rdeča zvezda vedno
jim je pravo pot kazala,
ter po težki hudi borbi
jih do zmage pripeljala.
Naj Vidali danes ruši
in razbija naše delo,
danes, jutri spet bo ljudstvo
k svoji zvezdi prihitelo.
Zapeljano naše ljudstvo
se je nekaj razpršilo,
slejkoprej pa v močni reki
se nonovno bo združilo.
In ta reka bo podrla
vse nastavljene jezove,
takrat zbrala bo krog sebe
naša zvezda vse sinove,
ki razsodnost so zgubili,
ker jim trobil je Vidali;
o italijanstvu Trsta
pa takrat ne bodo več pisali.
Tudi za dolarsko vejo
takrat več ne bo procvita,
tam na oni strani morja,
ona bo ponižno skrita.
Kominform, draga moja,
zdaj pač lavorike žanje,
takšne, da vsak zapadnjakar
lahko mu čestita zanje.
Te pozdravlja
Tvoja Pepa.

Opozorilo listu "Giornale di Trieste„

Ko je umrl na Župančič, je «Giornale di Trieste» v svoji dobrohotni ignorancí zapisal, da je umrl «ne vemo že kateri ljubljanski župan».

Sedaj je v Zagrebu umrl hrvaški pesnik Vladimir Nazor. Naj nam «Giornale di Trieste» dovoli, da ga opozorimo, da Vladimir Nazor ni bil morda zagrebški župan, ampak pesnik in sicer pesnik velikega kova, kakor naš Župančič, ter znan daleč preko meja svoje ožje domovine. Res je sicer, da imamo odnosno smo imeli Jugoslovani mnogo županov, skoraj razmeroma ravno toliko, kolikor imajo v deželi dvatisočletne kulture «maestrov» med čevljarji in «profesorjev» med brivci. Toda včasih se nam rodi tudi kak pesnik. Pa brez zamere!

Včasih ima tudi "Voce„ prav

V svoji številki od 18. junija je «Voce» zapisala te-le stavke: «Trst je italijanski. Italija je samo ena in Italijani so Tržačani, Milaneži, Napolitanci, Rimljani, Bareži, Sicilijani itd. (ecc.)».

Pravilno! In ker so pač vsi Italijani, je popolnoma v redu, da vsi in od povsod prihajajo volit v Trst, da dokažejo njegovo italijanstvo!! (Op. ur. Čitatelje opozarjamo posebno na tisti «itd. (ecc.)» na koncu stavka, ki ga je «Voce» zapisala. To pove več nego vse drugo!).

HUDO MU JE

Poglejte jugoslovanske imperialiste! toliko jim je mar za mirovno pogodbo, da niti italianissime cone B nočejo odstopiti naši Italiji